

TOBB
TÜRKİYE DEMİR VE DEMİRDİŞİ
METALLER MECLİSİ
SEKTÖR RAPORU
2013

TOBB
TÜRKİYE DEMİR VE DEMİRDİŞİ
METALLER MECLİŐİ
SEKTÖR RAPORU
2013

Nisan 2014

ISBN: 978-605-137-376-8
TOBB Yayın No: 2014/221

TOBB yayınları için ayrıntılı bilgi
Yayın Müdürlüğünden alınabilir.

Tel : (0312) 218 20 00
Faks : (0312) 218 20 64
internet : www.tobb.org.tr

TOBB yayınlarına tam metin ve ücretsiz olarak internetten ulaşabilirsiniz.

Basım: SALMAT Matbaası
Büyük Sanayi 1. Cad. No. 95/1
Kazımkarabekir - Ankara
Tel: 0 312 341 10 20

Önsöz

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk özel sektörünün en üst düzeyde yasal temsilcisi sıfatı ile özel sektörümüzün ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar yürütmüş, sorunlarına çözüm aramış ve özel sektörün istikrarlı bir biçimde gelişimine katkıda bulunmuştur.

Sektörlerimize daha kapsamlı hizmet sunulması ihtiyacı doğrultusunda ve bu hizmetlerin geliştirilmesi perspektifinde 18 Mayıs 2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 57'nci maddesine dayanılarak "Türkiye Sektör Meclislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" hazırlanmıştır. 12 Şubat 2005 tarih ve 25725 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğimize istinaden Birliğimiz şemsiyesi altında 59 adet Türkiye Sektör Meclisi oluşturulmuştur.

Türkiye Sektör Meclisleri, sektörün tüm ilgili taraflarını bünyesine alan entegre yapısıyla, yerel olduğu kadar uluslararası nitelik taşıyan sektörel bir bakış açısıyla ve bugünün yanında geleceği kuşatan strateji ve vizyonuyla, Dünyadaki benzer örneklerinden daha kapsamlı hizmetler sunmaya yönelmiş bir yapıdır; sektörümüze ve ekonomimize büyük faydalar sağlama potansiyeli taşıyan önemli bir oluşumdur.

Meclisler, firmaların, sektörel kuruluşların ve ilgili kamu kurumlarının üst düzey yöneticileri ile temsilcilerini bünyesine katan önemli bir buluşma noktasıdır. Türkiye Sektör Meclisleri, yelpazesi içine aldığı tüm ekonomik sektörler için radikal bir adımı temsil etmektedir. Meclis içerisinde sağlanan birlik ve beraberlik ortamı, ortak görüşlerin oluşturulmasına ve ortak kararların alınmasına imkan sağlamıştır. Ortak kararlar doğrultusunda başlatılan girişimlerden ilgili merciler nezdinde daha olumlu sonuçlar alınmaktadır. Bu sektörel yapılanma ile kamu-özel sektör ortaklığının etkin biçimde hayata geçirilebileceği sağlam bir zemin oluşturulmuştur.

Meclis faaliyetleri çerçevesinde, Meclis çalışmalarından daha fazla verimin alınabilmesi, farklı görüş ve düşüncelerin uyumlaştırılması, tutarlılık sağlanması, sektörün mevcut durumu ve geleceğe yönelik beklentileri konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla Meclislerimiz tarafından sektör raporları hazırlanmıştır.

Hazırlanan sektör raporunun sektörel politika ve stratejilerin oluşturulması, geleceğe yönelik projeksiyonlara ve piyasa araştırmalarına ışık tutması açısından faydalı olacağı düşüncesiyle sektörümüze, camiamıza ve ilgililere hayırlı olmasını dilerim.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
Başkan

Önsöz

Son yıllarda, çelik üretim ve tüketiminde, diğer büyük çelik üreticisi ülkelerden olumlu yönde ayrılan Türkiye, 2007-2012 döneminde, en büyük 15 çelik üreticisi ülke arasında, Çin ve Hindistan'ın ardından, üretimini en hızlı arttıran 3. ülke oldu. 2011 ve 2012 yıllarında ise, üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu elde etmesinin ardından, 2013 yılında Türkiye'nin ham çelik üretimi, büyüme beklentilerinin aksine % 3.4 oranında azaldı. Ham çelik üretimindeki gerilemeye rağmen, Türkiye dünyanın en büyük ham çelik üreticileri sıralamasında, 8. sıradaki yerini korudu.

Özellikle dünya çelik üretiminin büyümeye devam ettiği bir dönemde, son yılların en hızlı büyüyen çelik sektörleri arasında yer alan Türk çelik sektöründeki gerileme eğilimi, rahatsızlık yarattı. Büyüme açısından çoğunlukla ekonomiden daha iyi performans gösteren çelik sektörümüz, ekonominin % 4 oranında büyüdüğü 2013 yılında % 3.4 oranında küçüldü. 2013 yılı başından itibaren elektrik ark ocaklı tesislerin temel girdisi olan hurda ile mamul fiyatları arasındaki marjın daralması, üreticilerimizin rekabet gücünü olumsuz yönde etkiledi. Çelik ihracatımız düşerken, ithalat önemli ölçüde artış gösterdi.

2013 yılında, üretimin % 3.4 oranında gerilemesine, ihracatın miktar bakımından % 6 oranında düşüş göstermesine rağmen, ithalatın % 25 civarında artmış olması, çelik sektörümüzün ve özellikle elektrik ark ocaklı tesislerin rekabet gücündeki zayıflamaya işaret ediyor. 2013 yılında, ithalattaki yüksek oranlı artış, sektörün kurulu kapasitesinin önemli bir kısmının atıl durumda kalmasına neden oldu. 2013 yılında atıl durumda kalan 15 milyon tonluk kapasite ile üretilebilecek ürünlerin yaklaşık 10 milyar dolar tutarındaki değeri, Türkiye'nin cari işlemler açığının % 15'ini, dış ticaret açığının ise % 10'unu oluşturuyor.

Son yıllarda, sektörün büyük özverisi ile kapasitesi 16.3 milyon ton seviyesine kadar yükseltilmiş bulunan yassı ürünlerde, kapasite kullanım oranı % 53 gibi oldukça düşük bir seviyede kaldı. Dahilde İşleme Rejimi ve Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi gibi ithal girdi kullanımını teşvik eden uygulamaların da etkisiyle, ithalatın yüksek seyrini sürdürmesinin, üretimi baskı altında tutması nedeniyle, 2013 yılında, Türkiye'nin slab üretimi, % 5.3 oranında düşüşle, 8.8 milyon tondan 8.4 milyon ton seviyesine geriledi. 2013 yılında, 7.8 milyon tonluk yassı ürün kapasitesi kullanılmadığı halde, 7.1 milyon ton yassı ürün ithalatının yapılmış olması, sektördeki yatırımların geleceği konusunda endişelerin artması ve planlanan yatırımlar konusunda frene basılması sonucunu doğurdu.

2013 yılında, demirdışı metaller içerisinde yer alan çelik ürünleri de dahil edildiğinde, çelik ihracatı % 7.9 oranında düşüşle, 15.8 milyar dolara geriledi. Sözkonusu gerilemenin de etkisiyle, çelik ve demir demirdışı metaller sektörlerinin ihracatı, % 5.6 oranında düşüşle, 21.9 milyar dolardan, 20.67 milyar dolar seviyesinde kaldı.

Demir ve demirdışı metaller ile birlikte değerlendirildiğinde, çelik ve demirdışı metaller sektörü 20.7 milyar dolar tutarındaki ihracatı ile, 21.3 milyar dolar tutarında ihracat gerçekleştiren otomotiv sektörünün ardından ikinci en büyük ihracatçı sektör konumunu sürdürdü. Türkiye'nin toplam ihracatının % 13.6'sını gerçekleştiren demir çelik ve demirdışı metaller sektörünün ardından, 17.4 milyar dolarlık ihracatı ile hazır giyim ve konfeksiyon üçüncü sırada ve 11.7 milyar dolar tutarındaki ihracatı ile, elektrik elektronik sektörü dördüncü sırada yer alıyor.

Çelik sektörü, toplam ihracattaki % 10.4 oranındaki payı ile, sanayi sektörleri arasında otomotiv ve hazır giyim-konfeksiyon sektörlerinin arkasından üçüncü sırada yer aldı. 2013 yılında, çelik ithalatındaki keskin artış ve ihracattaki gerileme nedeniyle, çelik ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranı, 30 puan düşüşle % 123 seviyesinde kaldı. Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ile ilgili uygulamanın çerçevesinin oturtulması konusunda müşahhas adımlar atılamaz ve aynıyat tespitleri yapılamaz iken, bu defa Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR) kapsamında üretim ile ilgili taleplerin gündeme gelmeye başlamış bulunması, ithalatı teşvik eden sözkonusu uygulamaların sektör üzerinde yaratacağı olumsuz etkiler bakımından ciddi endişelere yol açtı.

2013 yılında 4.2 milyon ton seviyesinde gerçekleşen Türkiye'nin çelik boru üretiminin, 2.57 milyon tonu yurtiçinde tüketilirken, 1.76 milyon ton civarındaki kısmı ihraç edildi. 2013 yılında, ihracatının 2 milyon 89 bin tonu boyuna dikişli borulardan, 485.000 tonu ise spiral dikişli borulardan oluşan boru sektörü, net ihracatçı sektör konumunu muhafaza etti. Dikişli borularda, Çin, Rusya, Güney Kore ve Japonya'nın ardından, dünyanın en büyük beşinci üreticisi konumunda bulunan sektörün ihracat yaptığı temel pazarlar arasında Avrupa Birliği, Ortadoğu, Kuzey Afrika ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri yer alıyor.

2012 yılının sonlarında yürürlüğe giren Türkiye Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi (2012-2016) ile Girdi Tedarik Stratejisi'nin uygulamaya aktarılması konusunda yaşanan gecikmeler ve sözkonusu belgelerde yer alan eylemlerden sorumlu bazı kamu kuruluşlarının eylemlerin gereğinin yerine getirilmesi konusunda yeterli irade ortaya koyamaması, sektörün rekabet gücünü ve büyümesini de olumsuz yönde etkiliyor.

Cari açığın 65 milyar dolar seviyesine ulaştığı dikkate alındığında, çelik sektörünün kapasite kullanım oranının % 70 seviyesine gerilemiş bulunması, Türk ekonomisi açısından büyük kayıp anlamına geliyor. Sektörün diğer ana sanayi kollarına girdi veren stratejik önemi de göz önünde bulundurularak, 2013 yılında % 70 seviyesine kadar gerilemiş bulunan kapasite kullanım oranının yeniden % 80'ler seviyesine yükseltilebilmesini ve milyarlarca dolar kaynak tahsisi ile oluşturulan kapasitelerin etkin bir şekilde kullanılabilmesini teminen, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca hazırlanmış bulunan Demir Çelik ve Demirdışı Metaller Strateji Belgesi içerisinde yer alan sektörün rekabet gücünü arttırmayı amaçlayan eylemler ile Ekonomi Bakanlığınca hazırlanan Girdi Tedarik Stratejisi'nin (GİTES), daha fazla vakit kaybetmeksizin uygulamaya aktarılmasına ihtiyaç duyuluyor.

Dr. Veysel YAYAN
Türkiye Demir Demirdışı Metaller Meclisi Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
TABLolar.....	9
GRAfİKLER.....	11
KISALTMALAR.....	13
ÇELİK SANAYİ	
1.Giriş.....	15
2.Türk Demir-Çelik Sektörünün Tarihi Gelişimi.....	16
3.Demir Çelik Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri.....	19
3.1.Türk Demir Çelik Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar.....	19
3.2.Türk Demir Çelik Sektöründe İstihdam.....	20
3.3.Türkiye'nin Ham Çelik (çelikhane) Kapasitesi.....	21
3.3.1.Türkiye'nin Kütük ve Slab (uzun ve yassı yarı mamul) Üretim Kapasitesi ..	22
3.4.Türkiye'nin Ham Çelik Üretimi.....	23
3.4.1. Türkiye'nin Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi.....	24
3.4.2.Türkiye'nin Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi.....	26
3.5.Türkiye'nin Nihai Mamül Üretim ve Tüketimi.....	28
3.5.1.Nihai Mamül Üretimi.....	28
3.5.2. Nihai Mamül Tüketimi.....	29
3.6.Türkiye'nin Çelik İhracatı.....	30
3.7.Türkiye'nin Çelik İthalatı.....	34
3.7.1. Bölgelere Göre Çelik İthalatı.....	38
3.8.Çelik Ticaret Dengesi.....	39
3.9.Hammadde İthalatı.....	39
3.10. Hurda Tüketimi.....	40

4.Dünya Çelik Sektörü	41
4.1.Dünya Ham Çelik Üretimi	41
4.1.1. Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları	42
4.1.2.Türkiye'nin Dünya Çelik Üretimindeki Yeri	43
4.1.3. Yöntemlere Göre Dünya Çelik Üretimi	45
4.2 Dünya Çelik Kapasitesi	47
4.3 Dünya Çelik Tüketimi	49
4.4 Dünya Çelik Ticareti	53
4.5 Türk Çelik Sektörünün Dünyadaki Yeri	57
5. Dünyada ve Türkiye'de Kişi Başı Ham Çelik Tüketimi.....	57
6.Demir Çelik Sektörünün SWOT Analizi	58
6.1. Sektörün Güçlü Yönleri	58
6.2. Sektörün Zayıf Yönleri	59
6.3. Fırsatlar	60
6.4 Tehditler	61
7.Sektörün Hammadde Tedariği ve Ekonomiye Katkısı	62
8.Sektörde Yeni Yönelimler	66
9.Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları	67
10.Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler	68
11.Sektörel Yapılanma	71
12.Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik	71
13.2023 Yılı Hedefleri	72
14.Girdi Tedarik Stratejisi & Türkiye Demir Çelik ve Demirdışı Metaller Strateji Belgesi.....	75

ÇELİK BORU SANAYİ

1. Giriş	76
1.1 Sektörün Tanımı	76
2. Türkiye Çelik Boru Piyasası	77
2.1 Mevcut Durum	77
2.2 Türkiye Çelik Boru Üretimi	78
2.3 Yurtiçi Talep ve Tüketim	79

2.4 İhracat.....	80
2.5 İthalat.....	83
3. Dünya Çelik Boru Piyasası	85
3.1. Dünya Çelik Boru Üretimi	85
3.2. Dünya Çelik Boru İhracatı.....	88
3.3. Dünya Çelik Boru İthalatı	89
4. Sektörün SWOT Analizi	90
5. Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları	92
6. Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik	92
7. Genel Değerlendirme.....	94

TABLolar LİSTESİ

ÇELİK SANAYİ

- TABLO-1: DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜNDEKİ TESİSLERİN FAALİYETE GEÇİŞ TARİHLERİ
- TABLO-2: TÜRKİYE'NİN HAM ÇELİK KAPASİTESİ, ÜRETİMİ VE KAPASİTE KULLANIM ORANI
- TABLO-3: İSTİHDAMDAKİ GELİŞİM (KİŞİ)
- TABLO-4: HAM ÇELİK (ÇELİKHANE) KAPASİTESİ (1.000 TON)
- TABLO-5: HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-6: ÜRÜNLERE GÖRE HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-7: YÖNTEMLERE GÖRE HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-8: TÜRKİYE'NİN NİHAİ MAMUL ÜRETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-9: TÜRKİYE'NİN NİHAİ MAMUL TÜKETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-10: TÜRKİYE'NİN ÇELİK İHRACATI
- TABLO-11: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE ÇELİK İHRACATI
- TABLO-12: TÜRKİYE'NİN ÇELİK İTHALATI
- TABLO-13: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE ÇELİK İTHALATI

- TABLO-14: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE HURDA İTHALATI
- TABLO-15: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON)
- TABLO-16: BÖLGELERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)
- TABLO-17: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM SIRALAMASI - 2013 (1.000 TON)
- TABLO-18: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM SIRALAMASINDA TÜRKİYE'NİN YERİ (1.000 TON)
- TABLO-19: YÖNTEMLERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON)
- TABLO-20: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN PAYLARI (%PAY)
- TABLO-21: ÇİN HARİÇ, DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN PAYLARI (%PAY)
- TABLO-22: EN BÜYÜK ÇELİK İHRACATÇISI 10 ÜLKE, 2012
- TABLO-23: EN BÜYÜK ÇELİK İTHALATÇISI 10 ÜLKE, 2012
- TABLO-24: EN BÜYÜK NET ÇELİK İHRACATÇISI 10 ÜLKE, 2012
- TABLO-25: EN BÜYÜK NET ÇELİK İTHALATÇISI 10 ÜLKE, 2012
- TABLO-26: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KİŞİ BAŞI HAM ÇELİK TÜKETİMİ (KG/KİŞİ)
- GRAFİK-30: ÇELİK SEKTÖRÜNDE TON BAŞINA ORTALAMA KATMA DEĞER (\$/TON)

ÇELİK BORU SANAYİ

- TABLO-1: 2013 YILI TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI
- TABLO-2: ÜLKE GRUPLARINA GÖRE TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI (2013)
- TABLO-3: 2013 YILI TÜRKİYE DİKİŞLİ ÇELİK BORU İTHALATI
- TABLO-4: DÜNYA ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2008-2012)
- TABLO-5: TOPLAM ÇELİK BORU ÜRETİMİNİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (2012)
- TABLO-6: DÜNYA ÇELİK BORU İHRACATI (2012)
- TABLO-7: DÜNYA ÇELİK BORU İTHALATI (2012)

GRAFİKLER LİSTESİ

ÇELİK SANAYİ

- GRAFİK-1: TÜRKİYE ÇELİK HARİTASI, 2013
- GRAFİK-2: HAM ÇELİK (ÇELİKHANE) KAPASİTESİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-3: KÜTÜK VE SLAB ÜRETİM KAPASİTESİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-4: KÜTÜK (UZUN YARI MAMUL) ÜRETİMİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-5: SLAB (YASSI YARI MAMUL) ÜRETİMİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-7: ENTEGRE TESİSLERDE (BOF) HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)
- GRAFİK-8: NİHAİ MAMUL ÜRETİMİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-9: NİHAİ MAMUL TÜKETİMİ (MİLYON TON)
- GRAFİK-10: ÜRÜNLERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(1.000 TON; %PAY)
- GRAFİK-11: ÜRÜNLERE GÖRE DEĞER BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(MİLYON \$; %PAY)
- GRAFİK-12: BÖLGELERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(1.000 TON; %PAY)
- GRAFİK-13: ÜRÜNLERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İTHALATI
(1.000 TON; %PAY)
- GRAFİK-14: ÜRÜNLERE GÖRE DEĞER BAZINDA DEMİR ÇELİK İTHALATI
(MİLYON \$; %PAY)
- GRAFİK-15: BÖLGELERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İTHALATI
(1.000 TON; %PAY)
- GRAFİK-16: TÜRKİYE'NİN İTHAL VE YERLİ HURDA TEDARİĞİ
(MİLYON TON)
- GRAFİK-17: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİNDE BÖLGE PAYLARI
(1.000 TON; %PAY)

GRAFİK-18: YÖNTEMLERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ
(MİLYON TON; %PAY)

GRAFİK-19: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM KAPASİTESİ (MİLYON TON)

GRAFİK-20: DÜNYA HAM ÇELİK KAPASİTESİ, ÜRETİMİ VE KAPASİTE KULLANIM
ORANI

GRAFİK-21: DÜNYA NİHAİ ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

GRAFİK-22: 2007-2013 DÖNEMİNDE DÜNYA ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

GRAFİK-23: 2007-2013 DÖNEMİNDE GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ÇELİK TÜKETİMİ
(MİLYON TON)

GRAFİK-24: 2007-2013 DÖNEMİNDE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE ÇELİK
TÜKETİMİ (MİLYON TON)

GRAFİK-25: 2010-2013 DÖNEMİNDE, BAZI BÖLGELERİN ÇELİK TÜKETİM ARTIŞI (%)

GRAFİK-26: DÜNYA ÇELİK SEKTÖRÜNDE YILLAR İTİBARIYLA ATIL KAPASİTE
(MİLYON TON)

GRAFİK-27: DÜNYA HAM ÇELİK TÜKETİMİNİN KAPASİTE İÇERİSİNDEKİ PAYI (%)

GRAFİK-28: DÜNYA ÇELİK İHRACATI (MİLYON TON) VE İHRACATIN ÜRETİM
İÇERİSİNDEKİ PAYI (%)

ÇELİK BORU SANAYİ

GRAFİK-1: TÜRKİYE ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2008-2013)

GRAFİK-2: ÇELİK BORU ÜRETİMİNİN ÜRÜN ÇEŞİTLERİNE GÖRE DAĞILIMI
(2013)

GRAFİK-3: TÜRKİYE ÇELİK BORU TÜKETİMİ (2008-2013)

GRAFİK-4: TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI (2008-2013)

GRAFİK-5: TÜRKİYE ÇELİK BORU İTHALATI (2008-2013)

GRAFİK-6: DİKİŞLİ ÇELİK BORU İTHALATININ ÜRÜN ÇEŞİTLERİNE GÖRE
DAĞILIMI (% 2013)

GRAFİK-7: DÜNYA DİKİŞLİ ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2012)

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği	GTİP:	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri	HBI:	Sıcak Briketlenmiş Demir
AKÇT:	Avrupa Kömür Çelik Topluluğu	IEA:	Uluslararası Enerji Ajansı
AR-GE:	Araştırma Geliştirme	İİGÜ:	İkincil İşlem Görmüş Ürünler
BAE:	Birleşik Arap Emirlikleri	JISF:	Japonya Çelik Federasyonu
BDT:	Bağımsız Devletler Topluluğu	KDV:	Katma Değer Vergisi
BIR:	Uluslararası Geri Dönüşüm Bürosu	KKDF:	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
BOF:	Bazık Oksijen Fırını, Entegre Tesis	KKO:	Kapasite Kullanım Oranı
BTC:	Bakü, Tiflis, Ceyhan	NAFTA:	Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması
BTV:	Belediye Tüketim Vergisi	OECD:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
CIF:	Maliyet, Sigorta ve Navlun	OHF:	Siemens Martin Fırını
CISA:	Çin Demir Çelik Üreticileri Derneği	OICA:	Uluslararası Motorlu Araçlar Üreticileri Birliği
ÇED:	Çevresel Etki Değerlendirmesi	ÖTV:	Özel Tüketim Vergisi
DÇÜD:	Türkiye Demir Çelik Üreticileri Derneği	REF:	Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu
EAO:	Elektrik Ark Ocağı	SEDEFED:	Sektörel Dernekler Federasyonu
EO:	Elektrik Ocağı	STA:	Serbest Ticaret Anlaşması
DİİB:	Dahilde İşleme İzin Belgesi	TÇÜD:	Türkiye Çelik Üreticileri Derneği
DİR:	Dahilde İşleme Rejimi	TİM:	Türkiye İhracatçılar Meclisi
DRI:	Sünger Demir	TÜBİTAK:	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
DTÖ:	Dünya Ticaret Örgütü	TÜSİAD:	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
DV:	Damga Vergisi	UR-GE:	Ürün Geliştirme
EPDK:	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu	UYYP:	Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı
ETV:	Elektrik Tüketim Vergisi	UNCTAD:	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
EUROFER:	Avrupa Çelik Derneği	Worldsteel:	Dünya Çelik Derneği
GFB:	Geçici Faaliyet Belgesi	WSD:	World Steel Dynamics
GİTES:	Girdi Tedarik Stratejisi		
GKAİR:	Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi		

ÇELİK SANAYİ

1. Giriş

2013 yılına üretim artışı beklentisi ile giren Türk çelik sektörünün rekabet gücü, çelik sanayimizin temel girdisi konumunda bulunan hurda ile mamul fiyatları arasındaki marjın daralmasından zarar görmüştür. Dünya çelik sektöründeki kapasite fazlalığının ve talep daralmasının yol açtığı olumsuzluklar ve daralan marjlar nedeniyle, 2013 yılında, yıllık 2.4 milyon ton kapasiteli MMK Metalurji firması ham çelik üretimi yapamamıştır. Elektrik ark ocaklı tesislerin rekabet gücünün olumsuz yönde etkileyen sözkonusu durum, bir taraftan entegre tesislerde kapasite artışını gündeme getirirken, diğer taraftan da uluslararası piyasada rekabet gücü zayıflayan bazı elektrik ark ocaklı tesislerin entegre tesis yatırımı arayışına girmelerine neden olmuştur. Yılın son çeyreğinde bir miktar toparlanma eğilimi gösteren ham çelik üretimi, Aralık ayında bu defa ülke genelinde elektrik enerjisi arzında yaşanan sıkıntıların çelik sektörünün enerjisinin kesilerek aşılılmaya çalışılmasından olumsuz yönde etkilenmiştir. 2013 yılının tamamında, Türkiye'nin çelik üretimi artmak bir yana, beklentilerin tersine % 3.4 oranında düşüşle, 34.65 milyon tona gerilemiştir. 2013 yılında, kütük üretimi % 2.8 oranında düşüşle, 26.3 milyon tona; slab üretimi ise, % 5.3 oranında düşüşle, 8.36 milyon tona inmiştir. 2010 ve 2011 yıllarındaki yüksek oranlı artışların ardından, 2012 yılında % 9 oranında gerileyen slab üretimi, yassı çelik piyasalarındaki olumsuz gelişmeler, keskinleşen rekabet koşulları, bazı Uzak Doğu ülkelerinin haksız rekabete neden olan ihracat satışlarını arttırmaları ve bazı komşu ülkelerin kalitesiz ve düşük fiyatlı ürünlerini Türkiye'ye ihracat etmelerinden olumsuz yönde etkilenmiştir. 2013 yılında, ağırlıklı bir şekilde hurda tüketerek üretim yapan elektrik ark ocaklı tesislerin ham çelik üretim miktarları % 6.9 oranında gerilerken, demir cevheri girdisine dayalı üretim yapan entegre tesislerin üretimleri % 6.5 oranında artış göstermiştir. 2013 yılında, toplam ham çelik üretiminin % 76'sı kütükten oluşmuş; yöntemler itibarıyla ise, toplam üretimin % 71'i elektrik ark ocaklı tesisler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Üretimdeki gerilemeye rağmen, önceki yıllarda göstermiş olduğu yüksek performans sayesinde, 2007 yılındaki seviyesine kıyasla, Türkiye ham çelik üretimini % 35 oranında yükseltmiştir. Sözkonusu üretim artışı, üretimini % 61 oranında yükselten Çin Halk Cumhuriyeti ve % 49 oranında arttıran Hindistan'ın ardından, üçüncü en yüksek oranı ifade etmektedir.

Sektörün nihai mamul üretimi, yarı mamul ithalatındaki % 61.4'lük artışın sağladığı destek sayesinde, ham çelik üretiminin gerilediği bir ortamda, % 6.2 oranında yükselerek, 36.4 milyon tona ulaşmıştır. Böylece nihai mamul üretimi, ilk kez ham çelik üretiminin üzerinde bir seviyede gerçekleşmiştir. 2013 yılında, uzun mamul üretimi % 5.1 oranında artışla, 26.54 milyon tona, yassı mamul üretimi ise, % 9.2 oranında artışla, 9.9 milyon tona yükselmiştir. 2013 yılında nihai mamul üretiminin % 72.9'u uzun ürünlerden, % 27.1'i yassı ürünlerden oluşmuştur.

2013 yılında, Türkiye'nin nihai mamul tüketimi ise, dünya genelinde oldukça yüksek sayılabilecek bir seviye olan % 10 oranında artış göstermiş ve 31.3 milyon tona ulaşmış-

tır. 2013 yılında genellikle inşaat sektörü tarafından kullanılmakta olan uzun ürünlerin tüketimi % 12.3 oranında artışla, 16.67 milyon tona yükselirken, yassı ürünlerin tüketimi % 7.4 oranında artışla, 14.63 milyon tona ulaşmıştır. Yassı mamul tüketimindeki artış hızının düşük seviyede kalması, imalat sanayindeki yavaşlamanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

2013 yılında, 15.8 milyar dolar ile Türkiye'nin toplam ihracatının % 10.4 oranındaki kısmını oluşturan çelik ürünlerinde, ihracatın ithalatı karşılama oranı, % 153'ten % 123 seviyesine gerilemiştir. Türkiye'nin çelik ürünleri ihracatının ithalatını karşılama oranının 30 puan birden gerilemesinde, yarı ürün ihracatındaki % 48 oranındaki gerilemeye karşılık, ithalatının % 61 oranında artması yanında, mamul ihracatındaki % 7.9 oranındaki gerilemeye karşılık, ithalatının % 26 oranında artması etkili olmuştur.

2013 yılında Türkiye'nin net çelik ihracatı, miktar bazında 8.4 milyon tondan, 4.1 milyon tona, değer açısından ise 5.9 milyar dolardan, 3.0 milyar dolara gerilemiştir.

2014 yılında, çelik sektörünün göstereceği performansta, 2013 yılında olduğu gibi sektörün rekabet gücü, iç talebin seyri, ihraç piyasalardaki toparlanma ve ürünlerimizin ihracatına karşı alınan sınırlayıcı önlemler gibi etkenlerin belirleyici olacağı değerlendirilmektedir. Ancak genel olarak bakıldığında, sektörün ham çelik üretiminin % 8 civarında artışla, 37.4 milyon tona; 2013 yılında % 6.3 oranında düşüşle, 19 milyon ton seviyesinde gerçekleşen ihracatın, 2013 yılındaki kayıplarını da telafi edecek şekilde, 2014 yılında % 8 civarında artışla, 20.5 milyon tona çıkacağı, sağlanacak ithal ikamesi sayesinde, 2013 yılında rekor düzeyde artış gösteren ithalatın, 2014 yılında % 6 civarında gerileyeceği tahmin edilmektedir. 2013 yılında % 10 gibi dünya genelinde oldukça yüksek sayılabilecek bir oranda artışla, 31.3 milyon tona ulaşan Türkiye'nin çelik tüketiminin, 2014 yılında %6 civarında artışla, 33 milyon tonu aşacağı öngörülmektedir. Sektörün göstereceği performansta, ihraç pazarlarındaki toparlanmalar kadar, sektörün üzerindeki rekabet gücünü düşüren fon ve kesinti uygulamalarına son verilmesi ve ekonomide istikrar sağlanması da hayati önem taşımaktadır.

2. Türk Demir-Çelik Sektörünün Tarihi Gelişimi

Altyapısı 1930'lu yıllarda atılan Türk demir çelik sektörü, ekonominin gelişmesinde ve endüstrileşmede önemli bir rol üstlenmiştir. Demir çelik üretimi ilk defa 1928 yılında, savunma sanayinin çelik ihtiyacını karşılamak amacıyla, şu anda MKEK olarak bilinen tesiste, Kırıkkale'de başlamıştır. Çelik sektörüne ilişkin ilk yatırımlar, 1. ve 2. sanayi plânları kapsamında, 1930'lu yıllarda gerçekleştirilmiş ve sektör uzun yıllar kamu kesiminin tekelinde, entegre tesis ağırlıklı olarak gelişmiştir.

Türkiye'nin uzun ürün üreten ilk entegre demir çelik tesisi olan Karabük Demir Çelik Fabrikaları (KARDEMİR) 1937 yılında, yassı ürün talebini karşılamak için kurulan, ikinci entegre tesisi olan Ereğli Demir Çelik Fabrikaları (ERDEMİR), 1965 yılında üretime başlamıştır. 1975 yılında ise, yine uzun ürün ve yarı ürün talebini karşılayabilmek amacıyla, Türkiye'nin üçüncü entegre tesisi, İskenderun Demir Çelik Fabrikaları (İSDEMİR) işletmeye açılmıştır.

1960'lı yıllardan itibaren, özel sektöre ait elektrik ark ocaklı (EAO) tesisler de faaliyete geçmeye başlamıştır. 1970'li yıllarda İSDEMİR'in ve özel sektöre ait 5 EAO'lu kuruluşun işletmeye açılması ile, 1980 yılında demir çelik sektörü, yıllık 4.2 milyon ton sıvı çelik üretim kapasitesine ulaşmıştır.

TABLO-1: DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜNDEKİ TESİSLERİN FAALİYETE GEÇİŞ TARİHLERİ

MKEK	1928		Diler	1984		Sider	2006
Kardemir	1937		Habaş	1987		Mega	2009
Erdemir	1965		İDÇ	1987		Bilecik	2009
Çolakoğlu	1969		Çebitaş	1989		Ede	2010
Kroman	1969		Ekinciler	1989		Platinum	2010
İçdaş	1970		Sidemir	1992		Tosçelik	2010
Çemtaş	1972		Yazıcı	1994		Özkan	2010
İsdemir	1977		Yeşilyurt	1997		Yolbulan-Baştuğ	2010
Asil Çelik	1979		Kaptan	2002		MMK-Atakaş	2011
Ege Çelik	1982		Nursan	2005		Cansan	2012
Kaynak: TÇÜD						Koç Çelik	2013

1980'li yıllarda yaşanan ekonomideki liberalleşme hareketleri, sadece Türk ekonomisi açısından değil, demir çelik endüstrisinin gelişimi açısından da bir dönüm noktası olmuş, demir çelik sektörü 1980'li yıllarda, yeni EO'lu tesislerin kurulmasına ve ekonomik yapıda gerçekleştirilen, serbest piyasa mekanizmasının tüm yönleri ile işletilmesine yönelik düzenlemelere paralel olarak büyük bir gelişme göstermiştir. 1980 yılından sonra, sektörün ağırlıklı bir şekilde EO'lu tesislere yönelmesi, bu yatırımların, entegre tesislere kıyasla çok daha küçük ölçekte finansman gerektirmesinden ve Türkiye'de, entegre tesislerin temel hammaddesi olan zengin demir cevheri yataklarının, bulunmamasından kaynaklanmıştır. Entegre tesislerin temel hammaddesi demir cevheri, EO'lu tesislerin temel hammaddesi ise çelik hurdasıdır.

Entegre tesisler ile EO'lu tesislerin maliyet yapıları birbirlerinden büyük farklılıklar göstermekte, hatta EO'lu tesisler arasında dahi, tesisin bulunduğu bölgeden, girdi kaynaklarına yakınlığına, finansal durumuna ve ulaşım imkânlarına kadar pek çok faktör, maliyet yapısını ve kârlılığını etkilemektedir.

Özel sektörün demir çelik üretimine yönelmesi, 1980'li yıllarda, ekonomik istikrar tedbirleri kapsamında sağlanan teşvikler sonrasında artmaya başlamıştır. Böylece 2000 yılında, Türkiye'nin ergitme kapasitesi, 1980 yılına göre yaklaşık 5 misli artışla, 20 milyon ton seviyesine ulaşmıştır.

Ancak, 1980 sonrasında, ekonomide yılda ortalama % 6-7 büyüme öngörüsüyle verilen teşvikler, söz konusu öngörünün gerçekleşmemesi ve bilhassa ekonomik krizler sonrasında, inşaat sektöründeki büyümenin beklentilerin gerisinde kalması nedeniyle, uzun ürünlerde kapasite fazlasına yol açmıştır.

Uzun ürünlerde oluşan ihtiyaç fazlası kapasite, bir taraftan kapasite kullanım oranlarını olumsuz yönde etkilerken, diğer taraftan da, sektörün daha fazla ihracata yönelmesi sonucunu doğurmuştur. Deniz kenarında kurulu olmayan tesislerin nakliye maliyetleri yüksek olduğundan, ihracat imkânları sınırlı olmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de ham çelik üretimi yapan 30 kuruluş arasında, Kardemir, Sivas Demir Çelik (Sidemir), MKEK ve son yıllarda kurulan Bilecik Demir Çelik haricinde kalan 26 kuruluşun tamamı, deniz kenarında veya denize çok yakın mesafelerde yerleşiktir.

Sektörde oluşan uzun ürün kapasite fazlasının ihracat yolu ile eritilebilmesi için, 1990'lı yılların ilk yarısında, uzun yol navlun primi gibi uygulamalar ile, devlet tarafından sektöre aktif destek sağlanmıştır. Bu süreçte Uzak Doğu'ya yönelik demir çelik ihracatımız, başta

uzun ürünler olmak üzere, toplam ihracatımız içerisinde %72 oranında pay ile, 4.4 milyon ton seviyelerine ulaşmıştır. Ancak 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren, gerek devlet desteğinin asgariye inmesi, gerekse 1997 yılından sonra ortaya çıkan Asya ve Rusya krizleri sonrasında, sektör, Uzak Doğu ve diğer uluslararası piyasalara yönelik ihracatta ciddi güçlükler ile karşılaşmıştır. Bunun sonucunda da Asya bölgesine olan ihracatımız düşmeye başlamış ve 2006 yılında tümüyle durmuştur. 2013 yılı itibarıyla, toplam ihracatımız içerisinde, 0.55 milyon ton ile %2.9 gibi küçük bir payı bulunmaktadır.

Yurtiçinde ve yurtdışında yaşanan ekonomik krizlerin de etkisi ile, 1980-2005 döneminde, sektöre yoğun bir şekilde giriş çıkışlar gözlenmiştir. Sektöre giriş ve çıkışlar hiçbir şekilde sınırlanmadığı gibi, bazı kuruluşlar, piyasa koşulları doğrultusunda, geçici veya uzun süreli olarak üretimlerini durdurmak zorunda kalmış, bazıları kapanmış, bazıları farklı isimlerle yeniden faaliyete geçmiş, bazıları ise kapasitelerini birkaç misli arttırmıştır. Bütün bu hareketlilik, serbest piyasa ekonomisinin, sektörde tüm yönleri ile işlediğinin bir göstergesi olmuştur.

Bu arada, uzun ürünlerde kapasite fazlası yaşanırken, yassı ürün üretiminin artırılmasını mümkün kılacak yatırımların yapılamaması, yassı ürün üretiminin yetersiz kalmasına yol açmış ve Türk demir çelik sektöründe dengesiz bir yapının ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Bu durum, 1996 yılında gerçekleştirilen AKÇT Anlaşması'na da yansımış ve anlaşma çerçevesinde, devlet yardımları yasaklanırken, anlaşmanın 8. maddesi kapsamında, sektörün, toplam sıcak hadde kapasitesini arttırmadan, sadece yeniden yapılandırma ve dönüşüm projelerinde, 5 yıl süreyle, devlet yardımlarından yararlanabilmesine imkân sağlanmıştır.

Ancak, 1996-2001 yılları arasında, yatırımlardaki artışa rağmen, sektördeki modernizasyon ve dönüştürme projeleri tamamlanamamıştır. Öyle ki, yassı-uzun ürün dengesizliğinin giderilmesindeki ana proje olarak görülen İsdemir'in yassı ürün üretimine dönüştürülmek amacıyla Erdemir'e devri, AKÇT Anlaşması'nın sona erdiği 2001 yılının Ağustos ayından 5 ay sonra, 1 Şubat 2002 tarihinde gerçekleştirilebilmiştir.

5 yıllık süre içerisinde, sektör yeniden yapılandırma ve dönüşüm yatırımlarını tamamlamadığı için, Ekonomi Bakanlığı, AB Komisyonu'ndan ek süre talep etmiştir. Başlangıçta Türkiye'nin süre uzatma talebine olumlu bakan ve söz konusu talebi süratle onaylayacağı intibasını veren AB Komisyonu, daha sonra bunun, tüm sektörü kapsayan bir "yeniden yapılandırma" çalışması çerçevesinde mümkün olabileceğini belirtmiştir. Bunun üzerine, Ekonomi Bakanlığı koordinatörlüğünde, Hazine Müsteşarlığı, Kalkınma Bakanlığı, ilgili diğer kuruluşlar ve sektörel derneklerin de katılımları ile, 2003 yılında "Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı" çalışmalarına başlanmıştır.

Ayrıca, AB Komisyonu, ilave sürenin onaylanabilmesi için, yeniden yapılandırma planında kapasite azaltımının öngörülmesini talep etmiştir. Bu dönemde, Komisyonu'nun Türkiye'nin şartları ile bağdaşmayan kapasite indirimi talepleri konusundaki anlaşmazlık nedeniyle görüşmeler kilitlenmiştir. Hazırlanmış bulunan ve son olarak 29 Mayıs 2009 tarihinde AB Komisyonu'na intikal ettirilen rapor, hâla Komisyonun onayını beklemektedir.

Benzer şekilde, dünya çelik sektöründeki atıl kapasitelerin giderilmesini teminen, 2002 yılının başlarında, OECD nezdinde başlatılan çalışmalarda da, diğer ülkelerde kapasite indirimi öngörülmesine rağmen, TÇÜD tarafından yapılan hazırlıklar esas alınarak, Türkiye için kapasite indirimi öngörülmemiş, tersine, kapasitede ciddi artışlar olacağı yönünde tespitlerde bulunulmuştur.

Söz konusu tespitler istikametinde, son 10 yıl içerisinde Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi %124 oranında (29.9 milyon ton) artış göstererek, 2013 yılında 49.6 milyon ton seviyesine ulaşmıştır.

2013 yılı itibariyle, Türkiye genelinde 3 tanesi Bazık Oksijen Fırını (BOF), 24 tanesi Elektrik Ark Ocaklı (EAO) ve 3 tanesi İndüksiyon Ocaklı (İO) olmak üzere, kurulu 30 tesis bulunmaktadır.

3. Demir Çelik Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri

3.1. Türk Demir Çelik Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar

2013 yılı itibariyle sektörde faaliyet gösteren 30 tesisin, 10'u Akdeniz bölgesinde, 8'i Marmara bölgesinde, 7'si Ege bölgesinde, 3'ü Karadeniz bölgesinde, 2'si de İç Anadolu bölgesinde yerleşiktir.

2013 yılı itibariyle, söz konusu tesislerden 10 tanesinin ham çelik kapasitesi 2 milyon ton ve üzerinde, 8 tanesinin kapasitesi 1 - 2 milyon ton arasında, 6 tanesinin kapasitesi 500 bin - 1 milyon ton arasında ve 6 tanesinin kapasitesi de 50 bin – 500 bin ton arasındadır.

GRAFİK-1: TÜRKİYE ÇELİK HARİTASI, 2013

TABLO-2: TÜRKİYE’NİN HAM ÇELİK KAPASİTESİ, ÜRETİMİ VE KAPASİTE KULLANIM ORANI

	2012			2013		
	Kapasite 1000 ton	Üretim 1000 ton	KKO-%	Kapasite 1000 ton	Üretim 1000 ton	KKO-%
Asil Çelik	485	322	66	555	350	63
Çebitaş	750	296	39	750	279	37
Çemtaş	172	114	66	172	136	79
Çolakoğlu	3.000	2.605	87	3.000	2.334	78
Çukurova	-	-	-	-	-	-
Diler	1.500	1.394	93	1.500	1.345	90
Ede	780	260	33	780	165	21
Ege Çelik	2.000	995	50	2.000	811	41
Ege Metal	-	-	-	-	-	-
Ekinciler	1.150	941	82	1.150	963	84
Habaş	-	-	-	-	-	-
İçdaş	5.268	4.083	78	5.527	4.175	76
İzmir D.Ç.	1.500	1.432	95	1.500	1.424	95
Kaptan	1.350	1.274	94	1.350	1.066	79
Koç Çelik	-	-	-	-	-	-
Kroman	2.500	1.376	55	2.500	1.298	52
MMK *	2.400	789	33	2.400		0
Nursan	1.200	1.103	92	1.200	882	74
Özkan *	700	527	75	700	524	75
Platinum *	200	122	61	96	90	94
Sider	720	538	75	720	374	52
Sivas D.Ç.	550	335	61	550	374	68
Tosçelik	2.000	1.563	78	2.000	1.561	78
Yazıcı	1.100	1.062	97	1.100	1.023	93
Yeşilyurt	1.000	625	63	1.000	614	61
Yolbulan-Baştuğ *	2.000	1.514	76	1.569	1.443	92
Diğer EO*	6.060	3.290	54	5.570	3.492	63
EO **	38.385	26.560	71	37.689	24.723	66
Erdemir	3.850	3.236	84	3.850	3.762	98
İsdemir	5.300	4.631	87	5.300	4.506	85
Kardemir	1.500	1.458	97	2.800	1.663	59
BOF	10.650	9.325	88	11.950	9.931	83
Toplam	49.035	35.885	75	49.639	34.654	70

*Deneme üretimi yapan kuruluşlarla, Diğer EO grubu, Toplam Kapasite ve Üretim rakamları içerisinde yer almalarına rağmen, KKO hesaplamalarına dahil edilmemişlerdir.

**EO: EAO ve İO'yu kapsamaktadır.

3.2. Türk Demir Çelik Sektöründe İstihdam

Ham çelikten mamül üreten kuruluşlarda, 2013 yılı itibariyle 37.129 kişiye doğrudan istihdam sağlanmıştır. Diğer çelik kuruluşları ve dolaylı istihdam ile birlikte, sektörün toplam istihdamının 200 bin kişinin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. 2013 yılında,

istihdamda yaşanan azalmada, MMK Metalurji tesisinin ham çelik üretimini durdurmuş olması da etkili olmuştur.

TABLO-3: İSTİHDAMDAKİ GELİŞİM (KİŞİ)

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	% pay 2013
EO	10.525	9.239	13.153	14.505	16.187	16.205	14.834	17.216	18.218	20.875	21.550	58,0
BOF	33.145	17.459	17.293	16.264	17.328	16.831	15.313	16.528	17.119	17.483	15.579	42,0
Toplam	43.670	26.698	30.446	30.769	33.515	33.036	30.147	33.744	35.337	38.358	37.129	100,0

Kaynak: TÇÜD

Verilerin de net bir şekilde ortaya koyduğu üzere, EO'lu tesislerdeki istihdam yıllar itibariyle kapasitedeki ve yeni tesis sayısındaki artışa bağlı olarak yükselirken, BOF'lardaki istihdam azalmıştır. BOF'lardaki istihdam azalışı, özelleştirme sonrasında atıl işgücünün tasfiyesi ve gerçekleştirilen modernizasyon yatırımları sayesinde, işgücü verimliliğinin artırılması sonucu ortaya çıkmıştır.

2013 yılı itibariyle 37.129 kişilik istihdamın %58'ine karşılık gelen 21.550'si EO'lu tesislerde, %42'sine karşılık gelen 17.579'u ise BOF'lu tesislerde bulunmaktadır.

3.3. Türkiye'nin Ham Çelik (çelikhane) Kapasitesi

1980 yılında 4.2 milyon ton olan Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi, 1990 yılında 11.3 milyon ton, 2000 yılında 19.8 milyon ton seviyelerine ulaşmıştır. Özellikle 2006 yılından sonra artan yassı ve yapısal çelik üretimine yönelik yatırımlar sayesinde, Türkiye'nin ham çelik kapasitesi, 2006 yılındaki 27.7 milyon ton seviyesinden, 49.6 milyon ton seviyesine yükselmiştir.

2000-2013 döneminde, ham çelik kapasitesindeki 29.8 milyon tonluk artışın 24.1 milyon tonluk kısmı elektrik ark ocaklı tesislerde, 7.8 milyon tonluk kısmı ise, entegre tesislerde gerçekleşmiştir.

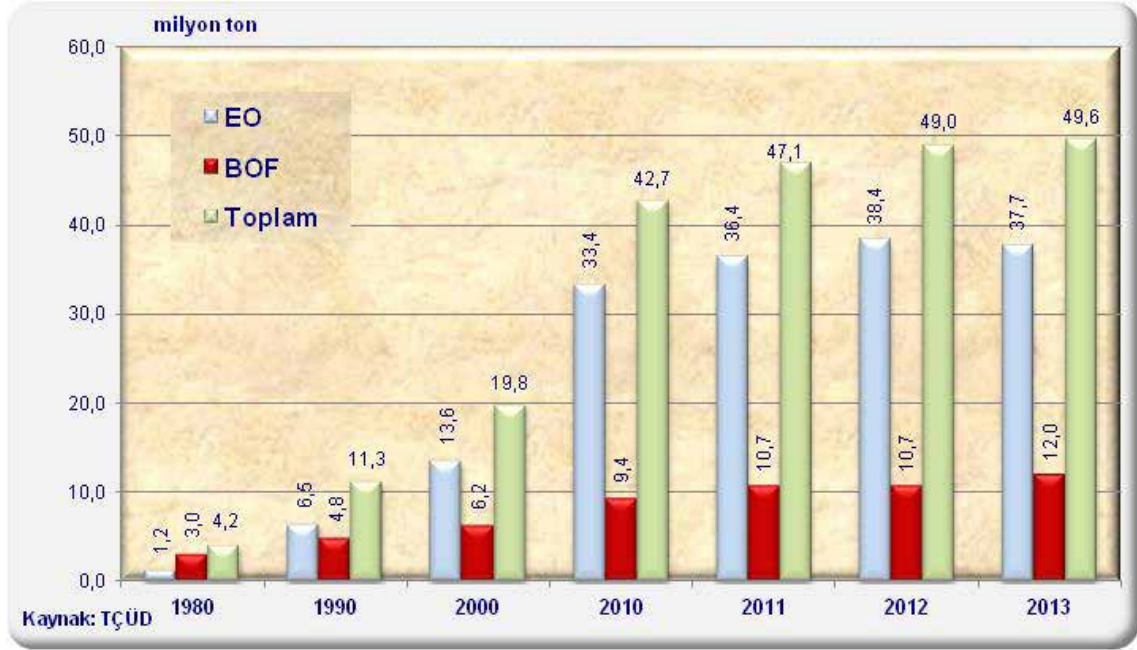
TABLO-4: HAM ÇELİK (ÇELİKHANE) KAPASİTESİ (1.000 TON)

	1980	1990	2000	2005	2010	2011	2012	2013	%değişim (12/11)	%pay (2012)
EO	1.200	6.500	13.632	18.844	33.385	36.435	38.385	37.689	-1,8	75,9
BOF	3.000	4.800	6.200	6.300	9.350	10.650	10.650	11.950	12,2	24,1
Toplam	4.200	11.300	19.832	25.144	42.735	47.085	49.035	49.639	1,2	100,0

Kaynak: TÇÜD

2013 yılı itibarıyla, 49.6 milyon tonluk ham çelik kapasitesinin %75.9 oranındaki, 37.7 milyon tonu elektrik ocaklı (EO) tesislere, %24.1 oranındaki, 12 milyon tonu ise entegre tesislere (BOF) aittir. Entegre tesis yatırımlarının maliyetinin yüksek olması nedeniyle, çelik sektörü elektrik ark ocağı ağırlıklı büyümeye devam etmektedir. Ham çelik kapasitesinin, geçmiş yıllara kıyasla yavaşlayarak da olsa önümüzdeki yıllarda artış eğilimini sürdürmesi beklenmektedir.

GRAFİK-2: HAM ÇELİK (ÇELİKHANE) KAPASİTESİ (MİLYON TON)

2013 yılında % 1.2 gibi son yıllara kıyasla oldukça düşük bir oranda artış gösteren Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi, 49.4 milyon tondan, 49.6 milyon tona yükselmiştir. Toplam kapasite içerisinde elektrik ark ocaklı tesislerin payı, % 76 seviyesine ulaşmıştır. Kapasitedeki artışın sınırlı da olsa devam etmesine karşılık, üretimin gerilemesi nedeniyle, kapasite kullanım oranı yavaşlama eğilimini sürdürmüştür. Dünya Çelik Derneği verilerine göre, 2012 yılında % 76.2 seviyesinde bulunan dünya çelik sektöründeki kapasite kullanım oranı, 2013 yılında 75.4'e hafif bir gerileme gösterirken, Türk çelik sektörünün kapasite kullanım oranı, % 75'ten % 70'e gerileyerek, dünya ortalamasından 8 puan daha düşük bir seviyede kalmıştır. Slab üretiminde ise, kapasite kullanım oranı 2012 yılındaki % 56 seviyesinden, % 53 seviyesine gerilemiştir. Slab kapasitesinin yarısına yakın bir kısmının atıl durumda kalmasında, girdi maliyetlerindeki yükselişin elektrik ark ocaklı tesislerin rekabet güçlerini olumsuz yönde etkilemesinin yanında, ithalatın % 141 oranında artmış bulunması da etkili olmuştur.

2014 yılında, Dahilde İşleme Rejimi ve Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi gibi ithalatı teşvik eden uygulamalarının, yerli girdi kullanımını teşvik edecek şekilde revize edilmesi halinde, 2013 yılında yassı çelik sektöründe, % 53 seviyesinde gerçekleşen kapasite kullanım oranının, 2014 yılında artış eğilimine girebileceği tahmin edilmektedir.

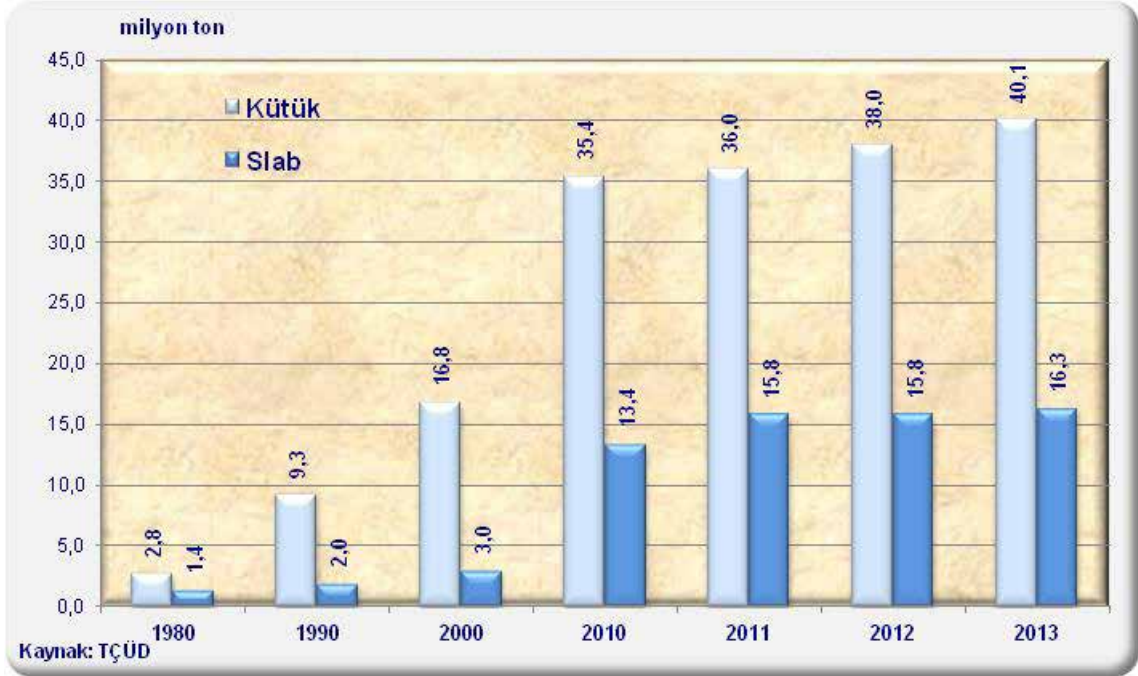
3.3.1. Türkiye'nin Kütük ve Slab (uzun ve yassı yarı mamul) Üretim Kapasitesi

Demir çelik sektörü, başta yassı ve yapısal çelik ürünlerine yönelik yatırımlar olmak üzere, özellikle 2001 yılından sonra, hızlı bir büyüme ivmesi kazanmıştır. Ülkemizin, yassı çelik ürünlerinde ithalata bağımlılığının sona erdirilmesi ve sanayinin ihtiyaç duyduğu mamullerin iç piyasadan karşılanması amacıyla, son yıllarda yassı mamul üretimine yönelik yatırımlar artış göstermiş, böylece 2013 yılındaki slab üretim kapasitesi, 2000 yılına göre % 442 oranında artışla, 3 milyon tondan, 16.25 milyon tona yükselmiştir. Slab üretim kapasitesindeki hızlı artışta, özellikle 2006-2013 döneminde 13 milyon ton yeni üretim kapasitesinin devreye girmesini sağlayan yatırımlar etkili olmuştur. Üretimin yetersiz

kaldığı yassı ürünlere yönelik yatırımlar hızla artarken, 2000 yılına kıyasla, kütük üretim kapasitesi de %138 oranında artışla, 16.8 milyon tondan, 40.1 milyon tona yükselmiştir.

Son yıllarda, Türkiye'nin ham çelik (çelikhane) üretim kapasitesi yeni yatırımlarla hızlı bir şekilde artmıştır. 2006-2013 arasındaki dönemde, kütük üretim kapasitesi % 64 oranında artışla, 40.1 milyon tona; slab üretim kapasitesi ise, 4 misli artışla, 16.3 milyon tona yükselmiştir. Bugün gelinen nokta, Türkiye'nin slab üretim kapasitesi Türkiye'nin ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilecek düzeye ulaşmıştır. Bazı üreticilerin hem slab hem de kütük üretim kapasitesine sahip olmaları nedeniyle, toplam kütük ve slab üretim kapasitesi, ham çelik üretim kapasitesinin üzerinde seyretmektedir. Global kriz döneminde elde edilen bu performans, Türk çelik sektörünün sık sık ifade edilen "krizi fırsata dönüştürme becerisi"nin bir göstergesi olmuştur. Son 7 yılda gerçekleştirilen 26.6 milyon tonluk kapasite artışının % 59 oranındaki kısmı uzun ürünlere, %41 oranındaki kısmı ise yassı ürünlere yönelik olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin toplam ham çelik üretim kapasitesindeki artışta, mevcut tesislerin modernizasyonu ve ilave yatırımlar ile, kapasitelerinin artırılmasının yanında, yeni tesis yatırımlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.

GRAFİK-3: KÜTÜK VE SLAB ÜRETİM KAPASİTESİ (MİLYON TON)

3.4. Türkiye'nin Ham Çelik Üretimi

2011 yılından itibaren ham çelik üretimindeki artışı yavaşlama eğilimi gösteren Türkiye, 2013 yılına üretim artışı beklentisi ile girmiştir. Çelik sektörünün üretimi, temel girdi konumunda bulunan hurda ile mamul fiyatları arasındaki marjın daralması ile baskı altında kalmıştır. Yılın son çeyreğinde bir miktar toparlanma eğilimi gösteren ham çelik üretimi, Aralık ayında bu defa ülke genelinde elektrik enerjisi arzında yaşanan sıkıntıların çelik sektörünün enerjisinin kesilerek aşılına çalışılmasından olumsuz yönde etkilenmiştir. 2013 yılının tamamında, Türkiye'nin çelik üretimi beklentilerin tersine % 3.4 oranında düşüşle, 34.65 milyon tona gerilemiştir.

2013 yılında üretimi % 3.4 oranında düşüştü, 34.65 milyon tona gerilemesine rağmen, Türkiye sekizinci sıradaki yerini korumuştur. 2011 ve 2012 yıllarında, en büyük 10 çelik üreticisi arasında, üretimi en hızlı artan ülke konumunu elde eden ve son 10 yıllık dönemde, Çin ve Hindistan'ın ardından üretimini en hızlı arttıran üçüncü ülke konumunda bulunan Türkiye, 2013 yılında, üretim artış oranı bakımından Güney Kore'nin ardından, en kötü performansı gösteren ikinci ülke olmuştur.

TABLO-5: HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değ. (13/12)
Toplam	2.400	9.322	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	34.654	-3,4

Kaynak: TÇÜD

Üretimdeki sözkonusu gerilemeye rağmen, önceki yıllarda göstermiş olduğu yüksek performans sayesinde, 2007 yılındaki seviyesine kıyasla, Türkiye ham çelik üretimini % 35 oranında yükseltmiş bulunmaktadır. Sözkonusu üretim artışı, üretimini % 61 oranında yükselten Çin Halk Cumhuriyeti ve % 49 oranında arttıran Hindistan'ın ardından üçüncü en yüksek oranı ifade etmektedir.

3.4.1. Türkiye'nin Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi

Uzun ve yassı çelik ürünleri kapasitesindeki uzundan yana olan dengesizliğin giderilmesi ve yassı mamül ihtiyacının ithalat yerine, yurt içinden temin edilebilmesi amacıyla, yassı mamül üretimine yönelik olarak artan yatırımlar sonucunda, yassı ürünlerin yarı mamulü olan slab üretiminin toplam ham çelik üretimi içerisindeki payında, son yıllarda hızlı bir artış gözlenmiştir. Ancak son yıllarda slab üretimi, yüksek kapasiteye rağmen negatif büyüme göstermektedir. 2009 yılında % 15, 2010 yılında % 53 ve 2011 yılında % 33 oranında artış gösteren Türkiye'nin slab üretimi, 2012 yılında % 9.3 oranında geriledikten sonra, 2013 yılında da % 5.3 oranında düşüş göstermiştir.

2011 ve 2012 yıllarında, dünyanın büyük çelik üreticileri arasında üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu elde eden ve son 10 yıllık dönemde, Çin ve Hindistan'ın ardından üretimini en hızlı arttıran üçüncü ülke konumunda bulunan Türkiye'nin çelik üretimi, 2013 yılında beklentilerin tersine bir gelişme göstermiştir.

2013 yılında, kütük üretimi % 2.8 oranında düşüştü, 26.3 milyon tona; slab üretimi ise, % 5.3 oranında düşüştü, 8.36 milyon tona gerilemiştir. 2010 ve 2011 yıllarındaki yüksek oranlı artışların ardından, 2012 yılında % 9 oranında gerileyen slab üretimi, yassı çelik piyasalarındaki olumsuz gelişmeler, keskinleşen rekabet koşulları, bazı Uzak Doğu ülkelerinin haksız rekabete neden olan ihraç satışlarını arttırmaları ve bazı komşu ülkelerin düşük fiyatlı kalitesiz ürünlerini Türkiye'ye ihraç etmelerinden olumsuz yönde etkilenmiştir.

TABLO- 6: ÜRÜNLERE GÖRE HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)

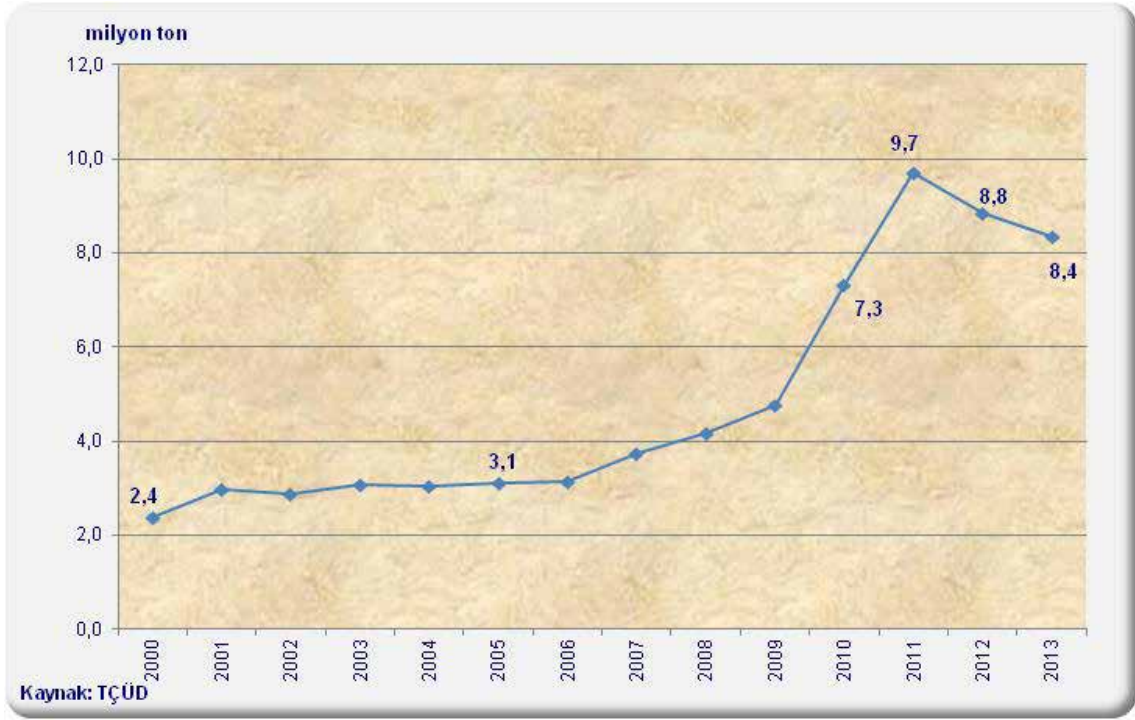
	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değ (13/12)	%pay (2013)
Kütük	1.600	7.381	11.937	17.869	20.302	22.028	22.650	20.524	21.827	24.400	27.054	26.294	-2,8	75,9
Slab	800	1.941	2.388	3.095	3.135	3.726	4.156	4.779	7.316	9.707	8.831	8.360	-5,3	24,1
Toplam	2.400	9.322	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	34.654	-3,4	100,0

Kaynak: TÇÜD

2000-2013 döneminde, Türkiye'nin toplam ham çelik üretimi % 142, kütük üretimi % 120 ve slab üretimi % 250 oranında artış göstermiştir. 2000-2013 döneminde meydana gelen 20.3 milyon tonluk üretim artışının 14.4 milyon tonluk kısmı kütükte, 6 milyon tonluk kısmı ise, slabta meydana gelmiştir.

GRAFİK-4: KÜTÜK (UZUN YARI MAMUL) ÜRETİMİ (MİLYON TON)

GRAFİK-5: SLAB (YASSI YARI MAMUL) ÜRETİMİ (MİLYON TON)

3.4.2. Türkiye'nin Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi

2013 yılında, ağırlıklı bir şekilde hurda tüketerek üretim yapan elektrik ark ocaklı tesislerin ham çelik üretim miktarları % 6.9 oranında gerilerken, demir cevheri girdisine dayalı üretim yapan entegre tesislerin üretimleri % 6.5 oranında artış göstermiştir. 2013 yılında, toplam ham çelik üretiminin % 76'sı kütükten oluşmuştur. Yöntemler itibariyle ise, toplam üretimin % 71'i elektrik ark ocaklı tesisler tarafından gerçekleştirilmiştir.

TABLO-7: YÖNTEMLERE GÖRE HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)

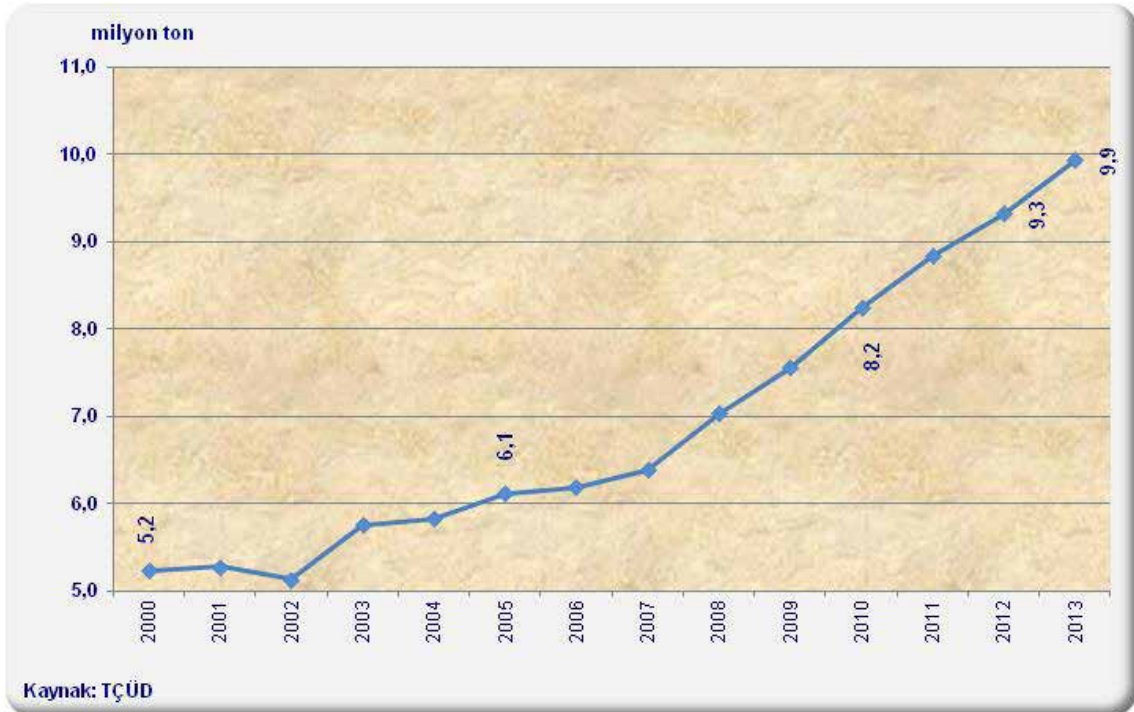
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değ (13/12)	%pay (2013)
EO*	4.955	9.096	14.847	17.252	19.362	19.772	17.741	20.905	25.275	26.560	24.723	-6,9	71,3
BOF	3.762	5.229	6.117	6.185	6.392	7.034	7.562	8.238	8.832	9.325	9.931	6,5	28,7
Toplam	8.717	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	34.654	-3,4	100,0

* EO: EAO ve İO üretimini kapsamaktadır.

Kaynak: TÇÜD

2000-2013 yılları arasındaki dönemde, EO'lardaki üretim artışı %172, BOF'lardaki üretim artışı %90, toplam üretim artışı ise, %142 seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece, 2000 yılında, %63.5 olan EO'ların toplam çelik üretimindeki payı, 2013 yılında, %71'e yükselirken, 2000 yılında %36.5 olan BOF'ların üretim içindeki payı, 2012 yılında %29'ya gerilemiştir.

2000-2013 döneminde meydana gelen 20.3 milyon tonluk üretim artışınının 15.6 milyon tonluk kısmı elektrik ark ocaklı tesisler, 4.7 milyon tonluk kısmı ise, yüksek fırın kullanan entegre tesisler tarafından meydana gelmiştir.

GRAFİK-6: ELEKTRİK OCAKLARINDA (EO) HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON)**GRAFİK-7: ENTEGRE TESİSLERDE (BOF) HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)**

Dünya çelik sektörünün pozitif yönde geliştiği ve global ham çelik üretiminin % 3'ün üzerinde arttığı bir ortamda, çelik sektörümüzün performansındaki düşüşte ve üretiminin gerilemesinde;

- Dünya çelik sektöründeki kapasite fazlalığı,
- Girdi maliyetleri ile mamul fiyatları arasındaki marjın daralmasının, sektörün rekabet gücünü zayıflatması,
- Son dönemde yaygınlaşan korumacı politikalar,
- Sektörün üzerindeki, rakip ülke üreticileri üzerinde bulunmayan ilave yüklerin rekabet gücünü düşürmesi,
- İthalatı teşvik eden ve ithal ürünleri yerli ürünler karşısında avantajlı hale getiren Dahilde İşleme Rejimi uygulamalarının sürdürülmesi,
- Kalitesiz ve düşük fiyatlı ithalatın önünü kesecek tedbirlerin alınmaması,
- Genel olarak serbest ticareti olumsuz yönde etkileyen yaklaşımların yaygınlaşması

gibi unsurlar da etkili olmuştur.

Cari açığın 65 milyar dolar seviyesine ulaştığı dikkate alındığında, çelik sektörünün kapasite kullanım oranının % 70 seviyesine gerilemiş bulunması, Türk ekonomisi açısından büyük kayıp anlamına gelmektedir. Sektörün diğer ana sanayi kollarına girdi veren stratejik önemi de göz önünde bulundurularak, 2013 yılında % 70 seviyesine kadar gerilemiş bulunan kapasite kullanım oranının yeniden % 80'ler seviyesine yükseltilebilmesini ve milyarlarca dolar kaynak tahsisi ile oluşturulan kapasitelerin etkin bir şekilde kullanılabilmesini teminen, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca hazırlanmış bulunan Demir Çelik ve Demirdışı Metaller Strateji Belgesi içerisinde yer alan sektörün rekabet gücünü arttırmayı amaçlayan eylemler ile Ekonomi Bakanlığınca hazırlanan Girdi Tedarik Stratejisi'nin (GİTES), daha fazla vakit kaybetmeksizin uygulamaya aktarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

3.5. Türkiye'nin Nihai Mamûl Üretim ve Tüketimi

3.5.1. Nihai Mamûl Üretimi

Sektörün nihai mamul üretimi, yarı mamul ithalatındaki % 61.4'lük artışın sağladığı destek sayesinde, ham çelik üretiminin gerilediği bir ortamda, % 6.2 oranında yükselerek, 36.4 milyon tona ulaşmıştır. Böylece nihai mamul üretimi, ilk kez ham çelik üretiminin üzerinde bir seviyede gerçekleşmiştir. 2013 yılında, uzun ürün üretimi % 5.1 oranında artışla, 26.54 milyon tona, yassı mamul üretimi ise, % 9.2 oranında artışla, 9.9 milyon tona yükselmiştir. 2013 yılında nihai mamul üretiminin % 72.9'u uzun ürünlerden, % 27.1'i yassı ürünlerden oluşmuştur.

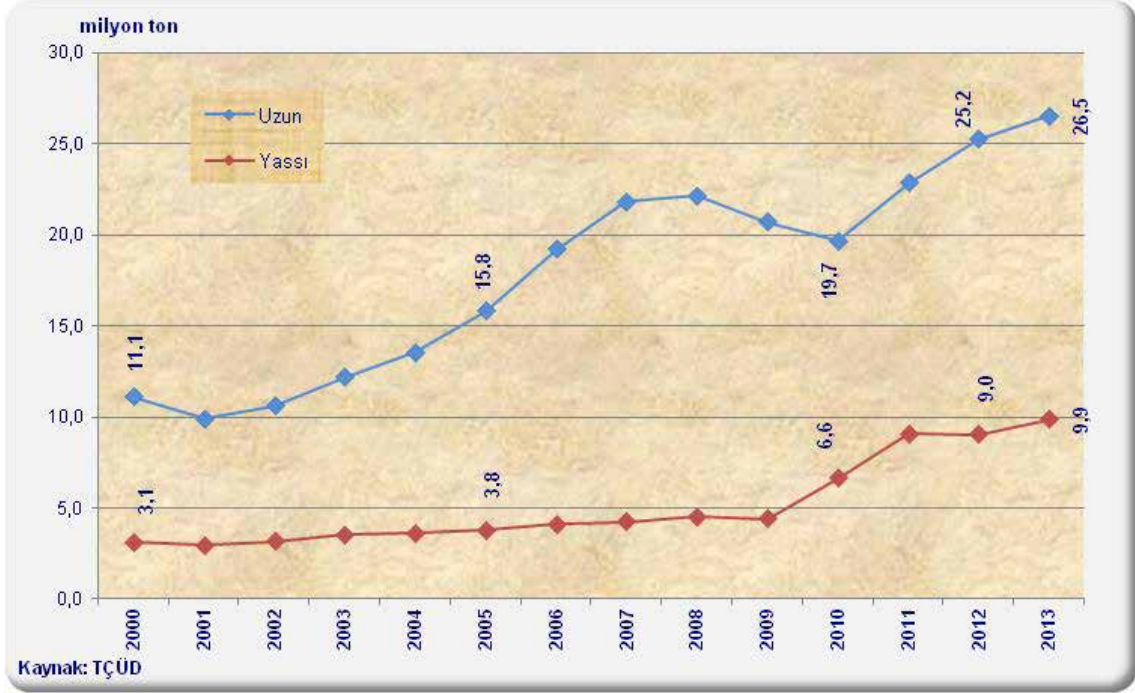
TABLO-8: TÜRKİYE'NİN NİHAİ MAMUL ÜRETİMİ (1.000 TON)

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değ (13/12)	%pay (2013)
Uzun	6.294	11.122	15.825	19.237	21.810	22.141	20.712	19.671	22.868	25.247	26.536	5,1	72,9
Yassı	2.294	3.145	3.768	4.122	4.257	4.543	4.421	6.629	9.075	9.039	9.869	9,2	27,1
Toplam	8.588	14.267	19.593	23.359	26.067	26.684	25.133	26.300	31.943	34.286	36.405	6,2	100,0

Kaynak: DÇÜD

2000-2013 yılları arasındaki dönemde Türkiye'nin nihai mamül üretimi, %155 oranında artışla, 14.27 milyon tondan, 36.4 milyon tona ulaşmıştır. Uzun ürünler %139 oranında artışla, 11.12 milyon tondan, 26.5 milyon tona, yassı ürünler ise %214 oranında artışla, 3.15 milyon tondan, 9.9 milyon tona yükselmiştir.

GRAFİK-8: NİHAİ MAMUL ÜRETİMİ (MİLYON TON)

3.5.2. Nihai Mamül Tüketimi

2013 yılında, Türkiye'nin nihai mamul tüketimi ise, dünya genelinde oldukça yüksek sayılabilecek bir seviye olan % 10 oranında artış göstermiş ve 31.3 milyon tona ulaşmıştır. 2013 yılında genellikle inşaat sektörü tarafından kullanılmakta olan uzun ürünlerin tüketimi % 12.3 oranında artışla, 16.67 milyon ton, yassı ürünlerin tüketimi % 7.4 oranında artışla, 14.63 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Yassı mamul tüketimindeki artış hızının düşük seviyede kalması, imalat sanayinin büyümesindeki yavaşlamanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

TABLO-9: TÜRKİYE'NİN NİHAİ MAMUL TÜKETİMİ (1.000 TON)

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değ (13/12)	%pay (2013)
Uzun	4.161	6.784	9.077	10.536	12.110	10.272	9.699	11.660	13.738	14.841	16.671	12,3	53,3
Yassı	3.116	6.286	9.363	10.686	11.661	11.182	8.349	11.944	13.210	13.627	14.630	7,4	46,7
Toplam	7.277	13.070	18.440	21.222	23.771	21.454	18.048	23.604	26.948	28.468	31.301	10,0	100,0

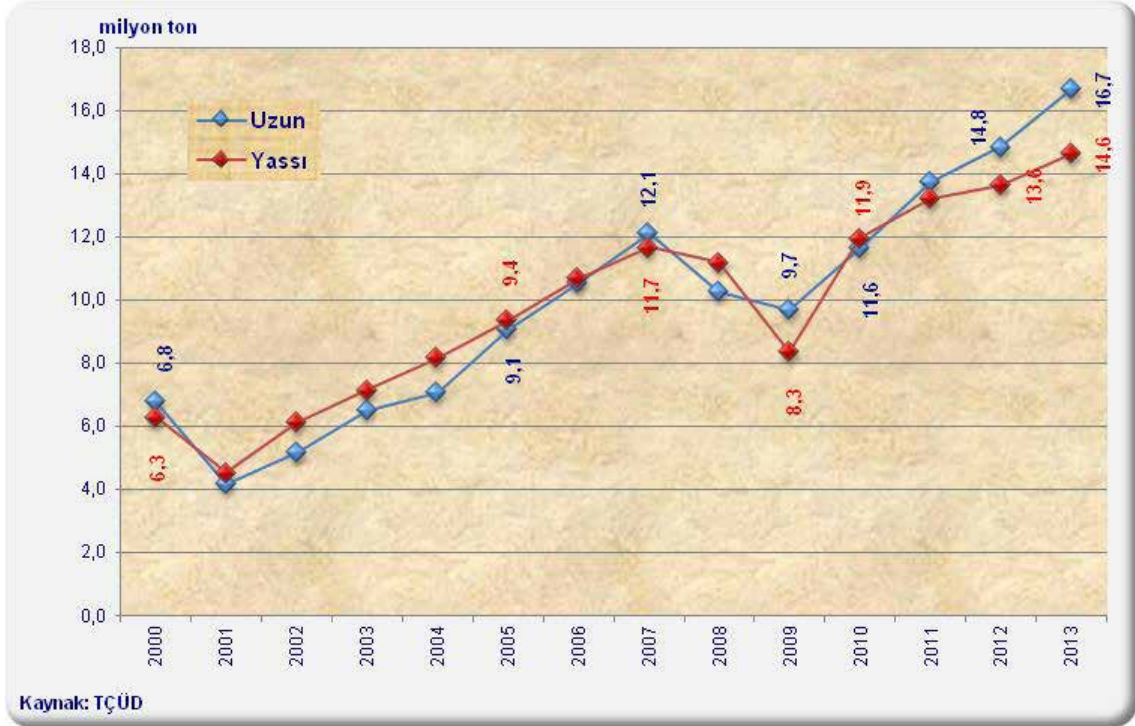
Kaynak: DÇÜD

Diğer taraftan, 2005 yılında % 40 seviyesinde bulunan Türkiye'nin yassı ürün üretiminin tüketimini karşılama oranı, üretim kapasitesinin % 440 oranında artışla, 3 milyon

tondan, 16.3 milyon tona yükselmesine rağmen, 2013 yılında % 67 gibi son derece düşük bir seviyede kalmıştır. Uzun ürünlerde, üretimin tüketimi karşılama oranı, 2012 yılındaki % 170 seviyesinden 2013 yılında % 159'a gerilemiştir. Toplam çelik ürünlerinde ise Türkiye, 2013 yılında ürettiği çeliğin yaklaşık % 86'sı kadar çeliği iç piyasasında tüketmiştir. Bu yönüyle, 2013 yılında da Türkiye ihtiyacından fazla çelik üretmeye devam etmiştir.

2000-2013 yılları arasındaki dönemde, Türkiye'nin nihai mamül tüketimi, %139 oranında artışla, 13.1 milyon tondan, 31.3 milyon tona, aynı dönemde, uzun ürünlerin tüketimi %146 oranında artışla, 6.8 milyon tondan, 16.7 milyon tona, yassı ürünlerin tüketimi, %133 oranında artışla, 6.3 milyon tondan, 14.6 milyon tona yükselmiştir.

GRAFİK-9: NİHAİ MAMUL TÜKETİMİ (MİLYON TON)

3.6. Türkiye'nin Çelik İhracatı

2013 yılında, demir çelikten eşya ve boru ürünleri de dahil olmak üzere, Türkiye'nin toplam demir çelik ürünleri ihracatı, miktar açısından % 6.3 oranında düşüşle, 20.3 milyon tondan, 19.0 milyon tona; değer açısından ise, % 7.9 oranında düşüşle, 17.1 milyar dolardan, 15.8 milyar dolara geriledi. 2013 yılında kütük ihracatı % 47 düşüşle, 1.56 milyon ton civarına gerilerken, yassı mamul ihracatı, özellikle Avrupa Birliği ülkelerindeki toparlanma eğiliminin de etkisi ile % 27 oranında artışla, 2.36 milyon tona yükseldi. Türkiye'nin en fazla ihraç ettiği ürün grubu olan uzun ürünlerin ihracatı ise, % 3.3 oranında düşüşle, 11.33 milyon tonda kaldı. 2013 yılında Türkiye'nin toplam çelik ürünleri ihracatının % 60'ı uzun ürünlerden, % 12'si yassı ürünlerden, % 10'u boru ürünlerinden ve % 8'i yarı ürünlerden oluştu.

Başta AB ve Orta Doğu & Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere, temel ihraç pazarlarındaki durgunluk ve İran'a uygulanan ambargo çerçevesinde İran'a yönelik yarı ürün ihracatının yaptırım kapsamına alınması yanında, ABD, Mısır, Ürdün, Kolombiya gibi ülkeler

tarafından bazı çelik ürünleri ihracatımıza karşı alınan koruma önlemleri ve İsdemir'deki grev de, 2013 yılında, çelik ürünleri ihracatının gerilemesinde etkili oldu.

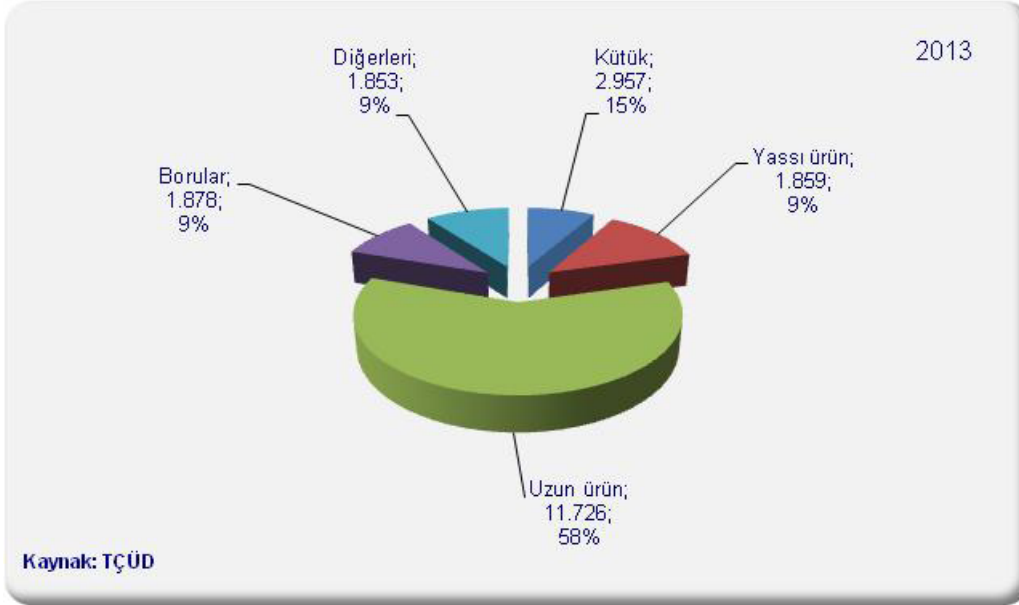
TABLO-10: TÜRKİYE’NİN ÇELİK İHRACATI

	2008		2009		2010		2011	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$
Kütük	2.407	1.993	2.206	910	3.523	1.867	2.393	1.584
Slab	94	70	218	89	212	114	59	40
Yarı ürün	2.501	2.063	2.424	999	3.735	1.981	2.452	1.624
Yassı ürün	1.368	1.406	1.651	948	1.520	1.176	2.298	1.944
Uzun ürün	12.937	11.253	11.786	5.522	9.211	5.317	10.489	7.346
Ürünler	16.806	14.722	15.861	7.469	14.466	8.474	15.239	10.914
Borular	1.675	1.911	1.522	1.428	1.648	1.472	1.617	1.634
Diğerleri	1.475	3.823	1.353	3.110	1.492	3.340	1.657	4.062
Toplam	19.956	20.456	18.736	12.007	17.606	13.286	18.513	16.610
	2012		2013		%değişim-13/12		%pay-2013	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	miktar	değer	miktar	değer
Kütük	2.957	1.834	1.562	921	-47,2	-49,8	8,2	5,8
Slab	21	14	1	1	-97,2	-93,4	0,0	0,0
Yarı ürün	2.978	1.848	1.562	922	-47,5	-50,1	8,2	5,8
Yassı ürün	1.858	1.513	2.356	1.743	26,8	15,2	12,4	11,0
Uzun ürün	11.713	7.709	11.328	7.002	-3,3	-9,2	59,6	44,4
Ürünler	16.549	11.070	15.247	9.666	-7,9	-12,7	80,2	61,2
Borular	1.877	1.842	1.815	1.698	-3,3	-7,9	9,6	10,8
Diğerleri	1.844	4.221	1.938	4.424	5,1	4,8	10,2	28,0
Toplam	20.269	17.133	19.000	15.788	-6,3	-7,9	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK

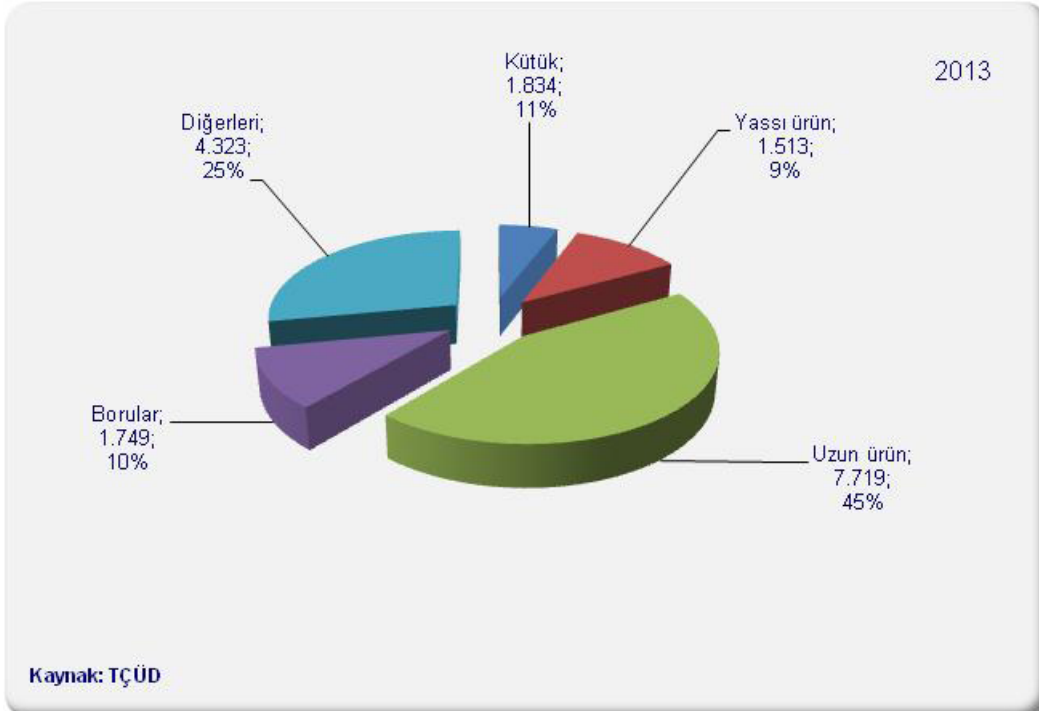
2013 yılında gerçekleştirilen 19 milyon tonluk ihracatın % 58'i uzun ürünlerden, % 15'i kütükten, % 9'u yassı üründen ve % 9'u boru ürünlerinden oluştu.

**GRAFİK-10: ÜRÜNLERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(1.000 TON; %PAY)**

2012 yılında % 153 seviyesinde bulunan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2013 yılında ihracattaki azalış ve ithalattaki keskin artış nedeniyle, 30 puan birden düşerek, % 123'e geriledi.

**GRAFİK-11: ÜRÜNLERE GÖRE DEĞER BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(MİLYON \$; %PAY)**

Son yıllarda başlattığı yassı çelik ürünlerine yönelik yatırım atağı sonrasında, ihracat hedefini büyüten ve 2011 yılında, otomotiv sektöründen sonra Türkiye'nin en fazla ihracat yapan ikinci sektörü konumuna ulaşan demir çelik sektörünün, Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı, 2012 yılındaki % 11.3 seviyesinden, 2013 yılında % 10.4'e geriledi.

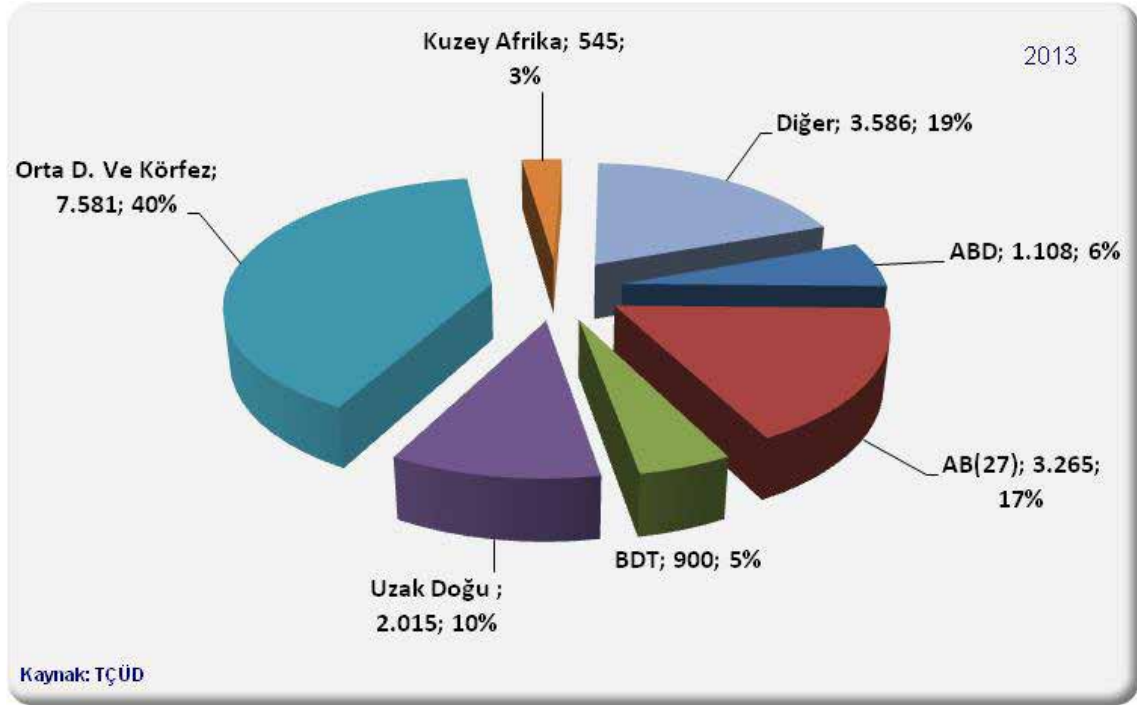
3.6.1. Bölgelere Göre Çelik İhracatı

2013 yılında, % 30 oranında artışla, 3.3 milyon ton çelik ürününün ihraç edildiği AB bölgesi dışındaki tüm bölgelere yönelik ihracatta gerileme yaşanmıştır. Türkiye'nin en büyük çelik ürünleri ihraç pazarı konumunda bulunan Orta Doğu ve Körfez bölgesine yönelik ihracat, % 15.4 oranında düşüşle, 7.58 milyon tona, Kuzey Afrika'ya yönelik ihracat ise, % 4.7 oranında düşüşle, 2 milyon tona gerilemiştir. 2013 yılında Türkiye, toplam çelik ürünleri ihracatının % 67 oranındaki kısmını, AB28, Orta Doğu & Körfez ve Kuzey Afrika'ya yapmıştır.

TABLO-11: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE ÇELİK İHRACATI

	2008		2009		2010		2011	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$
ABD	820	784	347	250	616	415	885	716
AB(27)	4.354	5.178	2.715	2.597	2.639	2.891	3.680	4.313
BDT	199	449	97	191	125	219	173	318
Uzak Doğu	662	486	1.724	779	1.026	571	1.129	830
Orta D.ve Körfez	10.196	9.506	6.844	3.714	8.107	5.225	7.065	5.472
Kuzey Afrika	1.739	1.751	4.866	2.775	2.646	1.885	1.828	1.517
Diğer	1.986	2.302	2.143	1.701	2.447	2.080	3.753	3.444
Toplam	19.956	20.456	18.736	12.007	17.606	13.286	18.513	16.610
	2012		2013		%değişim-13/12		%pay-2013	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	miktar	değer	miktar	değer
ABD	1.247	953	1.108	779	-11,1	-18,2	5,8	4,9
AB(27)	2.518	3.088	3.265	3.480	29,7	12,7	17,2	22,0
BDT	964	1.340	900	1.314	-6,7	-2,0	4,7	8,3
Uzak Doğu	2.115	1.734	2.015	1.610	-4,7	-7,2	10,6	10,2
Orta D.ve Körfez	8.958	6.515	7.581	5.382	-15,4	-17,4	39,9	34,1
Kuzey Afrika	564	451	545	435	-3,4	-3,5	2,9	2,8
Diğer	3.903	3.053	3.586	2.788	-8,1	-8,7	18,9	17,7
Toplam	20.269	17.133	19.000	15.788	-6,3	-7,9	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK

**GRAFİK-12: BÖLGELERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İHRACATI
(1.000 TON; %PAY)**

Kaliteli üretimi sayesinde, dünyanın kalite beklentisi yüksek ülkelerine, büyük miktarlarda ihracat yapan demir çelik sektörümüz, esnek bir ihracat stratejisi izlemektedir. Sektör, ihracatını talebin daraldığı bölgelerden, hızla, talebin canlı olduğu bölgelere yöneltebilmekte ve bu konuda oldukça başarı sağlamaktadır. En büyük ihrac pazarlarımız, Orta Doğu/Körfez, Kuzey Afrika ve Avrupa Birliği olmasına rağmen, talep-fiyat-maliyet koşulları çerçevesinde, son yıllarda Uzak Doğu ve Güney Amerika bölgelerine de ağırlık verilmeye başlanmıştır.

Ayrıca, ihrac piyasalarında sürdürülebilir bir büyüme performansı yakalanabilmesini ve uzun ürünler üzerindeki ihracat baskısının azaltılabilmesini teminen, ürün çeşitlendirmesine gidilmektedir. Son yıllarda artan yassı, vasıflı ve yapısal çelik ürünlerine yönelik yeni kapasite yatırımları, bu yönde atılmış önemli bir adım niteliğindedir. Paslanmaz çelik yatırımlarının da önümüzdeki yıllarda devreye girmesi sayesinde, sektörün ihracat performansının artması ve ithalatın azalması beklenmektedir. Böylece sektörün, Türkiye'nin ödemeler dengesi açığının kapatılmasına olan katkısının, önemli ölçüde artacağı değerlendirilmektedir.

Üretiminin yarısına yakın bir bölümünü ihrac eden çelik sektörünün, 2014 yılında ihracatını % 6 civarında artışla 20 milyon tonun üzerine yükselteceği tahmin edilmektedir. 2014 yılında AB piyasasındaki toparlanma eğiliminin devam edeceği, Orta Doğu'da istikrarın tesisine yönelik çalışmaların olumlu yansımalarının artacağı öngörülmektedir.

3.7.Türkiye'nin Çelik İthalatı

Üretim ve ihracattaki gerilemeye karşın, 2013 yılında, Türkiye'nin toplam çelik ithalatı miktar açısından % 25.4 artışla 14.86 milyon ton; değer açısından % 14.1 artışla, 12.82 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında % 56 oranında artış gösteren yarı

mamul ithalatı, 2013 yılında % 61 oranında ilave artışla, 5.4 milyon tonluk rekor seviyeye ulaşmıştır. Özellikle yerli üretimdeki rekabet gücünün zayıflaması nedeniyle, slab ithalatı % 141 gibi rekor oranda artış göstererek, 2.3 milyon ton seviyesine yükselmiştir. Türkiye'deki yassı çelik üretim kapasiteleri kullanılamaz iken, yassı mamul ithalatı, % 10.4 oranında artışla, 7.1 milyon ton ile en tarihinin en yüksek seviyesine çıkmıştır. Yassı çelik ithalatının yüksek seviyesini sürdürmesi, başta AB olmak üzere, temel yassı çelik ihraç pazarlarının yeterince canlanamamış olması, bazı ülkelerin rekabetçi ve zaman zaman dampingli fiyatlarla piyasalarımıza girmesi, yurtiçi üretimi de baskı altında tutmuştur. Yurtiçi tüketimin iki misline yakın kapasitenin bulunmasına rağmen, uzun ürünlerde de 1.5 milyon ton civarında ithalat gerçekleştirilmiştir.

TABLO-12: TÜRKİYE’NİN ÇELİK İTHALATI

	2008		2009		2010		2011	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$
Kütük	3.005	2.584	3.430	1.351	2.350	1.245	2.004	1.373
Slab	844	636	213	134	56	35	153	103
Yarı ürün	3.849	3.220	3.643	1.485	2.406	1.280	2.157	1.476
Yassı ürün	8.007	8.248	5.580	4.248	6.834	5.690	6.433	6.364
Uzun ürün	1.069	1.423	772	778	1.200	1.150	1.359	1.554
Ürünler	12.925	12.891	9.995	6.511	10.440	8.120	9.949	9.394
Borular	322	586	226	387	303	500	366	655
Diğerleri	340	1.536	239	1.054	308	1.352	369	1.772
Toplam	13.587	15.013	10.460	7.952	11.051	9.972	10.684	11.821
	2012		2013		%değişim-13/12		%pay-2013	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	miktar	değer	miktar	değer
Kütük	2.412	1.487	3.131	1.748	29,8	17,5	21,1	13,6
Slab	953	510	2.299	1.163	141,3	128,0	15,5	9,1
Yarı ürün	3.364	1.997	5.430	2.911	61,4	45,7	36,5	22,7
Yassı ürün	6.446	5.562	7.117	5.782	10,4	3,9	47,9	45,1
Uzun ürün	1.307	1.357	1.463	1.417	11,9	4,5	9,8	11,1
Ürünler	11.117	8.916	14.010	10.110	26,0	13,4	94,3	78,9
Borular	381	772	442	906	16,1	17,4	3,0	7,1
Diğerleri	354	1.546	406	1.802	14,6	16,6	2,7	14,1
Toplam	11.852	11.234	14.858	12.818	25,4	14,1	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK

Dahilde İşleme Rejimi, 2013 yılında da Türkiye'nin çelik ürünleri dış ticaretini olumsuz yönde etkilemeye devam etmiştir. 2013 yılında, Türkiye'nin yassı çelik tüketimi 14,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Kurulu kapasitedeki ihtiyacın üzerine çıkan artışa rağmen, yassı çeliğe ilişkin dış ticaret verileri, ithalat lehine ciddi bir dengesizlik olduğunu ortaya koymaktadır. 2013 yılında, Türkiye'nin yassı çelik ithalatı % 10 oranında artışla, 7.1 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu ithalatın % 33.1 oranındaki kısmına tekabül eden 2.53 milyon tonluk kısmı Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştiril-

miştir. Ülkemizde yeterli kapasite bulunmasına rağmen, tüketilen yassı çeliğin %48'inin ithalat ile karşılanması, Ülkemizdeki yassı çelik tesislerinin kapasite kullanım oranlarının %53 seviyesinde kalmasına sebep olmuştur. Kapasite kullanım oranındaki düşüş eğilimi devam etmektedir. Dahilde İşleme Rejimi kapsamındaki ithalatta aynıyat tespiti yapılmadığından, rejimin amacına uygun olarak kullanıldığına yönelik endişe ve şikayetler devam etmektedir.

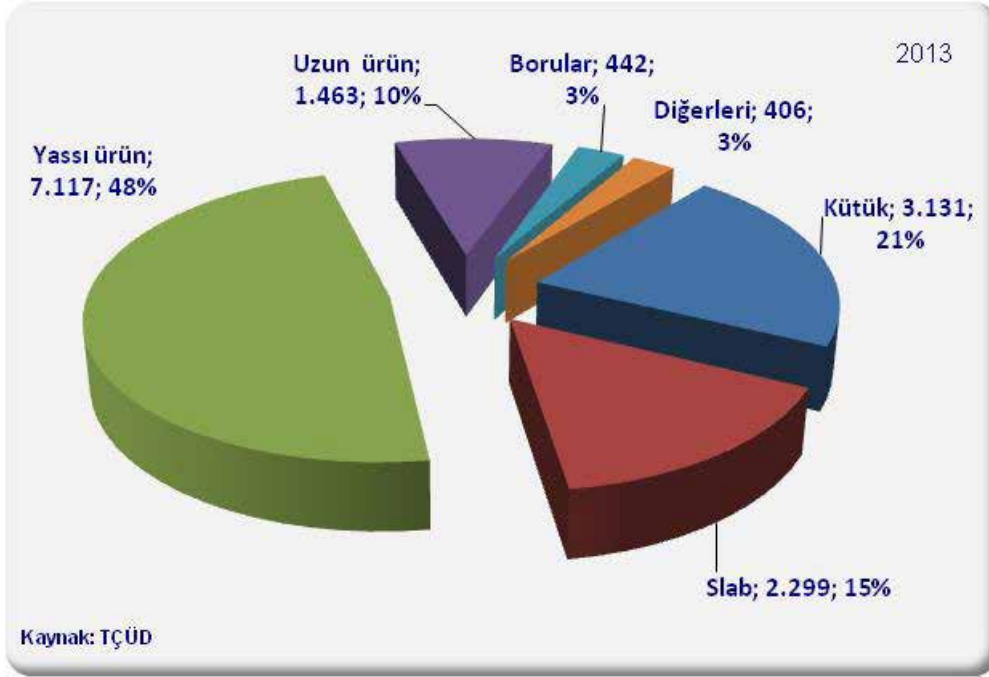
Temel sanayi sektörlerini ithal girdilere bağlı olarak çalışmaya teşvik eden uygulamalar, Türk ekonomisinin içini boşaltmaya devam etmektedir. 2013 yılında 65 milyar dolar cari işlemler açığı veren Türkiye ekonomisinin içerisinde bulunduğu mevcut durum sürdürülebilir görünmemektedir.

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ile ilgili uygulamanın çerçevesinin oturtulması konusunda müşahhas adımlar atılamaz ve aynıyat tespitleri yapılamaz iken, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR) adı altında DİR'e benzer ithalatı teşvik edici başka bir enstrüman devreye girmiş bulunmaktadır. Söz konusu uygulama, Dahilde İşleme Rejimi'ne kıyasla, ihracat mükellefiyeti de olmadığından, adeta gümrük vergilerinin tümüyle kaldırılması sonucunu doğuracak bir mahiyet taşımaktadır.

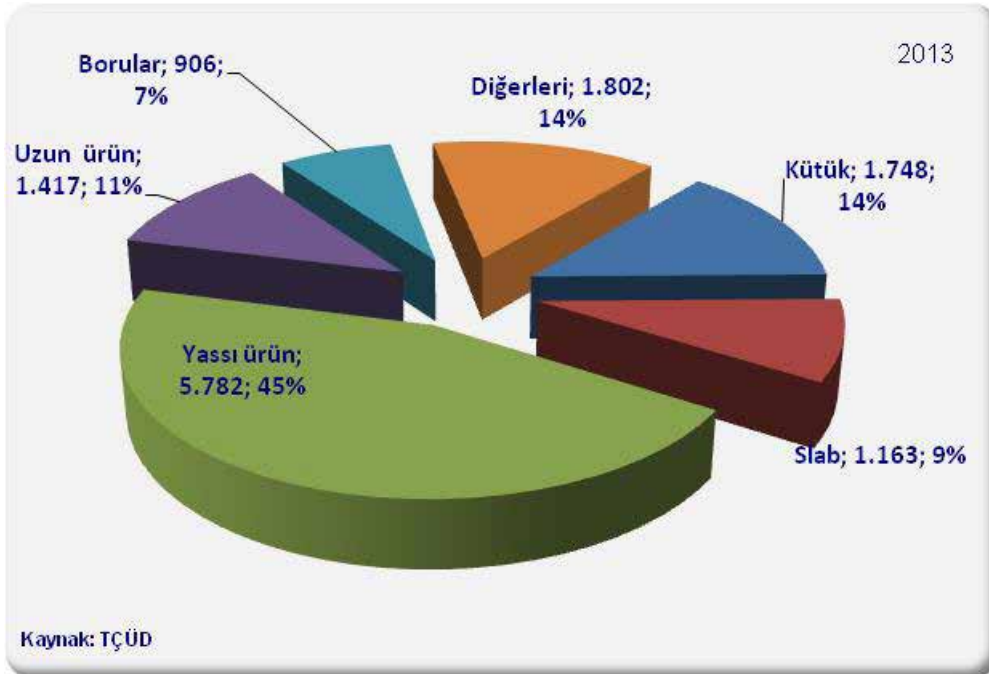
Ortaya çıkış maksadı bakımından nihai malın doğrudan ithali yerine, ara mal ithalatı yoluyla en azından ülke ekonomisinin fayda oranını artırmayı hedefleyen bir uygulama olan GKAİR uygulaması, ne yazık ki tasarlanma amacı dışına çıkmıştır. GKAİR, Ekonomi Bakanlığınca gerçekleştirilen yurtiçinde azami katma değer bırakmayı ve bu amaçla ara malları yurt içinde üretmeyi hedefleyen Girdi Tedarik Stratejisi'ne (GİTES) de zarar vererek, ihtiyacın üzerinde kapasite bulunmasına rağmen, iç piyasadaki kapasitenin atıl kalması pahasına, ithal girdi tedariğine yönlendiren ve bu yönüyle dış ticaret açığına olumsuz yönde etki eden bir fonksiyon icra etme potansiyeli taşımaktadır. Uygulamanın, Türkiye'de üretilen girdileri de içerecek bir boyuta doğru gitmesi üreticileri rahatsız etmektedir. Katma değer en büyük kısmını oluşturan ham çeliğin ülkemizde üretilmesini engelleyecek GKAİR uygulamasının, yalnızca çelik sektörünü değil, Türk ekonomisini de, istihdam, vergi, dış ticaret ve cari işlemler açığı bakımından olumsuz yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca, GKAİR hakkında Gümrük Kanunu'nun 124 üncü madde 2 nci fıkra d) bendinde "Türkiye'deki benzer eşyanın üreticilerinin temel ekonomik çıkarlarını olumsuz etkilemeyen, bir işleme faaliyeti yaratma veya devam ettirme yönündeki ekonomik amaçlara uyulduğu hallerde verilir" hükmü, çok açık bir şekilde, GKAİR kapsamında ithalata benzer eşya üreticilerinin ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi şartı ile izin verileceğini belirtmektedir. Mevcut GKAİR uygulaması kapsamında, merkezi yönetim yerine, mahalli birimlerin insiyatifi ile izin vermeye başlanması, uygulamanın kontrolden çıkma ihtimalini güçlendirmektedir. Oysa ki Türkiye, ithalatı değil, yurtiçinden girdi tedariğini arttıracak mekanizmalara ihtiyaç duymaktadır. Türkiye'nin, yurtiçi üreticileri mağdur edecek, kurulu kapasiteleri olumsuz yönde etkileyecek bu tür yaklaşımları, daha fazla kaldırması mümkün bulunmamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'deki kurulu kapasitelerin atıl durumda kalmasına ve dış ticaret açığının daha da artmasına yol açma sonucunu doğurabilecek Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi kapsamında, yarı ve nihai çelik ürünleri ithalatı, çelik sektörüne son derece ciddi zararlar verme potansiyeli taşımaktadır.

GRAFİK-13: ÜRÜNLERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İTHALATI
(1.000 TON; %PAY)

GRAFİK-14: ÜRÜNLERE GÖRE DEĞER BAZINDA DEMİR ÇELİK İTHALATI
(MİLYON \$; %PAY)

3.7.1. Bölgelere Göre Çelik İthalatı

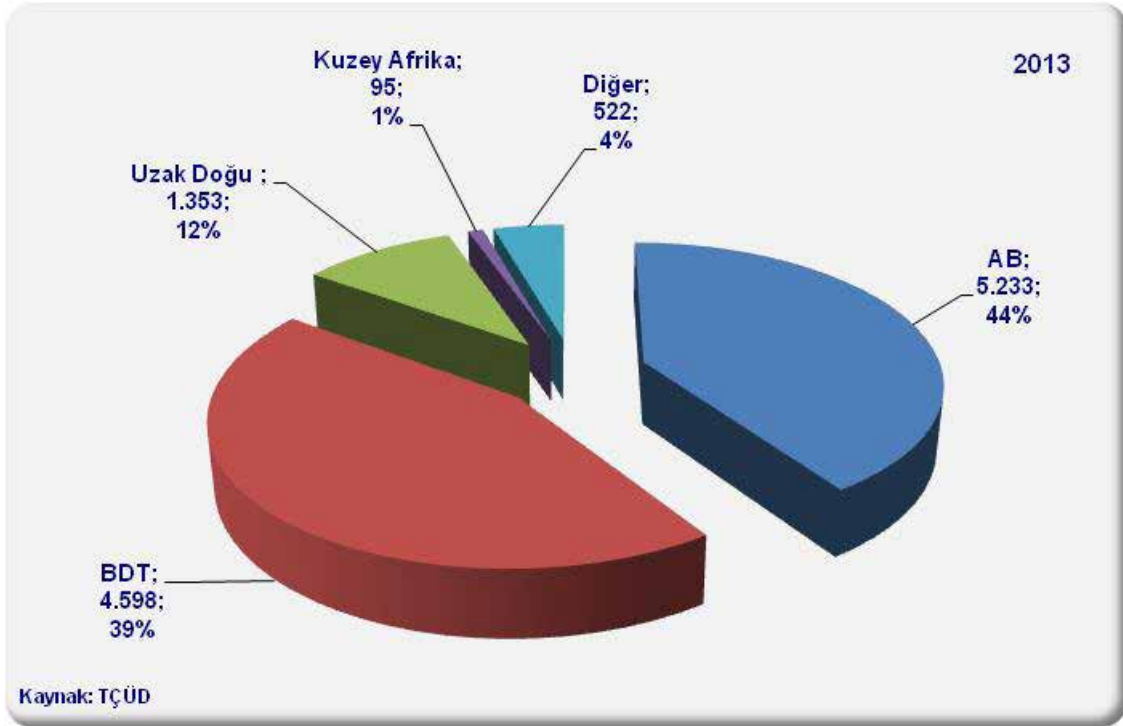
Bölgeler itibariyle bakıldığında, Türkiye'nin üretimindeki gerilemeye karşılık, tüketimindeki güçlü artış nedeniyle, AB ve BDT'den yapılan ithalatın artış eğilimini sürdürdüğü görülmektedir. 2013 yılında AB'den yapılan ithalat % 15 oranında artışla, 6 milyon tona, BDT'den yapılan ithalat % 39 oranında artışla, 6.6 milyon tona yükselmiştir. Uzak Doğu ve Güneydoğu Asya'dan yapılan ithalat da % 6.9 oranında artışla, 1.5 milyon tona ulaşmıştır. 2013 yılında Türkiye toplam çelik ithalatının % 85'ini AB ve BDT ülkelerinden gerçekleştirmiştir.

TABLO-13: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE ÇELİK İTHALATI

	2008		2009		2010		2011	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$
ABD	31	101	49	117	29	129	39	160
AB(27)	4.380	5.864	3.939	3.777	4.842	4.940	4.486	5.700
BDT	7.330	6.305	5.313	2.525	4.598	2.727	4.199	3.061
Uzak Doğu	1.274	2.117	737	1.190	1.056	1.728	1.292	2.246
Orta D.ve Körfez	18	25	11	13	7	12	61	56
Kuzey Afrika	263	238	164	106	118	89	172	146
Diğer	291	363	247	224	401	347	435	452
Toplam	13.587	15.013	10.460	7.952	11.051	9.972	10.684	11.821
	2012		2013		%değişim-13/12		%pay-2013	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	miktar	değer	miktar	değer
ABD	24	113	54	135	128,7	19,0	0,4	1,1
AB(27)	5.233	5.494	6.019	5.972	15,0	8,7	40,5	46,6
BDT	4.733	3.028	6.589	3.733	39,2	23,3	44,3	29,1
Uzak Doğu	1.353	2.156	1.446	2.372	6,9	10,0	9,7	18,5
Orta D.ve Körfez	17	26	100	64	476,8	143,6	0,7	0,5
Kuzey Afrika	95	72	141	107	48,2	47,7	0,9	0,8
Diğer	397	344	508	434	27,9	26,0	3,4	3,4
Toplam	11.852	11.234	14.858	12.818	25,4	14,1	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK

**GRAFİK-15: BÖLGELERE GÖRE MİKTAR BAZINDA ÇELİK İTHALATI
(1.000 TON; %PAY)**

3.8.Çelik Ticaret Dengesi

2013 yılında, 15.8 milyar dolar ile Türkiye'nin toplam ihracatının % 10.4 oranındaki kısmını oluşturan çelik ürünlerinde, ihracatın ithalatı karşılama oranı, % 153'ten % 123 seviyesine gerilemiştir. Türkiye'nin çelik ürünleri ihracatının ithalatını karşılama oranının 30 puan birden gerilemesinde, yarı ürün ihracatı % 48 oranında geriler iken, ithalatının % 61 oranında artması yanında, nihai mamul ithalatındaki % 11 oranındaki artış da etkili olmuştur.

2013 yılında Türkiye'nin net ihracatı, miktar bazında 8.4 milyon tondan, 4.1 milyon tona, değer açısından ise 5.9 milyar dolardan, 3.0 milyar dolara gerilemiştir.

Diğer tüm bölgelere yönelik demir çelik ürünleri dış ticaretinde fazla veren Türkiye, AB ve BDT ülkeleri ile demir çelik ürünleri dış ticaretinde açık vermeye devam etmiştir. 2013 yılında, AB'den yapılan net demir çelik ürünleri ithalatı 2.4 milyar dolardan, 2.5 milyar dolar; BDT'den yapılan net ithalat ise, 1.7 milyar dolardan, 2.4 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

3.9.Hammadde İthalatı

2013 yılında, Türkiye'nin ham çelik üretimindeki düşüşe paralel olarak, ithal edilen hammaddelerin büyük bir bölümünde de gerileme gözlenmiştir. Elektrik ark ocaklı tesislerin temel girdisi olan hurdanın ithalatı, elektrik ark ocaklı tesislerin üretimlerindeki düşüş nedeniyle, % 12 oranında gerilerken, temel hammadde olarak demir cevheri kullanan entegre tesislerin üretimlerindeki % 6.5 oranındaki artışın desteğiyle, demir cevheri ithalatı % 3.5 oranında artış göstermiştir. 2013 yılında çelik sektörü toplam 10.6 milyar

dolar değerinde, 34.8 milyon ton girdi ithalatı yapmıştır. Temel girdiler arasında, hurda ithalatı % 12 oranında düşüşle, 19.7 milyon ton, demir cevheri ithalatı % 3.5 oranında artışla 8.1 milyon ton, koklaşabilir taşkömürü ithalatı % 10.7 oranında artışla, 5.1 milyon ton, pik demir ithalatı % 29 oranında düşüşle 982.000 ton, ferro alyaj ithalatı % 2 oranında düşüşle, 419.000 ton ve hurdaya alternatif girdilerden sünger demir ithalatı % 33 oranında artışla, 504.000 ton seviyesine yükselmiştir.

Değer açısından bakıldığında, 2013 yılında en büyük hammadde ithalat kalemi olan 7.5 milyar dolar tutarındaki hurdanın yanında, 1.16 milyar dolar tutarında 8.2 milyon ton demir cevheri, 414 milyon dolar tutarında 983 bin ton pik demir, 550 milyon dolar tutarında 419 bin ton ferro alyaj ve 811 milyon dolar tutarında 5.1 milyon ton koklaşabilir kömür olmak üzere, toplam 10.6 milyar dolar tutarında girdi ithalatı yapılmıştır.

2013 yılında, Türkiye hurda ithalatının % 54'ünü AB'den, % 26.2'si ABD'den ve % 10.4'ünü Rusya'dan olmak üzere, % 90'ını 3 bölgeden gerçekleştirmiştir.

TABLO-14: TÜRKİYE'NİN BÖLGELERE GÖRE HURDA İTHALATI

	2008		2009		2010		2011	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$
ABD	5.045	2.719	3.849	1.035	4.266	1.618	5.818	2.692
AB-27	7.561	3.629	7.766	2.120	10.581	3.902	9.903	4.483
BDT	2.683	1.493	1.977	541	2.230	842	3.284	1.498
Kuzey Afrika	694	351	615	156	419	147	8	4
O.Doğu/Körfez	486	241	574	150	908	323	880	371
U.Doğu/G.Asya	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer	947	529	883	238	789	290	1.567	720
Toplam	17.415	8.961	15.665	4.240	19.192	7.122	21.460	9.767
	2012		2013		%değişim-12/11		%pay-2012	
	1000 ton	milyon \$	1000 ton	milyon \$	miktar	değer	miktar	değer
ABD	6.297	2.685	5.165	2.015	-18,0	-25,0	26,2	26,8
AB-27	11.489	4.819	10.623	4.029	-7,5	-16,4	53,9	53,6
BDT	2.871	1.200	2.465	923	-14,1	-23,1	12,5	12,3
Kuzey Afrika	4	1	6	2	57,6	12,8	0,0	0,0
O.Doğu/Körfez	683	264	634	224	-7,2	-15,0	3,2	3,0
U.Doğu/G.Asya	0	0	0	0	-51,3	-58,3	0,0	0,0
Diğer	1.072	450	833	318	-22,3	-29,4	4,2	4,2
Toplam	22.415	9.419	19.725	7.511	-12,0	-20,3	100	100

Kaynak: TÜİK

3.10. Hurda Tüketimi

Ham çelik üretiminin % 3.4 ve elektrik ark ocaklı tesislerin üretiminin % 6.9 oranında azaldığı 2013 yılında, toplam hurda tüketimi % 6.1 oranında düşüşle, 30.4 milyon tona gerilemiştir. Sözkonusu tüketimin % 12 oranında düşüşle, 19.73 milyon tonu ithalat yolu ile karşılanırken, iç piyasadan tedarik edilen hurda miktarı % 7.4 oranında artışla 10.7

milyon tona ulaşmıştır. Bu sayede, yerli hurdanın toplam hurda tüketimi içerisindeki payı 4 puanlık artışla, % 35'e yükselmiştir.

GRAFİK-16: TÜRKİYE'NİN İTHAL VE YERLİ HURDA TEDARİĞİ (MİLYON TON)

4. Dünya Çelik Sektörü

4.1. Dünya Ham Çelik Üretimi

2012 yılında % 1.5 oranında artış gösteren dünya ham çelik üretimi, 2013 yılında % 3.1 oranında artışla, 1 milyar 607 milyon tona yükselmiştir. Söz konusu üretim artışı, dünya çelik üretimindeki toparlanma eğiliminin devam ettiğine işaret etmektedir. Ancak dünya çelik üretimindeki artışta, Çin ve Asya'nın rolüne bakıldığında, dünya genelinde henüz ciddi bir toparlanmadan söz edilmesinin mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır. 2013 yılında, Çin'in ham çelik üretimi % 6.6 oranında artışla, 779 milyon tona; Asya'nın üretimi ise % 5.3 oranında artışla, 1 milyar 81 milyon tona yükselmiştir. 2013 yılında, Çin hariç tutulduğunda, dünya ham çelik üretiminin sabit kaldığı; Asya hariç tutulduğunda ise, % 1.3 oranında gerilediği anlaşılmaktadır. Asya'daki güçlü üretim artışına karşılık, AB-28, Diğer Avrupa, BDT, Kuzey Amerika ve Güney Amerika'da üretimin gerilediği gözlenmektedir.

Kriz öncesi olan 2007 yılındaki üretim ile karşılaştırıldığında, 2013 yılında Avrupa Birliği'nin % 21, Bağımsız Devletler Topluluğu'nun % 12, Kuzey Amerika'nın % 10, Güney Amerika'nın % 4.6 oranında daha düşük bir seviyede bulunduğu, buna karşılık, Çin'in üretiminin % 59, Asya'nın üretiminin ise, % 43 oranında daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. 2007-2013 döneminde, dünya ham çelik üretimi % 19.2 oranında artarken, Çin hariç dünya ham çelik üretiminin % 3.6; Asya hariç dünya ham çelik üretiminin % 10.7 oranında gerilemiş olması, Çin ve Asya'nın dünya ham çelik üretiminde oynadığı sürükleyici rolün devam ettiğini gözler önüne sermektedir.

2013 yılı itibariyle, kriz öncesi döneme kıyasla üretimi en fazla gerileyen bölge, 2007 yılındaki 210 milyon tonluk üretimine karşın, 2013 yılında 166 milyon ton üretim gerçekleştirebilen Avrupa Birliği olduğu görülmektedir. En büyük ham çelik üreticisi ülkeler sıralamasında, dünya ham çelik üretiminde % 49 oranında payı bulunan ve üretimini % 6.6 oranında artışla 779 milyon tona yükselten Çin Halk Cumhuriyeti, açık ara ilk sıradaki yerini korumuştur. Çin'in ardından, 111 milyon ton ile Japonya ve 87 milyon ton ile ABD yer aldı. 2013 yılında üretimi % 3.4 oranında düşüşle, 34.65 milyon tona gerilemesine rağmen, Türkiye sekizinci sıradaki yerini muhafaza etmiştir. 2011 ve 2012 yıllarında, en büyük 10 çelik üreticisi arasında üretimi en hızlı artan ülke konumunu elde eden ve son 10 yıllık dönemde, Çin ve Hindistan'ın ardından, üretim artış hızında üçüncü sırada yer alan Türkiye, 2013 yılında, üretim artış oranı bakımından Güney Kore'nin ardından, en kötü performansı gösteren ikinci ülke olmuştur

TABLO- 15: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON)

1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değişim 12/11
719	770	757	848	1.146	1.249	1.347	1.343	1.238	1.433	1.537	1.559	1.607	1,4

Kaynak: worldsteel

4.1.1. Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları

2013 yılında 1.61 milyar tonluk dünya ham çelik üretiminin, % 67.2 pay ile 1 milyar 81 milyon tonunu Asya bölgesi, %10.3 pay ile 166 milyon tonunu AB bölgesi, %7.4 pay ile 119 milyon tonunu Kuzey Amerika ve %6.8 pay ile 109 milyon tonunu BDT gerçekleştirmiştir.

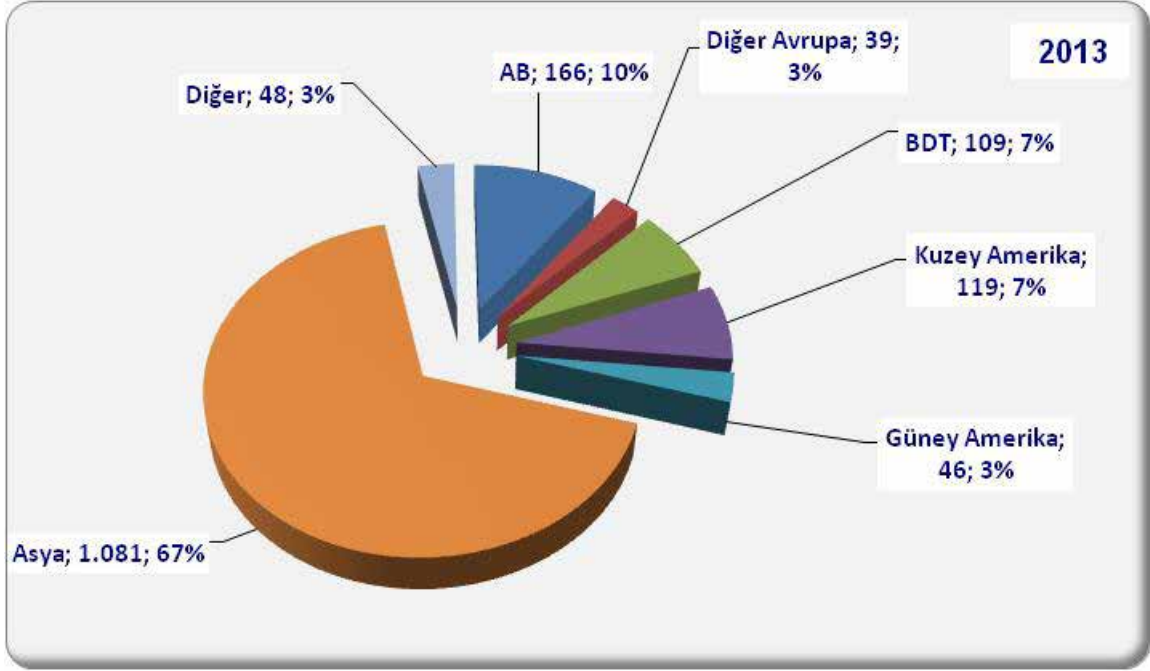
2000 yılında % 39 seviyesinde bulunan Asya'nın dünya çelik üretimi içerisindeki payı, 2006 yılında % 54 ve 2013 yılında % 67 seviyesine yükselirken, AB'nin payı 2000 yılındaki % 22 seviyesinden, 2013 yılında % 10.3 seviyesine, Kuzey Amerika'nın payı % 16'dan % 7.4'e, BDT'nin payı % 11.6'dan % 6.8'e gerilemiştir.

TABLO-16: BÖLGELERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (1.000 TON)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	%değişim 13/12	%pay 2013
AB	210	199	139	173	178	169	166	-1,7	10,3
Diğer Avrupa	31	32	29	34	39	40	39	-2,8	2,4
BDT	124	114	98	108	113	111	109	-1,9	6,8
Kuzey Amerika	133	125	84	112	119	122	119	-2,1	7,4
Güney Amerika	48	47	38	44	48	46	46	-0,8	2,9
Afrika	19	17	15	17	16	15	16	4,6	1,0
Orta Doğu	16	17	18	20	23	25	26	6,8	1,6
Asya	757	784	811	918	995	1.026	1.081	5,3	67,2
Okyanusya	9	8	6	8	7	6	6	-3,7	0,3
Dünya	1.347	1.343	1.238	1.433	1.537	1.559	1.607	3,1	100,0

Kaynak: worldsteel

GRAFİK-17: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİNDE BÖLGE PAYLARI
(1.000 TON; %PAY)

4.1.2. Türkiye'nin Dünya Çelik Üretimindeki Yeri

2000 yılında 848 milyon tonluk dünya ham çelik üretimi içerisinde, 14.3 milyon tonluk üretimi ve %1,7 oranındaki üretim payı ile 17. sırada yer almış olan Türkiye, 2012 yılına kadar, 2009 yılındaki istisnai kriz kaynaklı düşüş haricinde, üretimini istikrarlı bir şekilde arttırarak, 9 basamak birden yükselmiş, 1.55 milyar tonluk dünya ham çelik üretimi içerisinde, 35.9 milyon tonluk üretimi ile 8.sırada; AB ülkeleri arasında ise 2. sırada yer almıştır. 2013 yılında, ham çelik üretimi % 3.4 oranında düşüş gösteren Türkiye, en büyük 10 çelik üreticisi ülke arasında, Güney Kore'nin ardından en kötü performansı sergilemiş olmasına rağmen, büyük üreticiler sıralamasında, sekizinci sıradaki yerini korumuştur. Türkiye 2013 yılında gerçekleştirdiği 34.7 milyon tonluk üretimi ile, toplam dünya ham çelik üretiminde %2.2 oranında paya sahip bulunmaktadır.

TABLO-17: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM SIRALAMASI - 2013 (1.000 TON)

		2012	2013	%değişim 13/12	%pay 2013
1	Çin Halk C.	731.040	779.040	6,6	48,5
2	Japonya	107.232	110.573	3,1	6,9
3	A.B.D.	88.695	86.878	-2,0	5,4
4	Hindistan	77.264	81.213	5,1	5,1
5	Rusya	70.426	69.473	-1,4	4,3
6	G.Kore	69.073	66.008	-4,4	4,1
7	Almanya	42.661	42.645	0,0	2,7
8	TÜRKİYE	35.885	34.654	-3,4	2,2
9	Brezilya	34.524	34.178	-1,0	2,1
10	Ukrayna	32.975	32.771	-0,6	2,0
11	İtalya	27.257	24.058	-11,7	1,5
12	Tayvan	20.664	22.282	7,8	1,4
13	Meksika	18.073	18.208	0,7	1,1
14	Fransa	15.609	15.685	0,5	1,0
15	İran	14.463	15.422	6,6	1,0
16	İspanya	13.639	13.804	1,2	0,9
17	Kanada	13.507	12.460	-7,8	0,8
18	İngiltere	9.579	11.874	24,0	0,7
19	Polonya	8.366	7.950	-5,0	0,5
20	Avusturya	7.421	7.943	7,0	0,5
	Dünya	1.559.186	1.606.928	3,1	100,0

Kaynak: worldsteel

**TABLO-18: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM SIRALAMASINDA TÜRKİYE’NİN YERİ
(1.000 TON)**

2000		2005		2010		2013	
1. Çin	127.236	1. Çin	355.790	1. Çin	638.743	1. Çin Halk C.	779.040
2. Japonya	106.444	2. Japonya	112.471	2. Japonya	109.599	2. Japonya	110.573
3. ABD	101.803	3. ABD	93.285	3. ABD	80.495	3. A.B.D.	86.878
4. Rusya	59.136	4. Rusya	66.146	4. Hindistan	68.321	4. Hindistan	81.213
5. Almanya	46.376	5. G. Kore	47.820	5. Rusya	66.942	5. Rusya	69.473
6. G. Kore	43.107	6. Almanya	44.524	6. G.Kore	58.912	6. G.Kore	66.008
7. Ukrayna	31.767	7. Hindistan	40.862	7. Almanya	43.830	7. Almanya	42.645
8. Brezilya	27.865	8. Ukrayna	38.610	8. Ukrayna	33.432	8. TÜRKİYE	34.654
9. Hindistan	26.924	9. Brezilya	31.610	9. Brezilya	32.928	9. Brezilya	34.178
10. İtalya	26.759	10. İtalya	29.350	10. TÜRKİYE	29.143	10. Ukrayna	32.771
11. Fransa	20.954	11. TÜRKİYE	20.965	11. İtalya	25.750	11. İtalya	24.058
12. Tayvan	16.896	12. Fransa	19.481	12. Tayvan	19.755	12. Tayvan	22.282
13. Kanada	16.594	13. Tayvan	18.942	13. Meksika	16.870	13. Meksika	18.208
14. İspanya	15.874	14. İspanya	17.904	14. İspanya	16.343	14. Fransa	15.685
15. Meksika	15.586	15. Meksika	16.195	15. Fransa	15.414	15. İran	15.422
16. İngiltere	15.155	16. Kanada	15.327	16. Kanada	13.013	16. İspanya	13.804
17. TÜRKİYE	14.325	17. İngiltere	13.248	17. İran	11.995	17. Kanada	12.460
18. Belçika	11.636	18. Belçika	10.421	18. İngiltere	9.709	18. İngiltere	11.874
19. Polonya	10.498	19. Polonya	8.444	19. Polonya	7.993	19. Polonya	7.950
20. G. Afrika	8.481	20. İran	9.404	20. Belçika	7.973	20. Avusturya	7.943
Dünya	847.622	Dünya	1.141.892	Dünya	1.430.052	Dünya	1.606.928

Kaynak: worldsteel

4.1.3. Yöntemlere Göre Dünya Çelik Üretimi

2012 yılında dünya ham çelik üretimi, 1990 yılındaki 770 milyon tona göre, % 101 oranında artışla, 1.61 milyar tona ulaşırken, Bazık Oksijen Fırın (BOF) yöntemi ile üretim, %153 oranında artışla, 424 milyon tondan, 1 milyar 77 milyon tona yükselmiştir. Elektrik Ocaklarındaki (EO) üretim, 1990 yılındaki 218 milyon tondan, % 107 oranında artışla, 451 milyon tona yükselirken, Açık Ocaklardaki (OHF) üretim ise, 1990 yılındaki 117 milyon tondan, 16 milyon tona gerilemiştir.

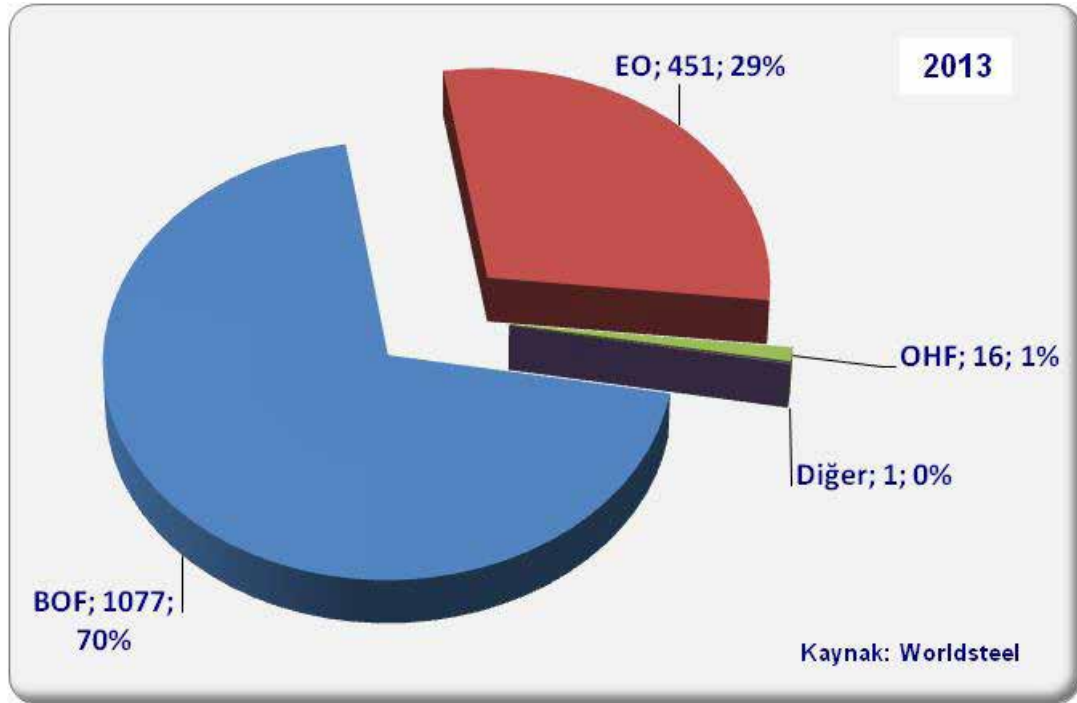
TABLO-19: YÖNTEMLERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON)

	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BOF	424	436	496	739	819	900	892	864	996	1052	1077
EO	218	248	288	360	395	416	409	342	416	446	451
OHF	117	55	37	32	33	30	28	16	17	17	16
Diğer	11	18	28	13	2	1	12,0	14	1	1	1
Toplam	770	757	849	1.144	1.249	1.347	1.341	1.236	1.430	1.529	1.548

BOF: Bazık Oksijen Fırını; EO:Elektrik Ocağı; OHF: Açık Ocak (Bessemer prosesi)

Kaynak: worldsteel

GRAFİK-18: YÖNTEMLERE GÖRE DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (MİLYON TON; %PAY)

2012 yılında 1.55 milyar tonluk üretimin, %69.7'si BOF'larda, %29.2'si EO'larda ve %1'i ise OHF'lerde gerçekleştirilmiştir. 22 yıllık dönemde, OHF kapasitelerinin devre dışı bırakılması ile, BOF'ların üretim içerisindeki payı, %55.1'den %69.6'ya, EO'ların payı, %28.3'den %29.3'e ulaşmıştır.

TABLO-20: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN PAYLARI (%PAY)

	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BOF	55,1	57,6	58,4	64,6	65,6	66,8	66,5	69,9	69,7	69,4	69,7
EO	28,3	32,8	33,9	31,5	31,6	30,9	30,5	27,7	29,1	29,4	29,2
OHF	15,2	7,3	4,4	2,8	2,6	2,2	2,1	1,3	1,2	1,1	1,1
Diğer	1,4	2,4	3,3	1,1	0,2	0,1	0,9	1,1	0,1	0,1	0,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: worldsteel

Çin hariç tutulduğunda, 1990 yılında %56.3 olan BOF'ların üretimdeki payı, 2012 yılında %52.1'e düşmüş, aynı dönemde EO'ların payı ise, %29'dan %45.9'a yükselmiştir.

TABLO-21: ÇİN HARIÇ, DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN PAYLARI (%PAY)

	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BOF	56,3	58,8	54,2	54,0	53,4	52,8	52,0	52,0	52,7	52,9	52,1
EO	29,0	34,7	37,2	40,3	42,4	43,5	43,2	43,4	43,5	45,2	45,9
OHF	14,8	6,3	5,0	4,1	4,0	3,5	3,3	2,4	2,1	2,0	1,9
Diğer	0,0	0,2	3,6	1,6	0,2	0,1	1,4	2,1	1,6	0,1	0,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

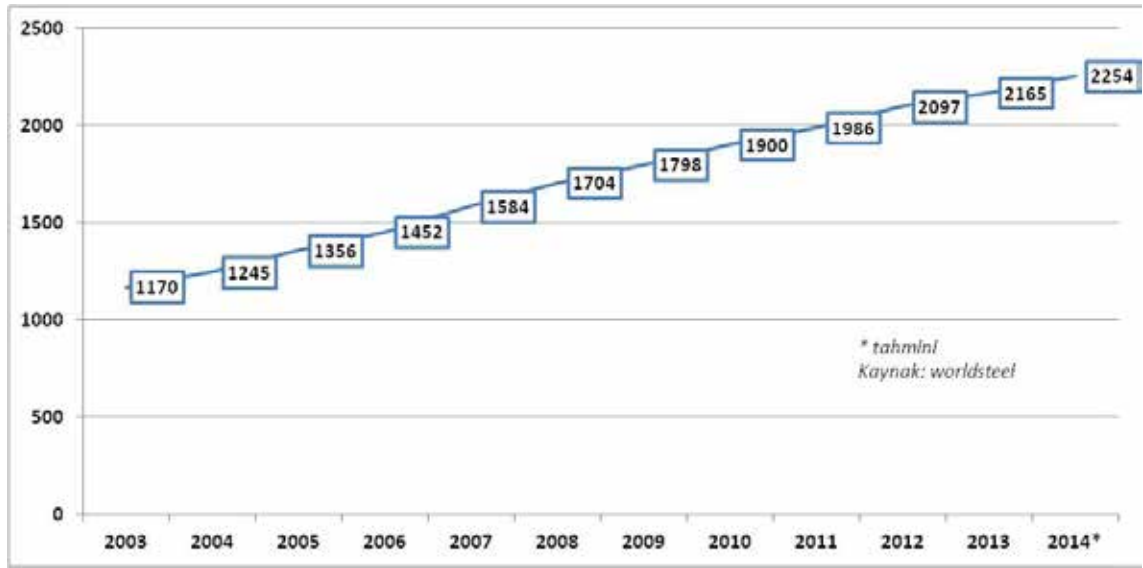
Kaynak: worldsteel

BOF ve EO'lardaki kapasite artışlarının, Çin ve Hindistan gibi kapasitelerini çok fazla arttıran ülkelerdeki üretim yapısının gelişimine bağlı olarak şekilleneceği değerlendirilmektedir. Çin'in artan çelik tüketimi zamanla büyük bir hurda arzını da beraberinde getireceğinden, orta ve uzun vadede, EO'lu üretim teknolojilerine yönelme söz konusu olabilecektir. Diğer taraftan Hindistan'da da, EO'lu tesislerin kapasitelerinde artış beklenmektedir. Ancak, Hindistan'ın kendi demir cevheri rezervlerini değerlendirebilmek için, hurda yerine sünger demir kullanmayı tercih etmesi ihtimal dahilindedir.

4.2 Dünya Çelik Kapasitesi

Dünya Çelik Derneği (Worldsteel) verilerine göre, 2000-2013 döneminde, dünya ham çelik üretim kapasitesi % 104 oranında artışla, 1 milyar 62 milyon tondan, 2 milyar 165 milyon tona yükselmiştir. Global kriz şartlarında üretimde düşüş yaşanırken, kapasitedeki büyüme eğilimi istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. 2000-2013 döneminde, dünya ham çelik üretim kapasitesinde meydana gelen 1 milyar 103 milyon tonluk artışın % 73.4'ü (810 milyon ton) Çin Halk Cumhuriyeti'nde olmak üzere, % 88.6'sı (977 milyon ton) Asya'da gerçekleşmiştir. Üretimde olduğu gibi, kapasite artışında da Çin Halk Cumhuriyeti belirleyici bir rol oynamıştır.

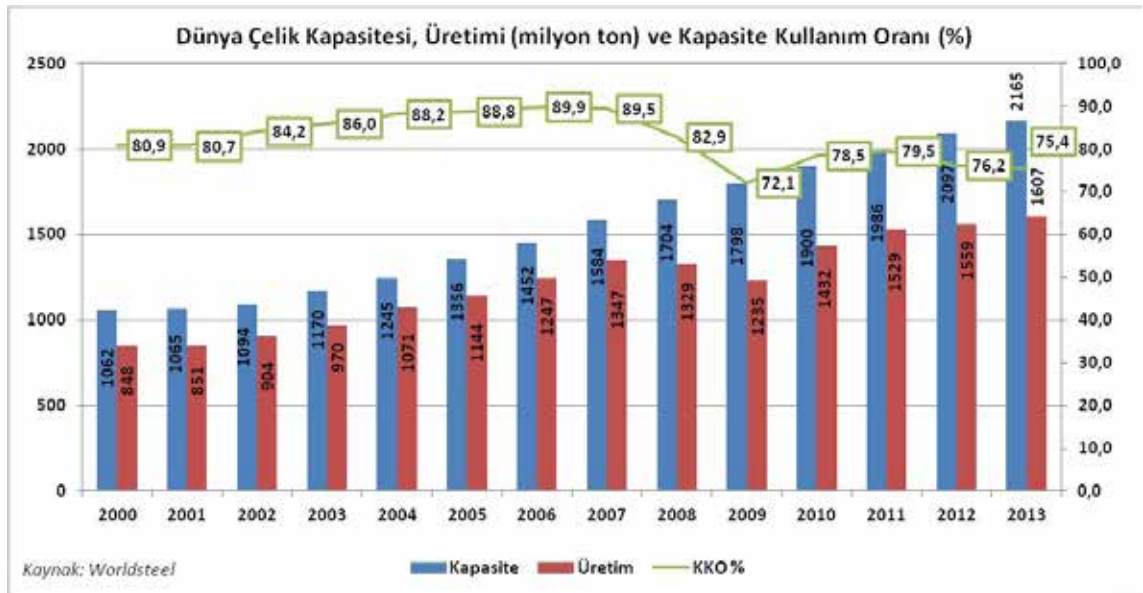
GRAFİK -19: DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİM KAPASİTESİ (MİLYON TON)

2000-2013 döneminde, Çin'in dünya ham çelik üretim kapasitesi içerisindeki payı % 14.1'den % 44.5'e, Asya'nın payı, % 41.1'den % 65.3'e yükselirken, AB'nin payı % 22.6'dan % 10.8'e ve Kuzey Amerika'nın payı % 14.3'ten % 7.8'e gerilemiştir.

Dünya çelik sektöründe kapasite kullanım oranları, 2007 yılındaki % 89.5 seviyesinden, global finans krizi nedeniyle talebin hızla daralması ile birlikte gerilemeye başlamış ve 2009 yılında % 72.1 ile dip noktasına ulaşmıştır. Sonraki yıllarda kısmen toparlanma eğilimi gösteren kapasite kullanım oranı, 2013 yıllarında % 75.4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kapasite kullanım oranlarının, global ekonomideki durgunluğun aşılmasına paralel olarak, önümüzdeki yıllarda kademeli bir şekilde artmaya devam etmesi beklenmektedir.

GRAFİK 20: DÜNYA HAM ÇELİK KAPASİTESİ, ÜRETİMİ VE KAPASİTE KULLANIM ORANI

4.3 Dünya Çelik Tüketimi

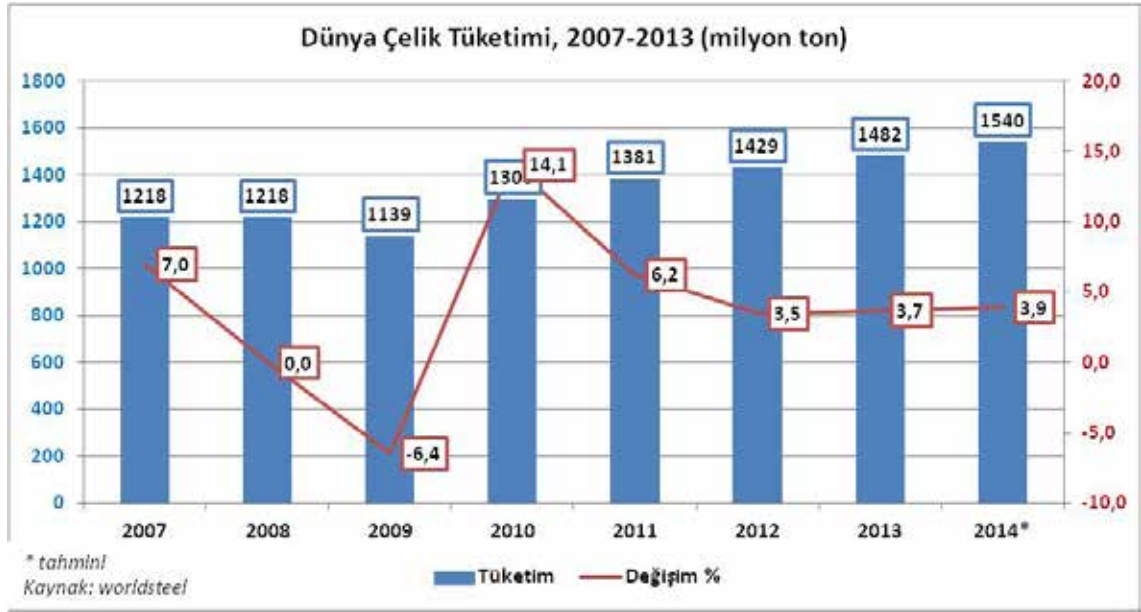
2000 yılından 2007 yılına kadar kesintisiz bir şekilde artış gösteren dünya nihai çelik ürünleri tüketimi, 2008 yılında sabit kalmış ve 2009 yılında global finans krizinin olumsuz etkileri nedeniyle gerileme göstermiştir. Sonraki yıllarda ise, büyüme eğilimini sürdürmüştür.

GRAFİK 21: DÜNYA NİHAİ ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

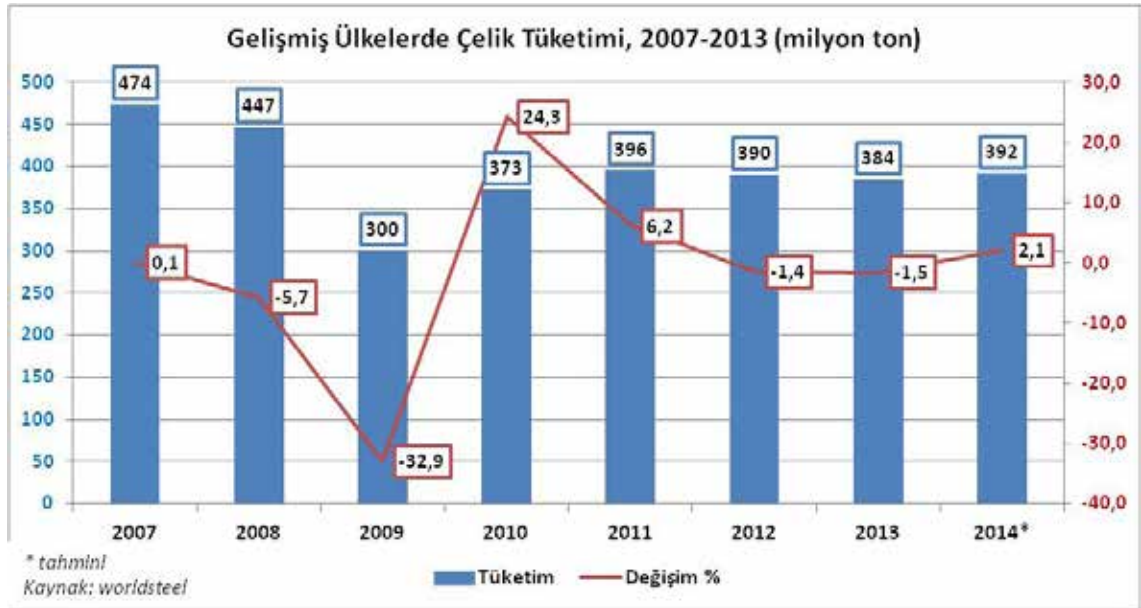

Global krizin etkilerinin en yoğun hissedildiği 2009 yılında, gelişmiş ülkelerin çelik tüketimi, dünya çelik tüketimine göre 5 misli daha yüksek bir oranda gerileme gösterirken, sonraki 2 yılda yaşanan güçlü toparlanmaya rağmen, kriz kayıplarını telafi edememiştir. AB'nin 2014 yılından önce kriz öncesi tüketim seviyesine ulaşamayacağı tahmin edilmektedir.

GRAFİK 22: 2007-2013 DÖNEMİNDE DÜNYA ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

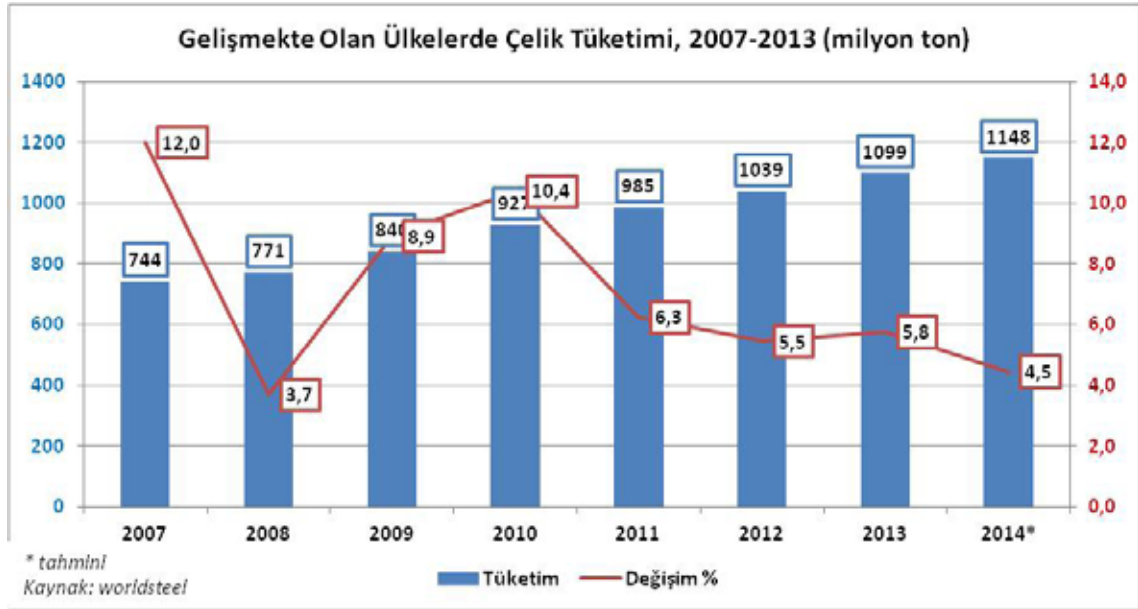

GRAFİK 23: 2007-2013 DÖNEMİNDE GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

Gelişmekte olan ülkeler ise, 2009 yılındaki kriz döneminde dahi istikrarlı bir şekilde tüketim artışını sürdürmüştür. Gelişmekte olan ülkelerin tüketimlerindeki artış, dünya çelik tüketimindeki düşüşün sınırlı seviyede kalmasına imkân sağlamıştır.

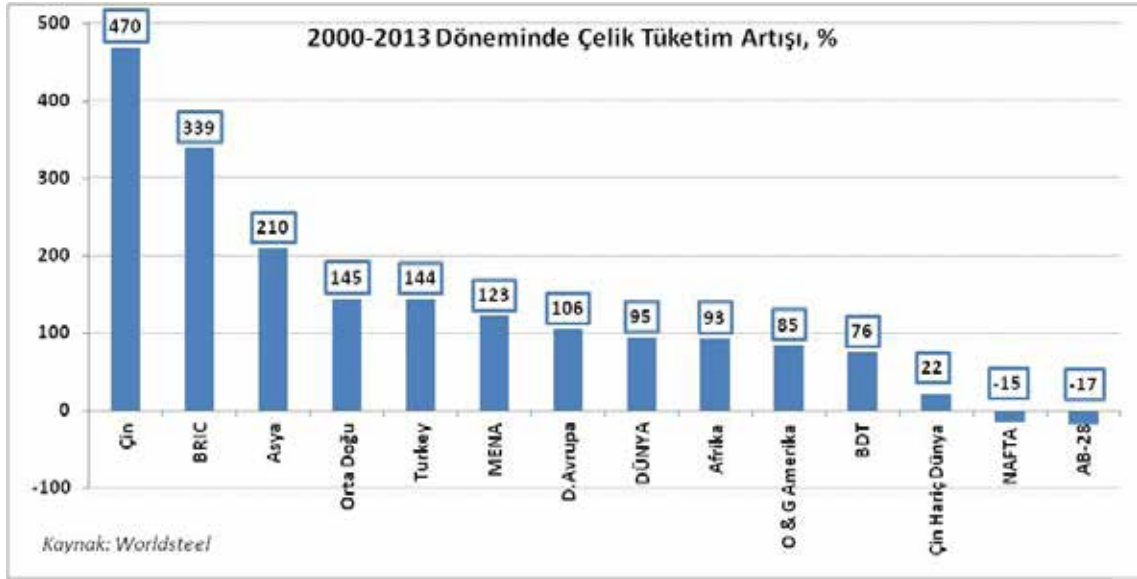
GRAFİK 24: 2007-2013 DÖNEMİNDE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE ÇELİK TÜKETİMİ (MİLYON TON)

2000 yılındaki seviyesine kıyasla, dünya çelik ürünleri tüketimi, 2013 yılında % 95 oranında artışla, 1 milyar 482 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu 13 yıllık dönemde, dünya çelik tüketimindeki 721 milyon tonluk artışın % 81 civarındaki kısmı tek başına Çin Halk Cumhuriyeti'nden; % 93 oranındaki kısmı ise, Çin'in de içerisinde yer aldığı Asya bölgesinden kaynaklanmıştır. Bu durum, Çin'in de içerisinde yer aldığı Asya'nın, dünya çelik üretiminde olduğu gibi tüketiminde de ağırlıklı paya sahip bulunduğunu ortaya koymaktadır.

2000-2013 döneminde, Çin'in çelik tüketimindeki artış % 470, dünya çelik tüketimindeki artış ise, Çin'in yüksek performansının da desteği ile, % 95 seviyesinde gerçekleşmiştir. Çin hariç tutulduğunda, dünya çelik tüketimindeki artış % 22 seviyesinde kalmaktadır. Söz konusu dönemde, en büyük tüketim artışları, Çin, Asya, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Türkiye'de gerçekleşmiştir. Tüm bölgelerin tüketimlerinde artış yaşanırken, yalnızca AB-27 ve NAFTA bölgesinin çelik tüketimi, 2013 yılı itibarıyla, 2000 yılındaki seviyesinin gerisinde seyretmektedir.

GRAFİK 25: 2010-2013 DÖNEMİNDE, BAZI BÖLGELERİN ÇELİK TÜKETİM ARTIŞI (%)

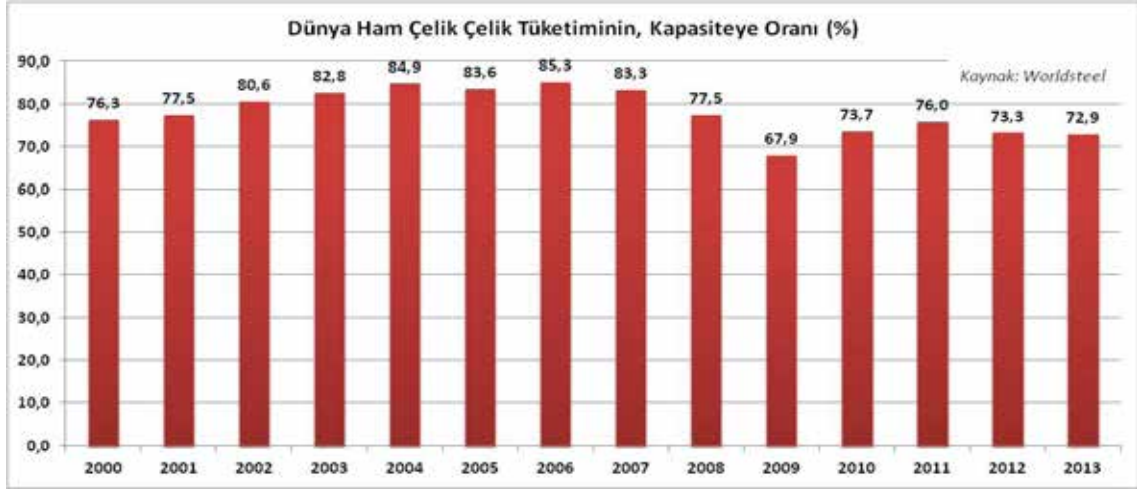
2000-2007 döneminde 200 milyon ton civarında seyreden dünya genelindeki atıl kapasite, 2008 yılında ortaya çıkan global finans krizinin, çelik üretimi ve tüketimi üzerindeki olumsuz etkileri sebebiyle, 2008 yılında 375 milyon tona; kriz etkilerinin derinleştiği 2009 yılında ise, 563 milyon tona yükselmiştir. Tüketimde beklenen ölçüde toparlanmanın yaşanmadığı sonraki yıllarda, atıl kapasitenin, bir miktar azalsa da, kriz öncesi seviyelerine gerileyemediği, özellikle 2011 yılında 457 milyon tona kadar gerileyen atıl kapasitenin, daha sonra yeniden büyüme eğilimine girdiği gözlenmektedir. 2012 yılında kapasitenin, üretim ve tüketimden daha hızlı bir şekilde artması nedeniyle, keskin bir artışla 538 milyon tona ulaşan atıl kapasite, 2013 yılında da 558 milyon tona çıkmıştır. Dünya çelik sektöründe atıl kapasitenin artış eğilimini sürdürmesi, piyasa üzerinde dengeleri bozucu etkisi nedeniyle endişe yaratmaktadır.

GRAFİK 26: DÜNYA ÇELİK SEKTÖRÜNDE YILLAR İTİBARIYLA ATIL KAPASİTE (MİLYON TON)

Kriz öncesinde, % 80'in üzerinde seyreden dünya ham çelik tüketiminin üretim kapasitesine oranının, 2008 yılında % 77.5 ve 2009 yılında % 67.9 seviyesine geriledikten sonra, 2011 yılı itibariyle ancak % 76 seviyesine kadar toparlanabilmiştir. 2013 yılında ise, dünya ham çelik tüketimi, ham çelik üretim kapasitesinin % 72.9'u civarında gerçekleşmiştir.

GRAFİK 27: DÜNYA HAM ÇELİK TÜKETİMİNİN KAPASİTE İÇERİSİNDEKİ PAYI (%)

4.4 Dünya Çelik Ticareti

Son yıllarda, dünya çelik üretimi ve ticaretinde, global piyasalardaki belirsizliklerden ve kriz etkilerinden kaynaklanan dalgalanmalar artış göstermiştir. Örneğin, 2001-2008 döneminde, dünya çelik ihracatı % 45'in üzerinde artış gösterirken, 2008-2009 döneminde % 25 oranında gerileme yaşanmıştır. Piyasa 2008-2009 yıllarında düştüğü dip noktadan toparlanmaya çalışırken, çelik ticaretini sınırlandırmaya yönelik önlemler, hükümetler tarafından kullanılmaya devam edilmektedir.

GRAFİK 28: DÜNYA ÇELİK İHRACATI (MİLYON TON) VE İHRACATIN ÜRETİM İÇERİSİNDEKİ PAYI (%)

2013 yılında 413 milyon ton seviyesinde gerçekleşen dünya çelik ticareti, halen kriz öncesi olan 2007 yılındaki 444 milyon ton seviyesinin % 7 altında bulunmaktadır. Global finans krizinin etkilerinin derinden hissedildiği 2009 yılında, dünya çelik ihracatının % 25 oranında düşüşle, 326 milyon tona gerilemiş olması, kriz dönemlerinde talep düşüşünün de etkisiyle, sınır ötesi ticaretin yavaşladığını ve ihtiyaçların yerel piyasalardan karşılanması eğiliminin ağırlık kazandığını göstermektedir. 2009 yılında % 28.3 seviyesine kadar gerilemiş bulunan dünya nihai mamul ihracatının üretime oranı, halen kriz öncesi seviyelerine ulaşamamış ve 2013 yılı itibariyle % 28.1 seviyesinde kalmıştır.

Dünya Çelik Derneği verilerine göre, 2011 yılında 415 milyon ton seviyesinde bulunan dünya yarı ve nihai mamul ihracatı, 2012 yılında 413 milyon tona gerilemiştir. Çin en büyük çelik ihracatçısı konumunu sürdürürken, 54.8 milyon tonluk çelik ihraç eden Çin'i, 41.5 milyon ton ile Japonya, 30.2 milyon ton ile G. Kore ve 26.7 milyon ton ile Rusya takip etmiştir. Türkiye 18.7 milyon tonluk ihracatı ile 7. sırada yer almış bulunmaktadır.

2012 yılında dünyanın en fazla ihracat yapan 7. ülkesi konumunda bulunan Türkiye'yi, İtalya (17.9 milyon ton), Fransa (14.6 milyon ton) ve ABD (13.6 milyon ton) izlemiştir.

TABLO-22: EN BÜYÜK ÇELİK İHRACATÇISI 10 ÜLKE, 2012

Sıra	Ülke	Milyon Ton
1	Çin	54,8
2	Japonya	41,5
3	G. Kore	30,2
4	Rusya	26,7
5	Almanya	25,8
6	Ukrayna	24,1
7	Türkiye	18,5
8	İtalya	17,9
9	Fransa	14,6
10	ABD	13,6

2012 yılında dünyanın en büyük çelik ithalatçısı ülkesi, 30.9 milyon ton ile ABD olmuştur. ABD'yi 22.7 milyon ton ile Almanya, 20.4 milyon ton ile Güney Kore ve 15.2 milyon ton ile Tayland takip etmiştir. 11.5 milyon ton çelik ithalatı gerçekleştiren Türkiye, Çin, İtalya, Fransa ve Endonezya'nın da gerisinde kalarak, 9. sırada yer almıştır.

TABLO-23: EN BÜYÜK ÇELİK İTHALATÇISI 10 ÜLKE, 2012

Sıra	Ülke	Milyon Ton
1	ABD	30,9
2	Almanya	22,7
3	G. Kore	20,4
4	Tayland	15,2
5	Çin	14,2
6	İtalya	13,9
7	Fransa	13,2
8	Endonezya	12,2
9	Türkiye	11,5
10	Belçika	10,6

2012 yılında, en fazla net çelik ihracatı yapan ülke, 40.6 milyon ton ile Çin olurken, Çin'i 35.7 milyon ton ile Japonya, 22.3 milyon ton ile Ukrayna, 19.8 milyon ton ile Rusya, 9.8 milyon ton ile Güney Kore ve 7.2 milyon ton ile Türkiye takip etmiştir. Dünyanın en büyük 6. net çelik ihracatçısı konumunda bulunan Türkiye'nin ardından, Brezilya, İtalya, Belçika ve Avusturya gelmektedir.

TABLO-24: EN BÜYÜK NET ÇELİK İHRACATÇISI 10 ÜLKE, 2012

Sıra	Ülke	Milyon Ton
1	Çin	40,6
2	Japonya	35,7
3	Ukrayna	22,3
4	Rusya	19,8
5	G. Kore	9,8
6	Türkiye	7,0
7	Brezilya	5,9
8	İtalya	4,3
9	Belçika	3,9
10	Avusturya	3,1

2012 yılında, 17.9 milyon ton ile en büyük net çelik ithalatçısı konumunda bulunan ABD'yi, 13.6 milyon tonluk net ithalatı ile Tayland ve 11.3 milyon ton ile Endonezya takip etmiştir.

TABLO-25: EN BÜYÜK NET ÇELİK İTHALATÇISI 10 ÜLKE, 2012

Sıra	Ülke	Milyon Ton
1	ABD	17,9
2	Tayland	13,6
3	Endonezya	11,3
4	S. Arabistan	7,8
5	Vietnam	6,5
6	BAE	6,0
7	İran	5,3
8	Cezayir	5,0
9	Meksika	4,3
10	Filipinler	4,3

Uzun ürünlerde, Çin Halk Cumhuriyeti 17.6 milyon tonluk ihracatı ile dünyanın en fazla uzun ürün ihracatı yapan ülkesi olurken, 11.8 milyon tonluk ihracatı ile Türkiye, Çin'in arkasından ikinci sırada yer almıştır. Türkiye'nin arkasından, 7.3 milyon ton ile Almanya, 6.4 milyon ton ile İspanya ve 5.9 milyon ton ile Ukrayna ve 5 milyon ton ile İtalya sıralamaya girmiştir.

Dünya Çelik Derneği verilerine göre, 2012 yılında dünyanın en büyük uzun ürün ithalatçısı ülkeleri, 6.3 milyon ton ile Almanya, 5 milyon ton ile ABD, 4.7 milyon ton ile Güney Kore olmuştur.

Yassı ürünlerde, dünyanın en büyük ihracatçısı, 28.1 milyon ton ile Japonya olmuştur. Japonya'yı 27 milyon ton ile Çin, 21.6 milyon ton ile Güney Kore, 13.4 milyon ton ile Almanya ve 12.3 milyon ton ile Belçika takip ederken, dünyanın en fazla yassı çelik ithal eden ülkeleri arasında ilk sıralarda, 12.5 milyon ton ile Almanya, 12 milyon ton ile Güney Kore, 11.7 milyon ton ile Çin, 10.2 milyon ton ile ABD yer almıştır.

4.5 Türk Çelik Sektörünün Dünyadaki Yeri

Dünya çelik üretiminin yaklaşık olarak % 2.2 oranındaki bölümünü gerçekleştiren Türkiye, miktar açısından dünyanın 7. en büyük çelik ihracatçısı, 9. en büyük çelik ithalatçısı ve inşaat demirinde dünyanın en büyük ihracatçısı konumundadır. Orta Doğu ve Körfez ülkelerinin, çelik ürünlerinde en büyük tedarikçisi olan Türk çelik sektörü, uzun ürünlerden sonra, birkaç yıl içerisinde yassı ürünlerde de net ihracatçı pozisyonuna geçmeyi hedeflemektedir.

Dünya Çelik Derneği (worldsteel) verilerine göre, Türkiye;

- Dünyanın en büyük 8. çelik üreticisi
- Dünyanın en büyük 8. çelik tüketicisi
- Dünyanın en büyük 7. çelik ihracatçısı
- Dünyanın en büyük 9. çelik ithalatçısı
- Dünyanın en büyük 6. net çelik ihracatçısı
- Dünyanın en büyük inşaat demiri ihracatçısı ve Çin'den sonra dünyanın ikinci en büyük uzun ürün ihracatçısı
- Orta Doğu ve Körfez ülkelerinin en büyük çelik tedarikçisi

konumunda bulunmaktadır.

2013 yılında % 70 seviyelerine kadar gerilemiş bulunan çelik sektörümüzün kapasite kullanım oranının, yeniden % 80'ler seviyesine çıkartılmasını mümkün kılacak tedbirlerin alınması, kurulu kapasitelerin etkin bir şekilde kullanılarak, dış ticaret açığının ve cari açığın kapatılmasına, istihdamın, yurtiçi katma değer artırılmasına ve çelik sektörünün girdi sağladığı otomotiv, inşaat, beyaz eşya, makine gibi temel sektörlerin gelişimini desteklemesine sağlayacağı katkı itibarıyla, Türk ekonomisi açısından hayati önem taşımaktadır.

5. Dünyada ve Türkiye'de Kişi Başı Ham Çelik Tüketimi

Türkiye, 2012 yılında gerçekleştirdiği 400 kg seviyesindeki kişi başına ham çelik tüketimi ile, İngiltere, İspanya, Hollanda, Polonya, Danimarka gibi pek çok AB ülkesi ve AB ortalamasının üzerinde bir seviyede yer almaktadır. 2000 yılından bu yana dünya ortalamasının oldukça üzerinde artış gösteren ve istikrarlı bir şekilde artmaya devam eden Türkiye'nin kişi başına ham çelik tüketimi, 2013 yılında ise, 434 kg seviyesine kadar çıkmıştır. Ülkelerin kişi başına ham çelik üretimleri, iç piyasalarında inşaat vb sektörler tarafından tüketilen çelik miktarı yanında, otomotiv, makine, beyaz eşya, gemi gibi çelik tüketicisi imalat sanayi sektörlerinin üretim ve ihracat hacimleri ile doğru orantılıdır. Türkiye'nin çelik tüketimi de, imalat sanayindeki büyümeye paralel olarak artış göstermektedir.

TABLO-26: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KİŞİ BAŞI HAM ÇELİK TÜKETİMİ (KG/KİŞİ)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
G.Kore	854	842	957	1.019	1.049	1.021	1.105	1.209	1.278	986	1.133	1.214	1.159	
Japonya	628	592	579	606	637	656	657	679	658	443	533	550	544	
Çin	109	134	160	200	221	277	299	330	350	430	456	496	508	
Almanya	512	485	460	462	470	468	511	559	542	357	500	520	481	
TÜRKİYE	202	137	170	208	227	269	304	359	320	265	341	384	400	434
ABD	473	401	411	363	421	382	429	377	336	203	280	308	323	
AB	380	369	363	380	387	368	419	444	411	254	320	338	302	
İngiltere	255	253	236	241	251	202	243	239	212	127	164	179	177	
Dünya	150	150	158	165	178	189	204	215	213	195	221	236	238	

Kaynak: Worldsteel Türkiye verileri TÇÜD kaynaklıdır.

Kişi başına ham çelik tüketiminde, 1276 kg ile ilk sırada yer alan Katar'ı, 1159 kg ile Güney Kore, 1089 kg ile Birleşik Arap Emirlikleri, 924 kg ile Tayvan ve 904 kg ile Singapur takip etmiştir. Dünya Çelik Derneği verilerine göre, kişi başına ham çelik tüketimini, 2012 yılındaki 384 kg seviyesinden, 2012 yılında 400 kg seviyesine yükselten Türkiye, 302 kg seviyesinde bulunan AB27 ortalamasından, Fransa, İtalya, İngiltere gibi gelişmiş Avrupa ülkelerinden daha fazla kişi başına çelik tüketmiş bulunmaktadır.

6. Demir Çelik Sektörünün SWOT Analizi

6.1. Sektörün Güçlü Yönleri

- Türkiye'nin, ekonomik ve demografik faktörler açısından, makro düzeyde sağlıklı büyüme beklentilerine sahip olması,
- Sektörün % 100 özel sektör hüviyetinde olmasının, esnek ve dinamik karar mekanizmaları oluşturulmasına imkân sağlaması
- Karar mekanizmasının sağladığı dinamizme bağlı olarak, girdi tedariki, üretim ve ihracatta esneklik gösterilebilmesi,
- Teknolojik donanım ve tecrübe itibarıyla uluslararası rekabet gücü,
- Uluslararası standartlarda kaliteli ürün üretimine odaklılık,
- Değişim ve dönüşüm programları çerçevesinde kapasitedeki iyileştirmeler,
- Yüksek çevre bilinci ve çevre koruma faaliyetlerinin sürdürülmesi,
- Talebi fazla ve yatırımları düşük ürünlerin kapasitesinin arttırılmasına yönelik gelişmeler,
- Otomotiv, beyaz eşya, gemi inşa, altyapı ve inşaat sektörlerinin güçlü yapısı,
- Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulması,
- Dünya standartlarında üretim yapabilen, markalaşmış üretim,
- Ülkenin coğrafi konumunun getirdiği lojistik ve stratejik avantajlar,
- Avrupalı üreticilere kıyasla düşük imalat maliyetleri,

- Tesislerin lojistik açıdan avantaj sağlayan deniz kenarında bulunması,
- Kalite sertifikasyonlu tesis sayısının yaygınlığı,
- Yönetim kabiliyeti yüksek, deneyim ve bilgi birikimine sahip insan gücünün olması,
- Üretim ve ihracatta başarılı bir imalat sanayii sektörünün varlığı,
- Sektörün erişmiş olduğu yüksek kalite düzeyi ve buna dayalı ihracat potansiyeli ve bilgisi,
- Bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı ve yeni teknolojilere dayalı üretim tesisleri.
- Katma değeri yüksek ürünlere geçiş konusundaki kararlılık

6.2. Sektörün Zayıf Yönleri

- Başta enerji olmak üzere, girdi maliyetlerinin rakip ülkelere göre yüksek seviyede olması,
- AB standartlarını hedefleyen yüksek maliyetli çevre yatırımları
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından alınan çevre katkı payının, maliyetleri arttırarak, rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemesi,
- Sektörün, hammaddelerde dışa bağımlılık oranının yüksek olması,
- Dahilde İşleme Rejiminin yurtiçi girdi tedarikini sınırlayıcı yönde sonuçlar doğurması,
- 2008 yılından bu yana yassı çelik üretim kapasitesinde sağlanan yüksek oranlı artışların, yassı çelik ithalatına ilişkin mevzuata yansıtılmamış olması,
- Sektörün ihracat ve ithalat yapma zorunluluğu ve navlun maliyetlerinin yüksekliği,
- Kalitesiz ve ucuz ürün ithalatını engelleyici mekanizmaların yetersizliği,
- Komşu ülkelerdeki rakip üreticilerin, temel girdiler açısından karşılaştırmalı üstünlüklerinin, büyük maliyet avantajı sağlaması,
- Komşu ülkelerin hurda ihracatına getirdiği sınırlamaların haksız rekabete yol açması,
- Dünya çelik sektöründe devam etmekte olan devlet yardımlarının, devlet yardımlarından yararlanamayan sektörün rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemesi,
- Dünya çelik sektöründe korumacı politikalarındaki artış eğilimi,
- Piyasadaki üretici sayısının fazla olması,
- Kurumsallaşmada eksikliklerin bulunması,
- Yatırımlara AB mevzuatı dışında devlet yardımı sağlanamaması,
- AR-GE bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Deniz kıyısında bulunmayan tesisler için lojistik maliyetlerin yüksekliği,
- İşçilik maliyetlerinin rakip ülkelere kıyasla yüksek seviyede bulunması,
- Doğal gaz ve elektrikte, tekel konumundaki tedarikçilere bağımlılık,
- Demiryolu altyapısının yetersizliği,
- Katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin yetersizliği,

- Firmalar arasında, üniversite-devlet ve sanayi üçgeninde ve uluslararası kuruluşlarla olan ticari, bilimsel ve teknolojik ilişkilerin yetersizliği,
- Yurt içi hammadde üretiminin yetersiz olması,
- Sermaye yetersizliği ve finansman maliyetlerinin yüksekliği,
- AR-GE altyapısının yetersizliği,
- Katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlarda devlet desteğinin bulunmaması,
- Önemli ihraç pazarlarımızda siyasi ve ekonomik etkenlerden kaynaklanan talep daralması,
- Bölge ülkelerindeki yeni çelik kapasitesi oluşturmaya yönelik yatırımları ve artan üretimlerinin, çelik ihracatımızı sınırlandırıcı bir fonksiyon icra etmesi,
- Elektrik enerjisi maliyetlerinin yüksekliği,
- Elektrik enerjisi maliyetleri üzerindeki ilave fon ve kesintilerin sektörün rekabet gücünü sınırlandırması
- Yurt içi tesis, ekipman ve servis üretiminin yetersizliği ve yatırım mallarında dışa bağımlılık,
- Rekabetçi şartlarda yatırım ve işletme kredisinin temin zorluğu,
- Sektörde ve yurtiçi pazarda ölçek ekonomisi eksikliği ve finansal yapıdaki yetersizlikler,
- Üretim teknolojileri ve ürün kaliteleri düşük küçük çaplı üreticilerin, kalitesiz girdi veya ara mamul ithalatı ile, standartlara uygun olmayan üretim yaparak, kayıtdışı ticari faaliyetlerin artmasına yol açması,
- Kayıtdışı faaliyetlerin, haksız rekabete neden olması,
- Dış pazarda hammadde temininde rekabet öncesi işbirliğinin eksik olması
- Kullanılan girdilerde ve üretimde, sektörün rekabet gücünü zayıflatan ek vergi ve fonların bulunması

6.3. Fırsatlar

- Sektör ürünlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı talebin ve tüketimin güçlü olması,
- Orta Doğu, Doğu Avrupa ve Kuzey Afrika gibi büyüyen pazarlara coğrafi yakınlık,
- Teknik bilginin yüksek seviyede bulunması ve teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi,
- Avrupa Birliği'ne üyelik müzakerelerinin ve uyum çalışmalarının devam etmesi,
- Çelik sektörünün tümüyle özel sektör hüviyeti kazanması,
- Otomotiv, dayanıklı tüketim ve gemi inşa sanayi gibi metal tüketiminin fazla olduğu sektörlerde büyüme potansiyelinin olması,
- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde otomotiv endüstrilerinin yüksek gelişme potansiyeli,
- Coğrafi yönden, mevcut tesislerin yurt içi müşteri kitlesine yakın olması,
- Bazı ürünlerde yeterli kapasitenin bulunmaması ve ilave kapasiteye ihtiyaç olması,

- Türkiye'nin, bölgenin otomotiv ana ve yan sanayii üretim üssü haline gelme yönünde gelişmesi,
- Türkiye'nin çelik tüketiminin gelişme potansiyeli taşıması,
- Devam eden büyük altyapı yatırımları
- Türkiye'de çelik yapıların ve yapısal çelik kullanımının hızla yaygınlaşıyor olması,
- Deprem bilinci ile, inşaatlarda çelik yoğunluğunun artış eğilimi göstermesi,
- Türkiye'nin sanayi ürünü ihracatçısı durumuna gelmesi,
- Birikmiş konut, altyapı projeleri ve kentsel dönüşüm çalışmaları sebebiyle, inşaat sektörünün büyüme potansiyelinin yüksek oluşu,
- Komşu ülkelerin hızla büyüyen altyapı ihtiyacı ve Türkiye'nin avantajlı konumu,
- Arap Baharı'nın yaşandığı bazı Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yeniden inşaa ihtiyacının ortaya çıkması,
- Sektörün yüksek katma değerli ürünlere geçme eğiliminin, iç ve dış pazarlarda potansiyel imkanlar yaratması
- Enflasyonun düşme eğilimine girmesi ve durağan hale geleceği beklentisinin olması,
- Kişi başına milli gelirin artması,
- Gelişmiş bilgi teknolojileri altyapısı,
- Üretime hemen dönüştürülebilecek mevcut kapasite yapısı ve yetişmiş insan gücü fazlası,
- Yakın ve orta vadede Afrika, Güney Amerika ve Orta Doğu ülkelerinde beklenen talep artışı,
- Enerji sektöründeki hızlı gelişme beklentisi,
- Petrol fiyatlarındaki yükselişin, Orta Doğu ülkelerinde altyapı yatırımlarını hızlandırması,

6.4 Tehditler

- Rakip ülkelerin üreticilerine çok yönlü devlet yardımı sağlaması,
- AB'nin 3. ülkelerle imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmaları'nın Türkiye'yi kapsamaması,
- Çevre mevzuatı kapsamında, yüksek maliyetli çevre yatırımları,
- Global metal sektöründeki yatay ve dikey bütünleşmeler,
- Rusya ve Ukrayna gibi rakip ülkelere göre temel girdi ve işçilik maliyetlerinin yüksek olması,
- Bazı Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkelerindeki devam eden siyasi istikrarsızlıkların ihracatımızı daraltıcı etkisi,
- Kontrolsüz ithalatın giderek artması,
- Global çelik sektöründeki konsolidasyon nedeniyle güçlü rakiplerin olması,
- Orta Doğu ve Doğu Avrupalı çelik üreticilerinin yeni kapasitelere yönelik yatırımları,

- Çin, Hindistan ve Japonya gibi ülkelerin Türkiye'ye ihracatındaki hızlı artış eğilimi,
- Hammadde fiyatlarında, yüksek oranlı dalgalanmalar ve belirsizliğin yaşanması,
- Hurda ve diğer girdi fiyatlarındaki artışların, dünya çelik sektöründeki yüksek kapasite fazlası nedeniyle, nihai ürün fiyatlarına yansıtılmasında güçlükler yaşanması,
- Çelik ve diğer metallere ikame malzemelerdeki gelişmeler,
- Dünyada yaşanan ekonomik ve politik gelişmelerin iç ve dış piyasalardaki olumsuz etkileri,
- Devlet yardımları ile faaliyetlerini sürdüren ve bu yönüyle haksız rekabet yaratan üreticilerle rekabette güçlüklerle karşılaşılması,
- Yurt içi pazara giriş kolaylığı, üretici sayısının fazla olması ve artma beklentisi
- Kapalı ekonomi üreticileri ile rekabette zorluk yaşanması,
- Yükselen lojistik maliyetleri,
- İhracat pazarlarında korumacı önlemlerin artması,
- Satış imkânı olan büyük projelerin karar alma mekanizmasında hükümetlerin yer alması,
- Bazı sektörlerde yeni yatırımların düşük maliyetlerle kolaylıkla yapılabilmesi,
- Türk Lirası'nın değerindeki ani iniş ve çıkışlar,
- Avrupa Birliği'ndeki ekonomik krizin AB'ye ihracatımızı daraltıcı, bölgeden ithalatımızı artırıcı yönde sonuçlar doğurması,
- Katı çalışma ve çevre mevzuatının, yüksek tutarlarda ilave maliyetlere yol açması,
- Türkiye'de maden arama ve işletilmesinin yeterince yapılamaması,
- Dünyadaki tekelleşme nedeniyle sınırlı sayıda hammadde üreticisine bağımlı olunması,
- İthalatta gümrüklerde kalite kontrolünün yeterli bir şekilde yapılamaması,
- Enerji fiyatlarının yüksekliği ve hammadde tedarikinde ithalat zorunluluğunun olması,
- Hammadde, yarı mamul ve mamul ürünlerde iç pazarlarını koruyan ve ihracata destek veren ülkelerin olması
- AKÇT anlaşması nedeniyle çelik sektörüne devlet yardımı verilememesi,
- Yarı ve nihai ürünlere uygulanmakta olan gümrük vergilerinin, DİR ve STA'lar vb. nedenlerden dolayı beklenen etkiyi yaratmaması
- Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ile ilgili uygulamanın çerçevesinin oturtulması ve etkinliğinin artırılması konusunda müşahhas adımlar atılamaz ve ayniyat tespitleri yapılamaz iken, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR) adıyla ithalatı teşvik eden başka bir enstrümanın uygulanmaya başlaması,

7. Sektörün Hammadde Tedariği ve Ekonomiye Katkısı

2007 yılında 540 milyon ton seviyesinde bulunan dünya çelik sektörünün hurda tüketimi, 2009 yılında global krizin etkisiyle, 440 milyon tona geriledikten sonra, 2012 yılı itibariyle 570 milyon tona yükselerek, kriz öncesi seviyesinin üzerine ulaşmıştır. Dünya genelinde tüketilen 570 milyon tonluk hurdanın, 103 milyon ton civarındaki kısmı uluslararası ticarete konu olmuştur. Uluslararası ticarete konu olan hurdanın % 20 civarındaki kısmını ithal eden Türkiye, dünyanın en büyük hurda ithalatçısı konumunu sürdürmektedir.

Son zamanlarda ABD ve AB ülkelerindeki üreticiler tarafından da gündeme getirilmeye başlanan, 'hurda ihracatı üzerinde herhangi bir sınırlama bulunmamasının, yerel üreticilerin girdi tedariğini olumsuz yönde etkilediği ve dolayısıyla hurda ihracatına sınırlama getirilmesi gerektiği' yönündeki değerlendirmeler, bu ülkelerin savundukları serbest piyasa anlayışı ile bağdaşmamaktadır.

Hurda veya diğer girdilerin ihracatına sınırlama getirilmesi yönündeki yaklaşımlar, nihai ürünlerin piyasalarda serbestçe dolaşmasının savunulmasını da anlamsız kılmaktadır. Dolayısıyla, bu tür eğilimler, objektif ve kalıcı ekonomik yaklaşımlar olmaktan ziyade, subjektif çıkarılara dayalı günübürlük değerlendirmeler olarak ortaya çıkmakta ve pratikte uygulama imkânı bulunmamaktadır.

Buna rağmen, Türkiye'nin, bir taraftan hurda üretiminin artırılmasına, diğer taraftan da hurdaya alternatif girdiler üretilmesine yönelik çalışmalara hız kazandırması gerekmektedir. Esasen sektör kuruluşları da, yurtiçinden tedarik edilen girdi miktarının artırılmasına yönelik olarak, yoğun bir çaba göstermektedir. Bu çerçevede, AKÇT listesinin dışında kalan demir cevheri, koklaşabilir kömür ve bazı bası ferro alyajların üretimine yönelik yatırımlarda devlet yardımı yapılabilmesinin önündeki engeller kalkmıştır. Bu sayede, Türkiye'deki düşük tenörlü cevherlerin zenginleştirilmesi suretiyle, yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından değerlendirilmesi, imkân dahilinde girmiş bulunmaktadır. Bunun yanında, Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanarak, Ekonomi Koordinasyon Kurulu'nca onaylanan Girdi Tedarik Stratejisi'nde öngörülen eylemlerin, daha fazla bekletilmeksizin hayata geçirilmesi, büyük önem taşımaktadır.

Dünya genelinde çelik üretimine yönelik yatırımlar, ülkenin coğrafi konumu, yatırım maliyetleri ve maden rezervleri dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde de, mevcut demir cevheri rezervlerinin yetersiz miktarda ve düşük kalitede bulunması, ayrıca entegre tesislerin yatırım maliyetlerinin çok daha yüksek olması nedeniyle, temel olarak hurda tüketen elektrik ark ocaklı tesis yatırımlarına ağırlık verilmiştir. Esasen ülkemizde çıkartılan demir cevheri miktar ve kalite yönünden yeterli olmadığından, toplam ham çelik üretimi içerisinde yalnızca % 29 oranında paya sahip olan entegre tesislerin ihtiyaçlarını dahi karşılayamamaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki demir cevheri rezervlerinin tenörü düşük cevherden oluşması, işletim ve taşıma maliyetleri bakımından, cevher madenciliğini fizibil olmaktan çıkartmaktadır. Yerli cevher tedariğinin sınırlı düzeyde kalmasında, yüksek tenörlü cevhere kıyasla, düşük tenörlü olan yerli cevherin lojistik maliyetleri yükseltilmesinin de önemli bir etkisi bulunmaktadır. Özetle ifade etmek gerekirse, Türkiye'de çıkartılan demir cevherinin düşük tenörlü oluşu ve ülke içerisindeki taşıma maliyetlerinin yüksek seviyelerde bulunması, yerli demir cevheri kullanımını fizibil olmaktan çıkartmaktadır. Bu nedenle, deniz kenarında bulunan iki entegre tesisimiz, yerli cevher kullanımını arttırmaya yönelik çalışmalar yürütse de, demir cevheri ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü ithalat yolu ile karşılamaya devam etmektedir.

2013 yılında, 34.65 milyon tonluk ham çelik üretimi ile dünyanın en büyük sekizinci ham çelik üreticisi konumunda bulunan Türkiye, beklentilerin altında kalan bir performans göstermiştir. Özellikle dünya çelik üretiminin büyümeye devam ettiği bir dönemde, son yılların en hızlı büyüyen çelik sektörleri arasında yer alan Türk çelik sektöründeki gerileme eğilimi, rahatsızlık yaratmaktadır. 2013 yılında çelik sektörümüzün gerçekleştirdiği ham çelik üretiminin % 71'i temel olarak hurda tüketen elektrik ark ocaklı tesislerde; % 29'u da ağırlıklı bir şekilde demir cevheri tüketen entegre tesislerde gerçekleştirilmiştir.

2013 yılında Türkiye, 30.4 milyon ton civarındaki hurda tüketiminin 10.7 milyon ton civarındaki kısmını iç piyasadan karşılayabilmiştir. Son yıllardaki artış eğilimine rağmen, yerli hurda tüketiminin halen düşük seviyelerde kalması, Türkiye'de hurda toplama ve geri dönüşüm faaliyetlerinin yeterince oturtulamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Buna rağmen, hurda, cevher ve kömür gibi hammaddeler konusunda yurtiçi imkânlar azami ölçüde değerlendirilmektedir. Yalnızca yurtiçinden tedarik edilmeyen, eksik kalan girdi ihtiyacı ithalat yolu ile tedarik edilmektedir. Böylece, bir taraftan ihracat yapılmasını mümkün kılacak şekilde demir çelik üretimi yapılırken, diğer taraftan da ithal ikamesi yoluyla, 2013 yılında 31.3 milyon ton olarak gerçekleşen ve 2014 yılında ise 33 milyon tona ulaşması beklenen nihai çelik tüketimi, ağırlıklı olarak yurtiçi üretimle karşılanmaktadır. Demir çelik sektörü, hurdayı ekonomiye kazandırarak, çevrenin korunmasına sağladığı katkı yanında, doğal kaynakların israfının ve yüksek oranlı emisyonun da önüne geçmektedir.

Buna rağmen, Türkiye'nin, bir taraftan hurda üretiminin arttırılmasına, diğer taraftan da hurdaya alternatif girdiler üretilmesine yönelik çalışmalara hız kazandırması gerekmektedir. Esasen sektör kuruluşları da, yurtiçinden tedarik edilen girdi miktarının arttırılmasına yönelik olarak yoğun bir çaba göstermektedir. Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanarak, Ekonomi Koordinasyon Kurulu'nca onaylanan Girdi Tedarik Stratejisi'nde öngörülen eylemlerin en kısa zamanda hayata geçirilmesi ve Dahilde İşleme Rejimi'nin yurtiçi girdi tedarikini teşvik edecek bir çerçeveye oturtulması, büyük önem taşımaktadır.

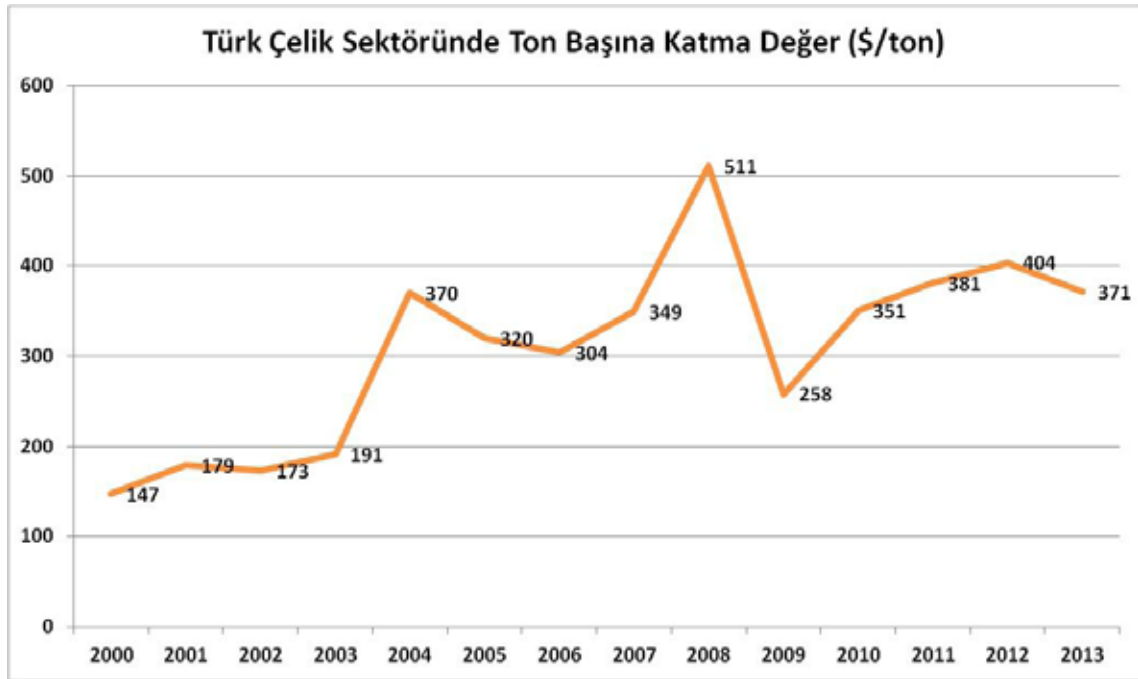
Çelik sektörü, yurtiçi hurda toplama faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasını, bu sektörde faaliyet gösteren kuruluşlara ilişkin mevzuatın kolaylaştırılmasını ve Türkiye'deki hurdaların maksimum seviyede ekonomiye kazandırılmasını desteklemektedir. Sektör kuruluşları, bir taraftan yurtiçinde toplanan hurdaya erişimi zorlaştıran Çevre ve Şehircilik mevzuatının hurda firmalarına ve faaliyetlerine ilişkin getirdiği sınırlamaların makul bir çerçeveye oturtulması yönünde yoğun bir çaba sarf ederken, diğer taraftan da, sektör kuruluşlarına geri kazanım lisansı verilmesini ve böylece AB Komisyonu'nun hurda ihracatına getirmeyi planladığı sınırlamaların aşılmasını mümkün kılacak yönde girişimlerini sürdürmektedir.

Türkiye'nin hurda ithalatının azaltılabilmesi için, Ekonomi Bakanlığı önderliğinde yürütülmekte olan Girdi Tedarik Stratejisi'ne de uyumlu olarak, iç piyasadan tedarik edilen hurda miktarının arttırılması hedeflenmektedir. 2012 yılı Haziran ayında açıklanan yeni teşvik paketi de, hurda, demir cevheri ve bazı ferro alyajlarda teşvik imkanlarını ortaya koymaktadır. Yeni teşvik mevzuatının, önümüzdeki yıllarda sözkonusu hammaddelerin yurtiçinden teminine yönelik yatırımların ve dolayısıyla yerli girdi tedarikinin artmasına imkân sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Türk çelik sektörü, 2013 yılında, hurda, demir cevheri, koklaşabilir kömür, ferro alyaj, pik demir ve sünger demir de dahil olmak üzere, 13.5 milyar dolar tutarında toplam hammadde ve ara mamul ithalatı yanında, 12.8 milyar dolar tutarındaki çelik ithalatı ile, yurtiçinin 25 milyar dolar tutarındaki yurtiçi çelik ihtiyacını karşılamış ve buna ilave olarak, 15.8 milyar dolar tutarında da ihracat gerçekleştirmiştir.

Diğer taraftan çelik ürünleri, otomotiv, metal ürünler, elektrikli ekipmanlar, ev aletleri gibi sektörlerin üretimi içerisinde de ihraç edilmektedir. Dünya Çelik Derneği'nin 2012 yılı verilerine göre Türkiye, dolaylı çelik ihracatı, 1.8 milyon tonu metal eşya, 1.7 milyon tonu otomotiv, 1.1 milyon tonu makine, 0.5 milyon tonu ev aletleri, 0.14 milyon tonu ulaşım sektörü olmak üzere, toplam 5.5 milyon ton yüksek katma değerli dolaylı çelik ihracatı gerçekleştirmiştir. Söz konusu veriler, çelik sektörünün çelik tüketicisi sanayi kollarının üretim ve ihracatının büyümesine verdiği desteği de net bir şekilde ortaya koymaktadır.

GRAFİK- 30: ÇELİK SEKTÖRÜNDE TON BAŞINA ORTALAMA KATMA DEĞER (\$/TON)

Hurda yüksek katma değer üretilmesini mümkün kılan bir girdi mahiyetini taşımaktadır. Hurda ithalatının, Türkiye'nin dış ticaret açığına olumsuz etki yapmadığı hususu dış ticaret verilerinden de açıkça ortaya çıkmaktadır. 2013 yılında Türkiye'nin hurda ithalatı miktar açısından %12 oranında düşüşle, 19.7 milyon ton; değer açısından ise, %20.3 oranında düşüşle, 7.5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Son 3 yıldan bu yana hurda ithalatının düşüş eğiliminde olması, Türkiye'nin dış ticaret açığının kapatılmasına hizmet etmemekte; tersine, dış ticaret açığının büyümesine neden olmaktadır. Hurda ithalatının gerilediği 2013 yılında, Türkiye'nin net ihracatının, miktar bazında 8.4 milyon tondan, 4.1 milyon tona, değer açısından ise 5.9 milyar dolardan, 3.0 milyar dolara gerilediği gözlenmektedir. Çelik sektörünün, 2013 yılında 1.9 milyar dolar tutarında daha az hurda ithal etmesi, net ihracatına 2.9 milyar dolar düşüş şeklinde yansımış bulunmaktadır. Yurtiçinden tedarik edilen ilave 700.000 tonluk hurda da dikkate alındığında, hurda ithalatındaki düşüşün, dış ticaret açığı üzerindeki etkisinin 3.5 milyar dolar seviyesine ulaştığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile, hurda ithalatındaki değer cinsinden bir birim gerileme, dış ticaret üzerinde, ihracat veya ithal ikamesi yolu ile, iki birimlik kayba yol açmaktadır. Bu açıdan, hurda ithalatının büyüklüğünün 'kara delik' olarak ifade edilmesi, resmin bütünü görmeyen sathi bir değerlendirme olmaktan öteye geçmemektedir.

Hiç şüphesiz, hurda ithalatındaki artışın ekonomi açısından sağlıksız bir durum olmadığını ifade edilmesi, yurtiçinde toplanan hurda miktarının artırılmasını ve buna ek olarak, hurdaya alternatif girdilerden demir cevherinin zenginleştirilmesi, DRI/HBI üretilmesi konusundaki faaliyetlerin ve gayretlerin göz ardı edilmesi anlamına gelmemektedir. Çelik sektörümüz, yurtiçinden girdi tedarikine büyük önem vermektedir. Ancak, hurdayı ikame edebilecek sözkonusu girdilerin mevcut enerji fiyatları ile rekabetçi maliyetlerle üretilmesinde güçlüklerle karşılaşıldığı bilinmektedir. Ekonomi Bakanlığımızın, bu opsiyonları değerlendirmeye yönelik teşvik girişimleri de olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Özetle ifade etmek gerekirse, çelik sektörümüzün, yurtiçinden tedarik edilebilecek hurdanın tamamını kullandığı hususu da dikkate alınarak, daha fazla hurda ithal etmesi bir zaaf değil, tam tersine, çelik sektörünün rekabet gücünün yerinde olduğunu gösteren ve ekonominin gelişmesine güç katan olumlu bir gösterge niteliği taşımaktadır. Hurda ithalatı düştükçe, çelik sektörünün daha az üretim yapmasına paralel olarak dış ticaret açığı, hurda ithalatındaki düşüşten iki misli civarında daha fazla büyümektedir. Çelik sektörünün hurda ithalatı sayesinde, ürettiği katma değer göz ardı edilmemesi, ekonomideki hızlı gelişmenin sürdürülmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

8. Sektörde Yeni Yönelimler

Türk demir çelik sektörü, teknolojinin rekabet gücü açısından taşıdığı önemin bilinci içerisinde, dünyadaki son teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir. Sektör tarafından yeni ürünlerin geliştirilmesine ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesine giderek daha fazla kaynak tahsis edilmektedir.

Demir çelik sektörümüzde hâlâ ağırlıklı olarak uzun inşaat demiri üretiliyor olmasına rağmen, son yıllarda yassı mamûle yönelik yatırımların artırılması ile, yassı ve yapısal çelik ürünlerindeki açığımızın kapatılması yönünde ciddi başarılar elde edilmiştir. Yassı mamûlün yanı sıra, vasıflı çelik ve yapısal çelik ürünlerindeki kapasite artışına yönelik AR-GE ve proje çalışmaları da devam etmektedir.

Çin'in son yıllarda dünya çelik üretimindeki payını olağanüstü ölçüde arttıran yeni yatırımları ve dünya genelinde yaşanan yatay-dikey konsolidasyonlar, Ülkemiz demir-çelik sektörünün bugünkü konumunu koruyabilmesi için, özel tedbirler alınmasını şart kılmaktadır. Bu cümleden olarak;

- Üretim maliyetlerinin, Rusya, Ukrayna ve Çin gibi rakiplerimizle aynı seviyelere düşürülmesi,
- Devletin sektör üzerinde ek maliyetler yaratmaması,
- Girdi maliyetlerinin düşürülmesi,
- Sektördeki yeniden yapılanma ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelik ürün dönüştürme çalışmaları ile AR-GE ve çevre yatırımları gibi projelerin önündeki bürokratik engellerin kaldırılması,
- Katma değeri daha yüksek ürünlerin üretilmesine ve verimliliğin artırılmasına yönelik AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi,

hayati önem taşımaktadır.

Önümüzdeki yıllarda, yassı ve vasıflı çelik ürünleri gibi katma değeri yüksek ürünlere

yönelik olarak, demir çelik sektörünün üretim kapasitesinde gerçekleştireceği artışlar, arz-talep ve ihracat-ithalat dengelerinin daha sağlıklı bir zemine oturtulmasına katkıda bulunacaktır.

9. Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları

Dünya piyasalarındaki talep daralmasının ve sektörün rekabet gücündeki gerilemenin de etkisi ile, son yıllarda milyarlarca dolar yatırımla oluşturulan kapasitelerin, tam olarak kullanılmadığı görülmektedir. Sektörün uluslararası piyasadaki rekabet gücünün korunması ve üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından;

- Sektörün en büyük ikinci girdisi konumunda bulunan elektrik enerjisi üzerindeki TRT Payı, Belediye Fonu gibi sektörle hiçbir ilgisi bulunmayan fon ve kesintiler ile entegre tesislerde kok gazından alınan hava gazı vergisinin kaldırılması,
- Elektrik enerjisi fiyatlarında, tüketim miktarını esas alan ve tüketim arttıkça fiyatlarda düşüş sağlayan, AB ülkelerindeki sanayi tarife gruplarına benzer bir düzenlemeye gidilmesi,
- Katma değeri yüksek ileri teknoloji gerektiren ürünlerin üretilebilmesi ve yerli girdi tedarik imkânlarının artırılabilmesi için, Türkiye-AKÇT Serbest Ticaret Anlaşması'nın sektöre devlet yardımlarını yasaklayan hükümlerinin revize edilmesi,
- Hurda ve kömür ithalatından tahsil edilmekte olan çevre katkı payı uygulamasına son verilmesi,
- Yurtiçi girdi tedarik imkânlarının geliştirilmesi, uluslararası piyasada rekabet gücünün artırılması,
- Son yıllarda % 50'ye yaklaşan atıl kapasiteye rağmen, artış eğilimini sürdüren yassı ürün ithalatının sınırlandırılmasını teminen, yassı ürünlere uygulanmakta olan gümrük vergilerinin, eski seviyelerine yükseltilmesi,
- 30 Ekim 2013 tarihinde, bazı paslanmaz çelik ürünlerinin ithalatına getirilen gümrük vergisi uygulamalarının diğer ürünleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi,
- Kesinti ve vergilerin KDV matrahı dışında tutulması,
- Dahilde İşleme Rejimi ve Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi mevzuatlarının ithal girdiyi teşvik eden yapısının gözden geçirilerek; yerli girdi tedarikini ithal girdiler karşısında dezavantajlı duruma getiren mevcut uygulamaların istisna edilmesinin ve amacı dışında kullanılmasının önüne geçilmesini mümkün kılacak tedbirlerin alınması,
- Türkiye'ye kalitesiz çelik ürünlerinin girişinin engellenebilmesi için, gümrüklerde yapılan teknik kontrollerin sıkılaştırılması
- Hammadde tedarik güvenliğinin sağlanması
- Özellikle yassı ve vasıflı ürünlerde, yerli mamûllerin tüketimini teşvik edecek mekanizmaların geliştirilmesi,
- Başlatılan yatırımların hızlandırılmasını teminen, çevre ile ilgili olanlar başta olmak üzere, yatırımların önündeki bürokratik engellerin kaldırılması,

büyük önem taşımaktadır.

10. Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği'ni kuran 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın ardından "Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu arasında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran antlaşmanın yetki alanına giren ürünlerin ticareti ile ilgili anlaşma" 25 Temmuz 1996 tarihinde imzalanmış ve 1 Ağustos 1996 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1996 yılında, AB ile imzalanan demir çelik ürünleri ticaretinde gümrük vergilerinin kademeli olarak kaldırıldığı Avrupa Kömür Çelik Topluluğu Anlaşması (AKÇT) gereğince, kapasite artırımına yönelik devlet yardımları yasaklanmış, istisnai olarak, ürün dönüşümü, modernizasyon, AR-GE ve çevre yatırımları konularındaki devlet yardımlarına, belirli şartlarla 5 yıl süre ile izin verilmiştir.

AKÇT ürünlerinin serbest ticaretini hedefleyen anlaşma, Türkiye ve AB arasında söz konusu ürünlerde uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılmasını, miktar kısıtlamalarına son verilmesini, rekabet, birleşmeler ve devlet yardımları konusunda gümrük birliği ile benimsenen kuralların uygulanmasını öngörmekte; anti-damping ve korunma işlemlerinde izlenecek kuralları belirlemektedir.

Anlaşma, Türkiye'nin AKÇT ürünlerine ilişkin olarak AB'nin ortak ticaret politikasını benimsemesini gerektirmemektedir. 13 üncü maddede belirtildiği üzere Türkiye, üçüncü ülkelere karşı anti-damping tedbirleri de dahil olmak üzere, korunma önlemlerini kendi mevzuatına uygun olarak yürürlüğe koyma konusunda serbesttir.

AKÇT ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması, demir çelik sektörünün, Avrupa Birliği ile entegre olmasına imkân sağlamıştır. Sektör, 1996 yılından bu yana, Avrupa Birliği'nde yerleşik çelik üreticileri ile, maliyetler açısından son derece büyük dezavantajlarına rağmen, başa baş rekabet etme becerisini göstermiş ve AB piyasasında ciddi bir pazar payına sahip olmuştur. Sektör aynı zamanda, AKÇT Anlaşmasının gereği olarak, devletten herhangi bir şekilde yardım almadan, hızlı büyüme başarısını da göstermiştir.

Anlaşma çerçevesinde, AB'ye aday ülkelerden istenen Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı (UYYP) hazırlama koşulu Türkiye'ye de getirilmiş ve bu kapsamda gerekli çalışmalar Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir. AB'ye aday ülkeler tarafından hazırlanan benzer planlar incelendiğinde, atıl kapasitelerin kapatıldığı, devlet elinde olan kuruluşların özelleştirildiği, fazla istihdamın önüne geçilmesi çalışmalarının yapıldığı ve bu çalışmaların AB yada taraf ülkelerce fonlandırıldığı bilinmektedir.

Türkiye'de, UYYP çalışmalarının başladığı 2001 yılında, Erdemir ve İsdemir'in kamu kuruluşu olduğu görülmektedir. Sektörün özelleştirilmesi, UYYP çalışmalarının tamamlanması beklenmeksizin gerçekleştirilmiş ve 2002 yılında İsdemir ve 2006 yılında ise, Erdemir özelleştirilmiş ve bu yönüyle, çelik sektörü tamamen özel sektör hüviyeti kazanmıştır. Ulusal Yeniden Yapılandırma Plânı tamamlanarak, 2006 yılında AB Komisyonu'na intikâl ettirilmiş, bilahare Komisyon'dan gelen talepler istikametinde, revize edilerek 29 Mayıs 2009 tarihinde, yeniden AB Konseyi'ne iletilmek üzere, AB Komisyonu'na gönderilmiştir. Ancak henüz UYYP'nin AB Komisyonu tarafından onaylanmadığı dikkate alındığında, hazırlanmış bulunan plânın AB tarafınca da kabul görmesinin sağlanmasına ve UYYP çalışmalarının sonlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk demir çelik sektörü, AB ile uyum çalışmalarını en erken başlatan sektörlerden biri olarak, gerek kalite, gerek çevre ve gerekse AB standartlarına uyum konusunda, önemli gelişme kaydetmiştir. AB ile uyum sürecinde, Çevre, Kalite, Enerji, İşçi Sağlığı ve Güvenliği gibi konularda, ilgili sektör kuruluşlarının görüş ve değişiklik önerileri yeterince

dikkate alınmadan ve ülke koşulları göz önünde tutulmadan, gerekli alt yapı oluşturulmaksızın, AB direktifleri birebir tercüme edilerek, zaman zaman AB'deki uygulamaların da ötesine geçilerek oluşturulan mevzuatın yürürlüğe konulmuş bulunması, büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu şekilde hazırlanmış olan tebliğ ve yönetmelikler, gereksiz bürokrasiye sebebiyet vererek, maliyetleri olağanüstü derecede arttırmakta, sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamadığı gibi, üretim faaliyetlerini de aksatmaktadır.

İlk etapta AB ile demir çelik ürünleri dış ticaret açığının azalmasına imkân sağlayan AKÇT ile aramızdaki Serbest Ticaret Anlaşması, sonraki dönemde, çelik ticaretinin yeniden Türkiye'nin aleyhine açık vermesine ve son yıllarda da AB'nin tüketimindeki yavaşlamaya bağlı olarak açığın büyümesine neden olmuştur. 2006-2008 döneminde 1 milyar doların altına gerileyen, boru da dahil olmak üzere, Türkiye'nin AB ile toplam demir çelik ürünleri dış ticaret açığı, 2009 yılında 1.18; 2010 yılında 2.05 ve 2011 yılında 1.39 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, 2012 yılında, AB'deki keskin talep daralması nedeniyle AB'ye ihracatımızın azalması ve AB'den ithalatımızın artması sonucunda, 2.41 milyar dolara çıkmıştır. 2013 yılında ise, AB'ye yönelik ihracatımızın artış göstermesine rağmen, ithalatımızın da yükselmesi ile, AB ile çelik dış ticaretinde verdiğimiz açık 2.41 milyon tondan, 2.49 milyon tona ulaşmıştır.

AKÇT anlaşmasının imzalandığı tarihte taraflar, AB ile Türkiye'nin çelik ürünleri ticaretinde karşılıklı olarak vergilerini sıfırlaması çerçevesinde avantaj sağlar iken, süreç içerisinde AB'nin bu vergileri diğer pek çok ülke için de sıfırlaması, Türkiye'nin ise üçüncü ülkelere karşı bu vergileri koruması, AB'yi diğer ülkelere kıyasla Türkiye piyasasında avantajlı duruma getirmiş, buna karşılık, Türkiye'nin AB karşısında diğer ülkelere kıyasla elde etmiş olduğu avantajlı konumun, ortadan kalkmasına sebep olmuştur.

Diğer taraftan, Avrupa Birliği, 2006 yılında ikincil mevzuata dayanarak, anlaşma hükümlerini tek taraflı olarak değiştirmiş ve kendi pazarı açısından avantaj sağlayacağını düşündüğü çeşitli hammadde girdilerini anlaşma kapsamı dışına çıkarır iken, demir çelik boru gibi bazı ürünleri kendi inisiyatifi ile anlaşma kapsamına almıştır.

AB Komisyonu'nun tek taraflı inisiyatif kullanarak anlaşmayı değiştirmesi, AB Çelik Sektörünün esasen var olan avantajlarını daha da güçlendirmiştir. Buna karşılık, Türk çelik sektörünün gelişimini sürdürmesi açısından önem arz eden yarı mamuller ve yurtiçinde yeterli miktarda üretimi olmayan paslanmaz, yapısal çelik ve diğer yüksek kaliteli uç ürünler konusunda yapılmak istenen yatırımların; AB ile yapılan bu anlaşma nedeniyle devlet teşviklerinden faydalandırılmaması, hem çelik sektörümüzü rakip ülkeler karşısında dezavantajlı bir konuma sokmakta, hem de sektörün ve dolayısıyla ülke ekonomisinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm bunların yanı sıra, teknoloji yoğun bir sektör olması sebebiyle AR-GE konusunda, ağır sanayi olması sebebiyle ise çevre konusunda yapılması gereken yatırımlar, sektöre ciddi ek yükler getirmektedir. Bu konuda verilecek destekler sektör açısından büyük önem taşımaktadır. 2013 yılında çelik üreticilerinin mevcut AB standartlarına ulaşılmasına yönelik olarak gerçekleştirecekleri yatırımlara da devlet desteği verilmesinin imkan dahiline girmiş olması, sektörün çevre yatırımlarını olumlu yönde etkileyecek bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

AKÇT Anlaşmasının imzalandığı tarihten bu yana, Türk çelik sektörünün ciddi bir değişim ve büyüme gösterdiği dikkate alınarak, sektörün ihtiyaç ve öncelikleri doğrultusunda Anlaşma'nın günümüz koşullarına göre, ülkemizde üretilmeyen ya da yetersiz miktarda üretilen ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara teşvik sağlanmasına imkân verecek şekilde revize edilmesine, AKÇT'nin sektörün hareket kabiliyetini sınırlandıran uygulamalarının sektörün büyümesinin önünü açacak şekilde yeniden düzenlenmesine ve bu cümle-

den olarak, söz konusu alanlarda uluslararası yükümlülüklerimiz ve AB müktesebatıyla uyumlu şekilde, gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulması imkânlarının araştırılmasında fayda görülmektedir. Özellikle Japonya ve Ukrayna gibi, büyük demir çelik ürünü üreticisi ve ihracatçısı olan ülkeler ile AB'nin başlattığı Serbest Ticaret Anlaşması görüşmelerine paralel olarak sürdürülen müzakerelerde, çelik sektörüne zarar vermeyecek şekilde mümkün olan en uzun geçiş sürelerinin alınması ve sektörün hassasiyetlerin göz önünde bulundurulması hayati önem taşımaktadır.

Özetle ifade etmek gerekirse, istihdama ve ihracata sağladığı doğrudan ve dolaylı katkı ile, ekonominin lokomotif sektörleri arasında yer alan demir çelik sektörünün stratejik önemi ve mevcut şartlarda, Türkiye ve AKÇT arasındaki serbest ticaret anlaşmasının, AB çelik sektörüne büyük avantajlar sağlar iken, Türk çelik sektörüne önemli bir avantaj sağlamadığı, tersine, gelişmesini engellediği hususları da göz önünde bulundurularak, yeni ürünlere ve gelişmiş teknolojilere devlet yardımlarının önünün açılması yanında, çevre ve AR-GE konularında sektöre geniş kapsamlı destek sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu arada, Avrupa Komisyonu, 11 Haziran 2013 tarihinde, Avrupa çelik endüstrisine günümüzün zorluklarını aşmasında yardımcı olacak; inovasyon ve büyümeyi teşvik ederek, ilave istihdam yaratacak ve sektörün gelecekte rekabet gücü yüksek bir endüstri olmasını sağlayacak Çelik Sektörü Eylem Planı'nı açıklamıştır. Eylem Planı'nda, hurda ve hammadde ihracatının kısıtlanmasına doğrudan bir atıf yapılmamış olmakla birlikte, hurda piyasalarının AB çelik sektörünün hammadde tedarik güvenliğinin güçlendirilmesini temin edecek şekilde takip edilmesi ve çelik üretiminin AB dışındaki ülkelere yönelmesinin önüne geçilebilmesini teminen, hurdanın AB dışına çıkışının çevre temelinde gerekçelendirilerek sınırlandırılmasının mümkün olabileceği hususlarına vurgu yapılmaktadır.

AB Komisyonu, Eylem planı ile, hem AB içerisinde, hem de dışında AB menşeli çelik tüketiminin desteklenmesini ve AB ülkelerinde faaliyet gösteren çelik üreticilerinin daha uygun maliyetlerle girdi tedarik edebilmelerini öngörmektedir. Bunu da, AB'de yerleşik çelik üreticilerinin üçüncü ülke piyasalarına adil ticaret uygulamaları ile girmesini sağlamak ve çevre temelinde gerekçelendirilebilecek bazı uygulamalar ile hurda ihracatını sınırlandırmak suretiyle temin etmeyi hedeflemektedir. Avrupa Komisyonu ayrıca, sektör üzerindeki AB mevzuatından kaynaklanan ilave maliyetlerin azaltılmasını da amaçlamaktadır. Avrupa'daki diğer kilit endüstriler için önemli olan yeni jenerasyon çelik ürünleri için inovasyon, enerji verimliliği ve sürdürülebilir üretim prosesinin hayati önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır. Eylem planında, çelik sektöründe istihdamın desteklenmesini sağlayacak önlemler yanında, yüksek bilgi birikimine ve tecrübeye sahip sektör çalışanlarının Avrupa'da kalması amaçlanmaktadır.

Hurda ihtiyacının % 70 oranındaki bölümünü ithalat yolu ile karşılayan ve ithalatının da yarısını AB bölgesinden gerçekleştiren çelik sektörümüz açısından, AB Komisyonu'nun hurda ihracatı konusunda uygulamaya aktarmak istediği sınırlayıcı tedbirler hayati önem taşımaktadır. Bu yönüyle, sözkonusu tedbirlerin Türkiye ile AKÇT arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında, Türkiye'yi kapsamayacak bir çerçevede oluşturulmasını teminen, özel sektör ve kamu tarafından gerekli girişimlerde bulunulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

11. Sektörel Yapılanma

TOBB Türkiye Demir-Demirdışı Metaller Meclisi faaliyetlerinin koordine edilmesinde etkin rol oynayan sektörümüz, yurtiçinde çok sayıda sivil toplum örgütünün üyesidir. Yurtdışında ise üyesi olduğumuz Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Dünya Çelik Derneği (WSA) ve Avrupa Çelik Derneği (EUROFER) gibi uluslararası kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalara, aktif bir şekilde iştirak etmektedir.

12. Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik

Türk demir çelik sektörü, girdilerini teşkil eden hurda ve cevherde büyük oranda ithalata bağımlı olması sebebiyle, dış etkenlere açık bir konumda bulunmakta ve Çin, Avrupa ve Amerika'daki gelişmelerden etkilenmektedir. Bu nedenle, girdi maliyetleri açısından, avantajlı bir konumda olmadığı görülmektedir. Girdi maliyetlerinin önemli unsurlarından olan enerji, hurda, kok kömürü ve cevher fiyatlarında yaşanan artışlar, sektörü zor durumda bırakmaktadır. Rusya ve Ukrayna gibi kendi hammadde kaynaklarına sahip olan ülkelerdeki üreticiler ise, maliyet açısından avantajlı konuma gelmişlerdir. Söz konusu ülkeler hurda ihracatına getirdikleri vergi ve tarife dışı engellerle de, çelik sektörlerini desteklemektedir. Ayrıca, işgücü maliyetlerinin, sektörün en önemli rakiplerinden olan BDT ülkelerindeki çelik üreticilerine göre yüksek olması, sektörü olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer taraftan, Avrupa Birliği'nin hurda ihracatına sınırlama getirme eğilimi ve artan korumacılık, Türk çelik sektörünü rahatsız etmektedir.

Çin'in çelik üretiminde, kendine yetebilir konuma gelmesi sonrasında, zaman içerisinde arz fazlalığı sebebiyle ihracatçı konumuna geçmesi, piyasadaki rekabetin daha da artmasına sebep olmuştur.

Sektör kuruluşları, üretim maliyetlerini düşürebilmek ve uluslararası piyasadaki rekabet avantajını arttırabilmek için, enerji verimliliği çalışmalarına ağırlık vermekte ve teknolojilerini sürekli bir şekilde güncel tutarak, rekabet güçlerini korumaya çalışmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından 2010 yılının Eylül ayında başlatılmış bulunan 'Yerli Girdi Tedarik Stratejisi' çalışmaları kapsamında;

- Dış ticarete ihtiyaç duyulan girdilere en uygun şartlarda, uygun fiyatlarla, engelsiz olarak erişim imkânının sağlanması,
- Girdi tedarikinde, mümkün olabildiğince, atıl kalan iç kaynaklara yönelmesi ve ithalat bağımlılığının azaltılması,
- Girdi tedariki ve kullanımında kaynak verimliliğini sağlayacak çözümler üretilmesi,

hedeflenmektedir. Söz konusu çalışmada belirlenen hedeflere ulaşılması halinde; demir çelik sektöründe, girdi tedarikinde etkinliğin ve verimliliğin artırılması, rekabet gücünün iyileştirilmesi, yerli tedarik imkânlarının geliştirilmesi ve buna yönelik politika önerilerinin ortaya konulması mümkün olabilecektir.

13. 2023 Yılı Hedefleri

Türk çelik sektörü, 2018 yılı sonunda, 2012 yılındaki seviyesine kıyasla, ham çelik üretim kapasitesini % 37 oranında artışla, 67 milyon ton, üretimini % 48 oranında artışla, 53 milyon ton ve ihracatını % 98 civarında artışla, 34 milyar dolar seviyesine yükseltmeyi hedeflemektedir. Sektör 2023 yılında ise, yıllık 85 milyon ton ham çelik üretim kapasitesine, 70 milyon ton üretime, 55 milyar dolar ihracata ulaşmayı amaçlamaktadır.

TABLO -27: 2018 VE 2023 YILI HEDEFLERİ

	2013	2018	2013/2018, %	2023	2013/2023 %
Kapasite (milyon ton)	49,6	67	35,0	85	71,2
Üretim (milyon ton)	34,7	53	52,9	70	102,0
İhracat (milyar dolar)	15,8	34	115,4	55	248,4
Dünya Çelik İhracatında Türkiye'nin Payı, (% , \$)	3,1	3,7	19,4	4,4	41,9
Dünya Çelik İhracatında Türkiye'nin Payı, (% , ton)	4,5	4,9	8,9	5,3	17,8
Çelik Sektörünün Toplam Türkiye İhracatındaki Payı, %	10,4	11,2	7,7	11	5,8
Hedef Pazarlardaki Pazar Payı, İlk 20 Ülke (% , \$)	1,3	3,1	138,5	4	207,7

Ülke olarak, 500 milyar dolar ihracat yapılmasının hedeflendiği 2023 yılında,

- Türkiye'nin çelik ihracat değerinin 55 milyar dolar seviyesine ulaşması,
- Dünya pazarlarındaki payının, % 2.8 seviyesinden % 4'ün üzerine çıkartılması,
- 2012 yılı itibariyle 49 milyon ton seviyesinde bulunan çelik sektörümüzün üretim kapasitesinin, 2015 yılında 55 milyon ve 2023 yılında 85 milyon tona yükseltilmesi,
- 2023 yılında, üretimimizin ise, 70 milyon tona ulaşması,
- Mevcut durum itibariyle, dünyanın en büyük 8'inci çelik üreticisi olan Türkiye'nin, 2023 yılından önce Almanya'yı da geride bırakarak, Avrupa'nın en büyük çelik üreticisi konumunu elde etmesi,
- Yeni yatırımlarla birlikte, uzun ürünler yanında, yassı, vasıflı, yapısal ve paslanmaz çelikte de net ihracatçı konumuna ulaşılması

sektörün hedefleri arasında yer almaktadır.

Çelik sektörü, 2023 yılı için belirlenen hedeflerin oluşturulmasına yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmalara aktif bir şekilde iştirak etmiştir. Sektör, sözkonusu hedefler belirlenirken, bu hedefleri belirli koşulların oluşması halinde ulaşılabilecek hedefler olarak görmüş ve benimsemiştir. Sektör tarafından yapılan açıklamalar, hedeflere ulaşılabilmesi için, kaldırılmasını talep ettiği engelleri ve üzerindeki yükleri tanımlamış; sözkonusu engel ve yükler kaldırılmadan, belirlenen hedefe ulaşılmasının mümkün olmayacağı ifa-

de edilmiştir. Ancak bugün gelinen noktada, kamu otoritesi tarafından yalnızca hedeflerin belirlenmesi ile iktifa edildiği, sözkonusu hedeflere ulaşılabilmesi için alınması gerekli tedbirlerin uygulamaya aktarılmadığı görülmektedir. Kamu kesiminin sözkonusu hedeflere ulaşılmasını mümkün kılacak adımları atmaması nedeniyle, aradan geçen süre içerisinde sektör 2023 hedeflerine yaklaşmak bir yana sözkonusu hedeflerden uzaklaşmaktadır. Sektörün yeniden 2023 yılında 55 milyar dolar tutarında ihracat gerçekleştirme hedefi istikametinde büyüebilmesi için, önündeki engellerin ve üzerindeki yüklerin süratle kaldırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle, 2013 yılında, sektörün kurulu kapasitesinin % 30'unu neden kullanmadığının, ihracatı geriler iken, % 30 seviyesine kadar çıkan atıl kapasiteye rağmen, ithalatın nasıl % 25 oranında artabildiğinin çok iyi bir şekilde analiz edilmesi ve sektörün potansiyelini etkin bir şekilde ortaya koyabileceği bir ortamın oluşturulması, yalnızca bugünkü göstergelerin olumluya dönüştürülmesi açısından değil, 2023 yılı hedefleri istikametinde sektörün yeniden büyüme rotasına girebilmesi açısından da hayati önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, çelik sektörünün, 2023 yılı için belirlenmiş bulunan 55 milyar dolar tutarındaki ihracat hedefine ulaşmasının, mevcut ürünlerde kapasite ve üretim artışları ile mümkün olmayacağı, katma değeri yüksek ürünlerin üretim içerisindeki payının da artırılması gerektiği hususundan hareketle, AB ile aramızdaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın devlet yardımlarını yasaklayan hükümlerinin, katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara devlet yardımları verilebilmesini mümkün kılacak ve sözkonusu yatırımların önünü açacak şekilde revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çerçevede, sektörün katma değeri yüksek ürünlere geçişinin hızlandırılmasını teminen, AKÇT anlaşması kapsamında devlet desteği verilebilmesi imkânlarının oluşturulmasına, kurulu bulunan kapasitelerin faaliyetlerini sürdürme ve geliştirme konusunda karşı karşıya kaldığı mevzuat kaynaklı engellerin kaldırılmasına ve yeni yatırımların önündeki yatırım sürecini uzatan bürokratik uygulamaların hafifletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sözkonusu hedeflere ulaşırken, enerji maliyetleri üzerindeki her türlü fon ve kesintilerin kaldırılması, sektörün yurtiçinden girdi tedarikinin artırılması, rekabetçi koşullarda tedarik imkânlarının oluşturulması, haksız rekabete yol açan devlet teşvikli ve dampingli kalitesiz ürünlerin Ülkemize girişinin zorlaştırılması, sektörün ihraç piyasalarda diğer ülkelerdeki rakip üreticiler ile eşit koşullarla rekabet etmesine imkân sağlayacak ortamın oluşturulması gibi bir dizi önlemlerin alınması önem taşımaktadır.

Çelik sektörü, önümüzdeki dönemde, Brezilya, Kolombiya, Peru, Şili, Ekvator, Nijerya, Gana, Angola, Sudan, Kenya, Tanzanya, İran, Ürdün, Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Endonezya ve Rusya'yı hedef pazarlar olarak belirlemiştir. Sektörde ihracat artışının sürdürülebilmesi için, bir taraftan mevcut temel ihraç pazarlarındaki pay korunurken, diğer taraftan da hedef pazarlardaki payın artırılmasına ihtiyaç duyulmakta ve bu yönüyle, sektörün hedef pazarlardaki payının 2013 yılındaki % 1.4 seviyesinden, 2018 yılında % 3.1 seviyesine yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Sözkonusu hedefler, dünya ekonomisinde veya dünya çelik endüstrisinde ciddi bir kriz yaşanmayacağı varsayımı ile belirlenmiştir. Ancak, sektörün ihracatçı yapısı ve hedeflenen ihracat hacmi açısından bakıldığında, üretim kapasitesi ve miktarı yanında, ürün çeşitliliğinin artırılmasının ve yüksek katma değerli ürünlere geçilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

2023 hedeflerinin sıkça tartışıldığı 2013 yılı, çelik sektörü açısından hedeflerden uzaklaşıldığı bir yıl olarak geride kalmıştır. 2013 yılını negatif göstergelerle kapatan çelik sektörü, toparlanma umutlarının tersine 2014 yılına da negatif göstergelerle girmiştir.

Temel sanayi sektörlerini ithal girdilere bağılı olarak çalışmaya teşvik eden uygulamalar, Türk ekonomisinin içini boşaltmaya devam etmektedir. 2013 yılında 65 milyar dolar cari işlemler açığı veren Türkiye ekonomisinin içerisinde bulunduğu mevcut durum sürdürülebilir görünmemektedir. Bu konuda açığın en büyük kaynaklarından biri, yurtdışından girdi tedarikini kolaylaştıran ve yurtiçindeki girdi üretim kabiliyetlerini körelten dahilde işleme rejimi olarak görülmektedir.

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ile ilgili uygulamanın çerçevesinin oturtulması konusunda müşahhas adımlar atılamaz ve ayniyat tespitleri yapılamaz iken, 2013 yılında Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi kapsamında üretim ile ilgili talepler gündeme gelmeye başlamıştır. Bu uygulama, Dahilde İşleme Rejimi'ne kıyasla, ihracat mükellefiyeti de olmadığından, adeta gümrük vergilerinin tümüyle kaldırılması sonucunu doğuracak bir mahiyet taşımaktadır.

Tüm bu uygulamalar, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartları kavramayan, ciddi boyutlara ulaşan dış ticaret açığını göz ardı eden, çelik sektörümüzde özellikle yassı ürünlerde kapasite kullanım oranının % 53 gibi olağanüstü ölçüde düşük seviyelere gerileten sonuçlar doğurmaktadır.

Diğer taraftan, Ülkemize ithal edilen çeliklerin mutlaka uluslararası kalite, ebat ve yüzey standartlarını sağlaması ve bu standartların da sertifikasyon ile belirtilmesi gerekmektedir. Yurt içinde üretilen ürünler bu koşulları sağlamakta ve gerekli sertifikasyonlara uygun olarak üretilmektedir. Özellikle sertifikaları bile olmayan ikinci kalite ürünlerin ülkemize rahatlıkla ithal edilebilmesi yurt içi rekabet koşullarını bozucu tesirler oluşturmaktadır. İthal ürünlerde de, iç piyasada üretilen ürünler ile aynı kalite standartları ve sertifikasyonun aranmasına ve ithal ürünlerin sözkonusu standart ve sertifikasyonları karşılamadığı durumlarda, ithaline izin verilmemesine ihtiyaç duyulmaktadır. Kalitesi standartlar dahilinde olmayan, ikinci kalite ve sertifikası bulunmayan ürünlerin ithalatı, yalnızca çelik sektörüne değil, çelik ürünlerini kullanan, boru, makine, beyaz eşya, otomotiv gibi çelik tüketicisi sektörlerin üretimlerinin kalite ve itibarlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizin, her türlü kalitesiz ürünün rahatlıkla girebildiği bir konumdan hızla uzaklaştırılabilmesi ve sektörün de bu durumdan olumsuz yönde etkilenmesinin önüne geçilebilmesi için, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ile birlikte, ithalatta gerekli standart ve kalite sertifikasyonlarının karşılanmasına imkan sağlayacak bir yapının oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

2023 yılı hedeflerine ulaşılabilmesi için, daha önce üzerinde yıllarca çalışılarak üretilen ve sanayinin büyümesi için ihtiyaç duyulan tedbirlerin, süratle uygulamaya aktarılması gerekmektedir. Mevcut yükler ve engeller ile çelik sektörünün 2023 yılı hedeflerine ulaşması mümkün bulunmamaktadır.

Bu cümleden olarak, strateji belgelerinde yer alan tedbirlerin, 2014 yılı içerisinde süratle uygulamaya aktarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

14. Girdi Tedarik Stratejisi & Türkiye Demir Çelik ve Demirdışı Metaller Strateji Belgesi

25 Aralık 2012 tarihinde yürürlüğe giren Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) ve Eylem Planı (2012-2015) kapsamındaki, GİTES Demir-Çelik ve Demirdışı Metaller Eylem Planı çerçevesinde çalışmalar, Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda devam etmektedir. Ekonomi Bakanlığı tarafından üçer aylık dönemler halinde, eylemlerden sorumlu kuruluşlarca yapılan ve yapılması planlanan faaliyetlere ilişkin raporlar hazırlanmaktadır.

Diğer taraftan, 22/10/2012 tarihli ve 2012/25 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile kabul edilmiş ve 25/12/2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Ülkemiz metal sektörünün rekabet gücünü arttırmayı amaçlayan "Türkiye Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2012-2016)", çerçevesinde yer alan eylemlerin uygulama, izleme ve değerlendirilmesine ilişkin olarak, eylemlerden sorumlu/ilgili kurum ve kuruluşların strateji ve eylemlere yönelik faaliyetleri, altı aylık periyodlar halinde değerlendirilmektedir.

Türkiye Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın 2016 yılına kadar tamamlanması öngörülmektedir. Ancak şu ana kadar gerçekleştirilen çalışmalarda, Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilmiş ve Başbakan tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiş bir belge olan Strateji Belgesi'nde yer alan eylemlerin uygulamaya aktarılması konusunda sorumlu kamu kuruluşlarının halen gerekli tedbirleri alamadıkları gözlenmektedir. Aradan geçen 2 yıllık süreye rağmen, strateji belgesinde yer alan eylemlerin uygulamaya aktarılması konusunda tatmin edici bir sonuç alınamamış olması sektörde ciddi rahatsızlığa yol açmaktadır.

ÇELİK BORU SANAYİ

1. Giriş

1.1 Sektörün Tanımı

Çelikten mamul borular:

Kullanım Alanlarına Göre:

- a) Standart su ve gaz boruları
- b) Petrol ve doğalgaz boruları
- c) Sondaj boruları ve koruyucu borular
- d) Yüksek basınç ve ısıya dayanıklı borular
- e) Mekanik borular ve profiller
- f) Özel hassas borular

g) Yapı Profilleri

Boyutlarına Göre:

- a) Küçük borular (168,3 mm dış çapa kadar)
- b) Orta büyüklükteki borular (168,3 mm ve 406,4 mm dış çap arası)
- c) Büyük borular (dış çapı 406,4 mm'den büyük olanlar)

Üretim Yöntemlerine Göre

- α) Dikişli Borular
 - i. Boyuna Dikişli Borular
 - ii. Spiral Dikişli Borular
- β) Dikişsiz Borular

şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Dünya çelik boru üretiminin yaklaşık %65'i dikişli borulardan, kalanı ise dikişsiz borulardan oluşmaktadır. 2012 yılı istatistiklerine göre; dünya boru ve boru parçaları üretiminin %70'i Asya ülkelerinde yapılmaktadır. Bunun dışında, BDT ülkeleri ve Kuzey Amerika ülkeleri de boru ve boru bağlantı parçaları üretiminin en fazla yapıldığı bölgelerdir.

Çelik boru sektöründe talep, genel ekonomik koşullara göre değişkenlik göstermektedir. Genel olarak; altyapı yatırımlarının devam ettiği, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde talebin daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bunun haricinde; çelik boru ve profillerin yoğun olarak kullanıldığı inşaat sektörü, otomotiv sektörü, enerji sektörü, mobilya ve makine sanayilerindeki gelişmeler çelik boru talebini doğrudan etkilemektedir.

2. Türkiye Çelik Boru Piyasası

2.1 Mevcut Durum

Türkiye’de çelik boru üretimi ilk olarak Sümerbank’ın Alman Mannesmann ortaklığı ile 1957’de İzmit’te kurduğu fabrikada başlamış olup bunu 1958’den itibaren diğer Türk yatırımcılar takip etmiştir. Sektörün ilk atılımı 1980’li yılların ilk yarısında meydana gelmiştir. Türk ekonomisinin dış ticarete açılmasıyla çelik boru ihracatındaki önemli artışlar sektöre büyük bir ivme kazandırmıştır. 2000’li yılların başında sektöre yapılan yatırımlar ve yabancı sermaye girişleriyle sektör ikinci büyük büyüme atılımını gerçekleştirmiştir. Türkiye çelik boru sektörü mevcut durumuyla; yaklaşık 8.000 kişinin istihdam edildiği ve düzenli olarak üretim gerçekleştiren yaklaşık 30 firmanın faaliyet gösterdiği önemli bir sanayi koludur.

Türkiye çelik boru sektörü; üretim kapasitesi, ürün kalitesi ve maliyet yapısı itibarıyla ihracat kabiliyeti çok yüksek olan bir sektördür. Sektörde üretilen ürünlerin, küresel ekonomik konjonktüre ve talep koşullarına bağlı olarak, % 45-50’si ihraç edilmektedir.

Çelik boru üretiminde kullanılan yassı çelik ürünlerinin yaklaşık %60’lık bölümü yurtiçindeki yassı çelik üreticilerinden, kalan kısmı ithalat yoluyla ağırlıklı olarak Ukrayna, Rusya ve Avrupa Birliği ülkelerinden tedarik edilmektedir. Sektörün iç piyasada ve ihracat pazarlarında fiyat rekabetini sürdürebilmesi, maliyet içerisinde önemli bir paya sahip olan hammaddenin uygun koşullarda temin edilmesiyle mümkün olabilmektedir.

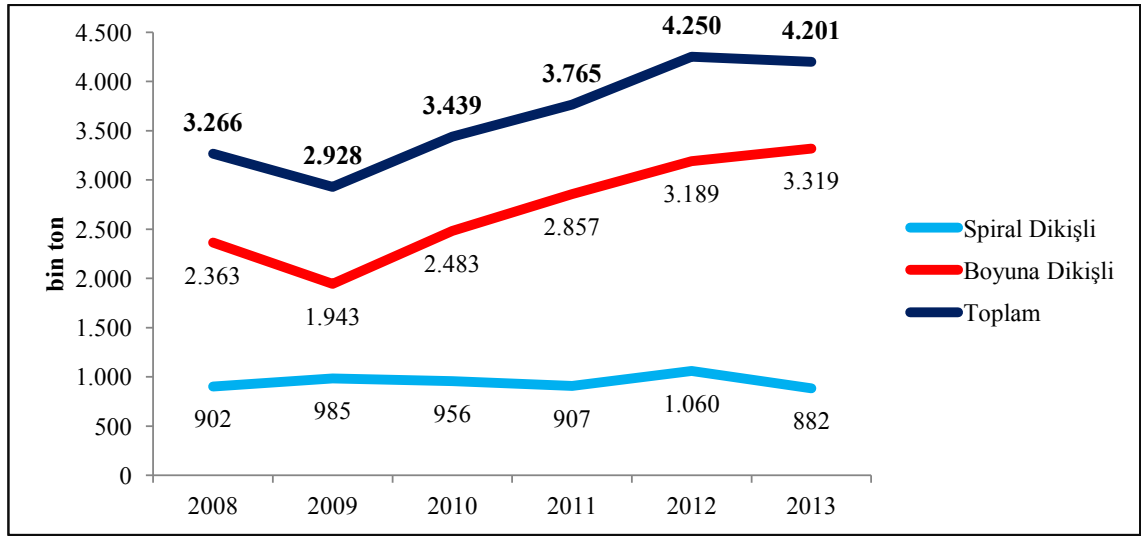
Sektörde faaliyet gösteren tesislerin tümünün mülkiyeti özel sektöre ait olup, üreticiler genellikle Marmara, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde yoğunlaşmışlardır. Sektörde çalışanların % 75’i mavi yakalı, kalan % 25’i beyaz yakalıdır. Çelik boru sektörünün yıllık 6,5 milyon ton olan üretim kapasitesi yurtiçi talebin oldukça üzerinde bulunmaktadır. Kapasite kullanım oranları ise son yıllarda % 60-70 arasında değişmektedir.

Türkiye çelik boru sektörü; üretim kapasitesi, bilgi ve tecrübe birikimi, teknoloji ve altyapısı ile her türlü çelik borunun üretimini gerçekleştirebilecek durumdadır. Otomobil sanayinde kullanılan hassas soğuk çekme borulardan, petrol sanayinde kullanılan kuyu borularına ve doğalgaz, petrol, enerji nakil hatlarında kullanılan büyük çaplı, yüksek özellikli borulara kadar her türlü boru üretilmekte ve ihraç edilmektedir. 2013 yılı üretim rakamlarına göre; Türkiye’de üretilen çelik boruların yaklaşık % 80’lik bir kısmını küçük ve orta çaplı borular, kalanını ise büyük çaplı borular oluşturmaktadır.

Üretim yöntemlerine göre ise Türkiye’de çelik boru üretiminin tamamına yakınına dikişli borular oluşturmaktadır. Türkiye’de dikişli boru üretim teknolojisi, sürekli gelişmiş ülke pazarlarına yapılan satışların da etkisiyle önemli seviyelere gelmiştir. Türkiye’de dikişsiz çelik boru teknolojisi ise; iç piyasada ve ihracatta rakip ülkelerle rekabet edebilme şansının düşük olması sebebiyle gelişmemiştir. Yatırım maliyeti yüksek olduğundan dikişsiz çelik boru ile ilgili olarak kısa vadede Türkiye’de bir yatırım beklenmemektedir. Dikişli çelik borularda ise, modernizasyon, ürün çeşitlendirme, kalite artırımı ve kapasite artırma yatırımları devam etmektedir.

2.2 Türkiye Çelik Boru Üretimi

Türkiye çelik boru üretimi; 2000’li yılların başında yapılan yeni yatırımlarla önemli bir ivme kazanmıştır. 2000-2007 yılları arasında sürekli bir artış gösteren çelik boru üretimi, 2008 ve 2009 yıllarında küresel ekonomik kriz sebebiyle bir miktar azalmıştır.

GRAFİK-1: TÜRKİYE ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2008-2013)

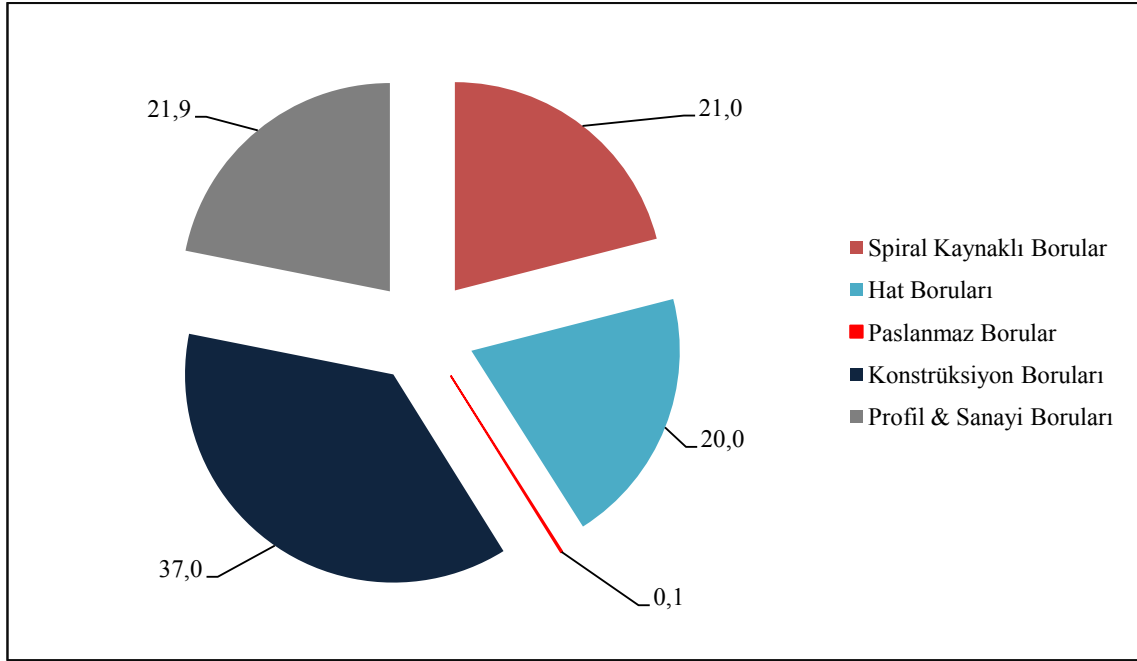
Kaynak: ÇEBİD

2010 yılına gelindiğinde Türkiye; 3,5 milyon tona yakın çelik boru üretimiyle Avrupa'nın en fazla dikişli çelik boru üreten ülkesi konumuna yükselmiştir. Türkiye'den sonra Avrupa'da en fazla çelik boru üreten ülkeler İtalya ve Almanya'dır. 2011 yılında 3,8 milyon ton, 2012 yılında 4,25 milyon ton, 2013 yılında ise 4,20 milyon ton üretim gerçekleştiren çelik boru sektörü Avrupa'nın en fazla dikişli çelik boru üreten ülkesi olma unvanını korumaktadır.

2012 yılı dünya çelik boru üretimi sıralamasında Türkiye; Çin, Rusya, Güney Kore ve Japonya'nın ardından dünyada en fazla dikişli çelik boru üreten 5. Ülke konumundadır.

Avrupa ve dünyadaki yeri göz önüne alındığında Türkiye'nin çelik boru sektöründe önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

GRAFİK-2: ÇELİK BORU ÜRETİMİNİN ÜRÜN ÇEŞİTLERİNE GÖRE DAĞILIMI (2013)

Kaynak: ÇEBİD

Türkiye'nin üretiminin büyük bir çoğunluğunu küçük ve orta büyüklükteki borular oluşturmaktadır. Genellikle su, petrol ve doğalgaz iletim hatlarında kullanılan büyük çaplı çelik borular ise toplam üretimin yaklaşık yüzde 25'lik kısmını oluşturmaktadır.

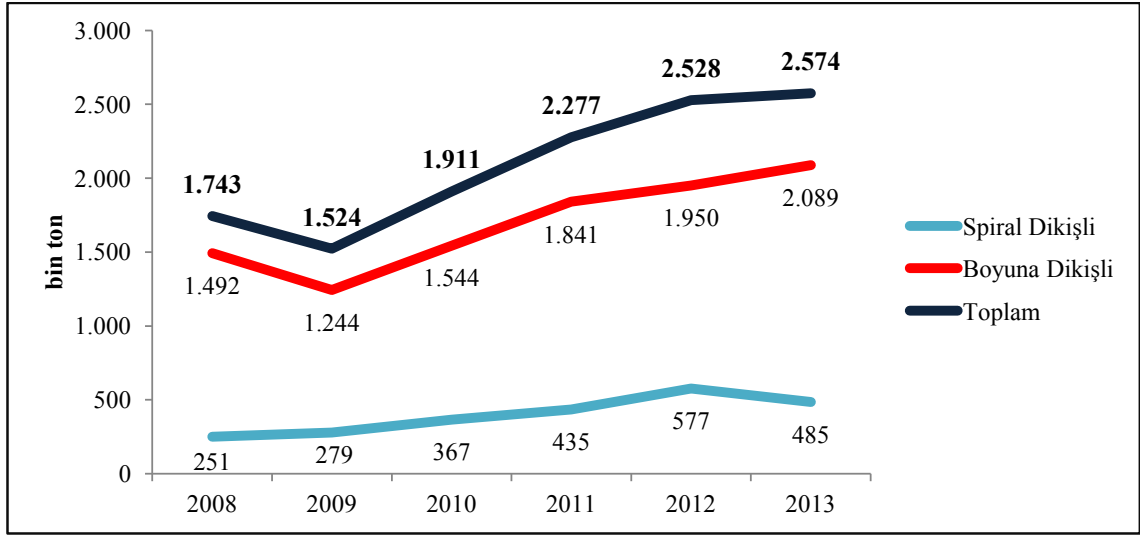
2.3 Yurtiçi Talep ve Tüketim

Çelik boru sektöründe yurtiçi talep ve tüketim genel ekonomiye bağlı olarak şekillenmektedir. Başta inşaat sektöründe olmak üzere; otomotiv ve dayanıklı tüketim malzemeleri sanayilerindeki gelişmeler ve altyapı yatırımları çelik boru talebini belirlemektedir.

2000'li yılların başında 1,3 milyon ton olan yurtiçi tüketim, 2010 yılına gelindiğinde yaklaşık % 47 oranında artarak 1,9 milyon tona yükselmiştir. 2013 yılında yurtiçi çelik boru tüketimi 2,57 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Yurtiçi çelik boru tüketiminin büyük çoğunluğunu küçük ve orta büyüklükteki dikişli borular oluşturmaktadır. Türkiye'den geçecek olan Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi'nin 2014 yılında başlamasıyla, hattın inşaatı süresinde yurtiçi çelik boru tüketiminde önemli artışlar meydana gelmesi beklenmektedir.

2008-2013 yılları arasında Türkiye çelik boru tüketimi aşağıdaki grafikte miktar bazında verilmiştir.

GRAFİK-3: TÜRKİYE ÇELİK BORU TÜKETİMİ (2008-2013)

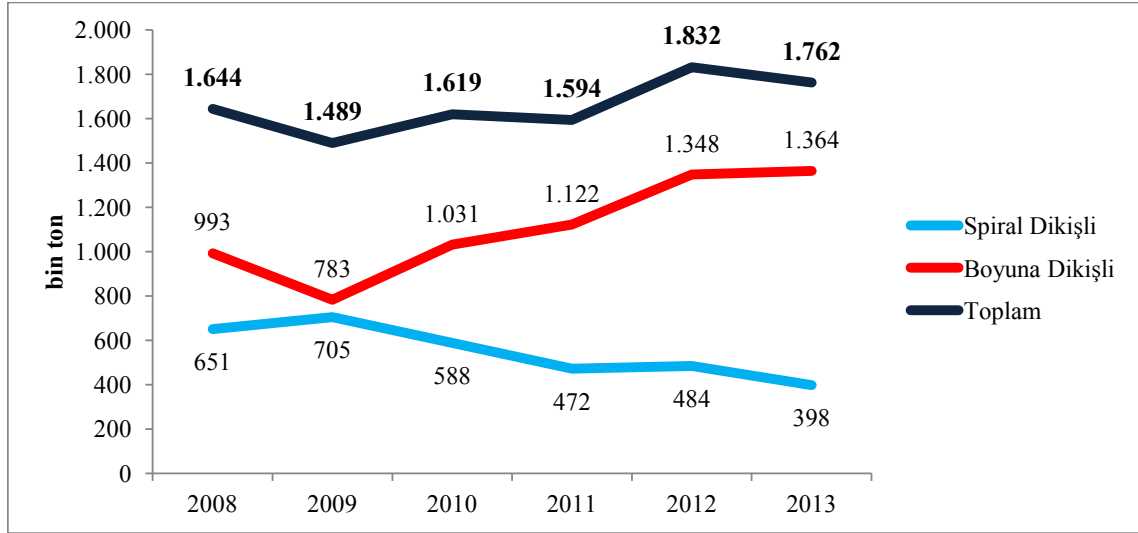
Kaynak: ÇEBİD

2.4 İhracat

Net ihracatçı konumunda olan Türkiye çelik boru sektörü; 2013 yılında 4,2 milyon ton çelik boru üretimi gerçekleştirmiş; bunun 1,76 milyon tonunu ihraç etmiştir. Türkiye'nin Avrupa ve Ortadoğu pazarlarına yakın olması, ürün kalitesinde dünya standartlarının yakalanmış olması, sektörün ulusal ve uluslararası birçok referans projeye sahip olması gibi uzun yılların çalışması sonucu kazanılmış deneyimler, Türkiye çelik boru sektörünün net ihracatçı sektör olmasında etkili olan faktörlerdir.

Sektörde, uluslararası ekonomik ve politik konjonktürdeki gelişmelere ve talep koşullarına bağlı olarak üretimin %45-50'si ihraç edilmektedir. Türkiye'nin ihracatındaki önemli destinasyonlar; Avrupa Birliği, Ortadoğu, Kuzey Afrika ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'dir.

2008-2013 yılları arasında yapılan dikişli çelik boru ihracatı miktar bazında aşağıdaki grafikte verilmiştir.

GRAFİK-4: TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI (2008-2013)

Kaynak: TÜİK, ÇEBİD

2000'li yılların başında 610 bin ton olan Türkiye çelik boru ihracatı, 2013 yılında 1,76 milyon tona ulaşmıştır. 2003-2008 yılları arasında sürekli büyüyen çelik boru ihracatı, 2009 yılında küresel ekonomik krize bağlı olarak, Avrupa pazarındaki daralma sonucu bir miktar azalmıştır. Ancak sektör, 2010 yılından itibaren ihracat miktarını artırmayı başarmıştır. 2013 yılında Avrupa Birliği ülkelerindeki talebin azalması ve ABD tarafından Türkiye kaynaklı sondaj boruları ithalatına yönelik olarak açılan anti dumping ve telafi edici vergi soruşturmaları sebebiyle Türkiye çelik boru ihracatı bir önceki yıla göre %3,9 oranında gerilemiştir.

TABLO-1: 2013 YILI TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI

Ülke	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)
Irak	408.552	317.383.223	23,2	20,9
ABD	272.467	226.285.192	15,5	14,9
Cezayir	182.042	172.634.222	10,3	11,4
İngiltere	154.306	109.064.251	8,8	7,2
Romanya	89.754	65.973.385	5,1	4,4
Fransa	48.203	51.348.354	2,7	3,4
Hollanda	43.861	33.546.548	2,5	2,2
Gürcistan	43.300	33.929.404	2,5	2,2
Almanya	38.074	46.257.914	2,2	3,1
İsrail	37.891	31.678.318	2,2	2,1
İlk 10 Toplam	1.318.451	1.088.100.811	74,8	71,8
Genel Toplam	1.762.154	1.515.846.445	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK

2013 yılında Türkiye'nin en yüksek miktarda çelik boru ihracatı yaptığı ülke Irak olmuştur. Kaynak: TÜİK'dir. ABD ve Cezayir takip etmiştir. Türkiye çelik boru üreticileri 2013 yılında; 140'ın üzerinde ülkeye çelik boru ihraç etmiştir. En fazla çelik boru ihracatı yapılan ilk 10 ülke toplam ihracatın yüzde 74,8'ini oluşturmaktadır.

Türkiye çelik boru ihracatının büyük bir kısmını küçük ve orta büyüklükteki borular oluşturmaktadır. 2013 yılındaki ihracatın yaklaşık % 80'i küçük ve orta büyüklükteki borulardan, kalan kısmı ise büyük çaplı borulardan meydana gelmiştir.

TABLO-2: ÜLKE GRUPLARINA GÖRE TÜRKİYE ÇELİK BORU İHRACATI (2013)

	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar (%)	Değer (\$)
GENEL İHRACAT TOPLAMI	1.762.154	1.515.846		
A- AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ (28)	571.121	483.106	32,41	31,87
B- TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	7.338	13.141	0,42	0,87
C- DİĞER ÜLKELER				
1- DİĞER AVRUPA	26.107	23.898	1,48	1,58
2- AFRİKA	275.731	269.123	15,65	17,75
Kuzey Afrika	239.402	225.276	13,59	14,86
Diğer Afrika	36.329	43.847	2,06	2,89
3- AMERİKA	309.148	259.958	17,54	17,15
Kuzey Amerika	297.696	248.166	16,89	16,37
Orta Amerika ve Karayip	5.363	4.085	0,30	0,27
Güney Amerika	6.088	7.708	0,35	0,51
4- ASYA	571.144	465.574	32,41	30,71
Yakın ve Ortadoğu	485.823	385.930	27,57	25,46
Diğer Asya	85.321	79.644	4,84	5,25
5- AVUSTRALYA VE YENİ ZELAN-DA	1.314	964	0,07	0,06
6- DİĞER ÜLKE ve BÖLGELER	252	83	0,01	0,01
SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI				
OECD Ülkeleri	804.306	686.139	45,64	45,26
EFTA Ülkeleri	4.314	3.615	0,24	0,24
Karadeniz Ekonomik İşbirliği	187.273	151.427	10,63	9,99
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	38.113	40.368	2,16	2,66
Bağımsız Devletler Topluluğu	26.220	28.747	1,49	1,90
Türk Cumhuriyetleri	48.032	47.336	2,73	3,12
İslam Konferansı Teşkilatı	735.772	634.935	41,75	41,89

Kaynak: ÇEBİD

Çelik boru ihracatı toplam çelik ihracatının miktar ve değer olarak yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır. 2013 yılında en çok ihracat yapılan ülke grubu Avrupa Birliği ve Asya ülkeleri olmuştur. 2013 yılında Avrupa Birliği ülkelerinin çelik boru talebinin azalmasıyla söz konusu ülkelere yapılan ihracatlarda önceki yıllara göre önemli düşüşler meydana gelmiştir. 2011 yılında Türkiye toplam çelik boru ihracatında Avrupa Birliği ülkelerinin payı %45,4, 2012 yılında ise %35,9 oranlarındaydı. 2013 yılında özellikle Irak'a yapılan ihra-

cattaki önemli artış ile Asya ülkeleri ile Avrupa Birliği ülkelerinin çelik boru ihracatındaki payları aynı seviyelere gelmiştir. Bunların dışında Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri de çelik boru ihracatında önemli bir paya sahiptir.

Seçilmiş ülke gruplarında ise, çelik boru ihracatında OECD ülkelerinin payı azalmaya devam etmektedir. Bunun sebebi, çelik boru talebinin gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru kayması olarak gösterilebilir. 2012 yılında %50,22 olan OECD ülkelerinin payı, 2013 yılında %45,6'ya gerilemiştir.

Türkiye kaynaklı çelik boru ürünlerine karşı, bazı ihracat pazarlarında uygulanmakta olan anti dampeding ve telafi edici vergi önlemleri ihracatı olumsuz yönde etkilemektedir. ABD tarafından, Türkiye menşeli standart boru ithalatına yönelik 1986 yılından bu yana uygulanmakta olan anti dampeding ve telafi edici vergi önlemleri bulunmaktadır. Bunun yanında, yine ABD tarafından Türkiye menşeli kare ve dikdörtgen çelik boru ve profil ithalatına yönelik 2008 yılından bu yana uygulanmakta olan bir anti dampeding önlemi vardır. Son olarak, Kanada tarafından 2003 yılından bu yana Türkiye menşeli çelik profillere uygulanan bir anti dampeding önlemi bulunmaktadır.

2013 yılında ABD tarafından Türkiye kaynaklı petrol ve sondaj boruları ithalatına yönelik olarak başlatılan anti dampeding ve telafi edici vergi soruşturmaları, söz konusu ülkeye yapılan ihracatın önemli miktarlarda azalmasına yol açmıştır. Bunların yanında zaman zaman Avrupa Birliği tarafından açılan anti dampeding soruşturmaları sektörün ihracatını olumsuz yönde etkilemektedir.

2.5 İthalat

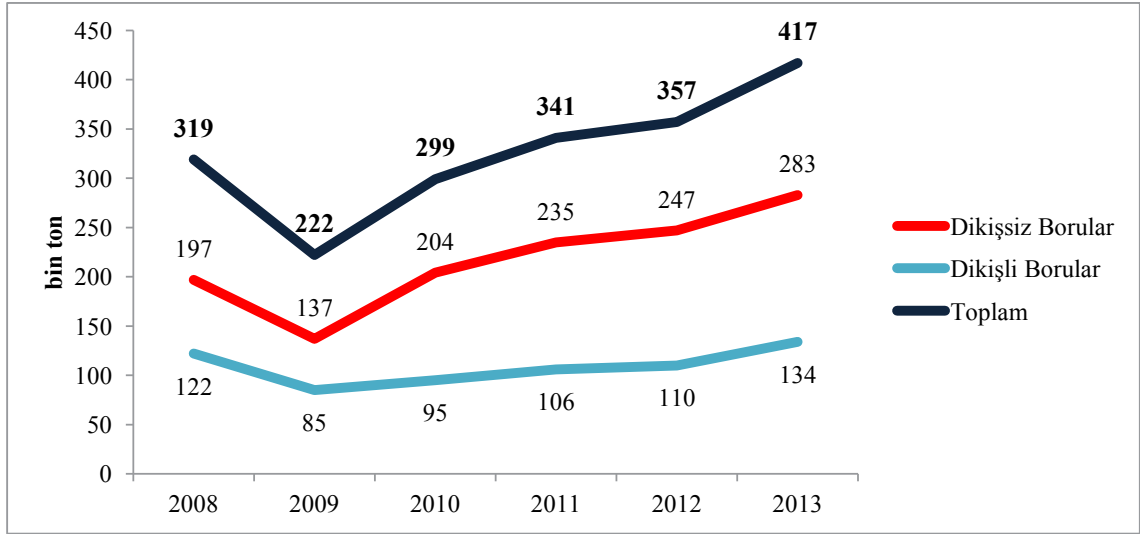
2000'li yılların başında sektöre yapılan yatırımlarla azalmaya başlayan çelik boru ithalatı 2004 yılında bir önceki yıla oranla %80 oranında azalmıştır. Dikişli çelik boru sektöründe yurtiçi tüketimi karşılayacak yeterli üretim kapasitesi ve ürün çeşidi olmasına rağmen, bazı boru çeşitleri ithal edilmeye devam etmektedir. Bu ithalatın nedenlerini,

- Çelik boru ürünlerinin gümrük vergisinden muaf olması,
- Devletlerarası veya uzun vadeli alıcı kredilerinin ön şartı gereği yapılan ithalat,
- Proje bazında teşvikli olarak yapılan ithalat

şeklinde sıralamak mümkündür. İthalatın büyük kısmını konstrüksiyon boruları ve paslanmaz borular oluşturmaktadır. Bunun dışında, Türkiye'de yurtiçi ihtiyacın çok altında üretilen dikişsiz çelik boruların ithalatı önemli miktarlardadır.

2008-2013 yılları arasında yapılan dikişli ve dikişsiz çelik boru ithalatı miktar bazında aşağıdaki grafikte verilmiştir.

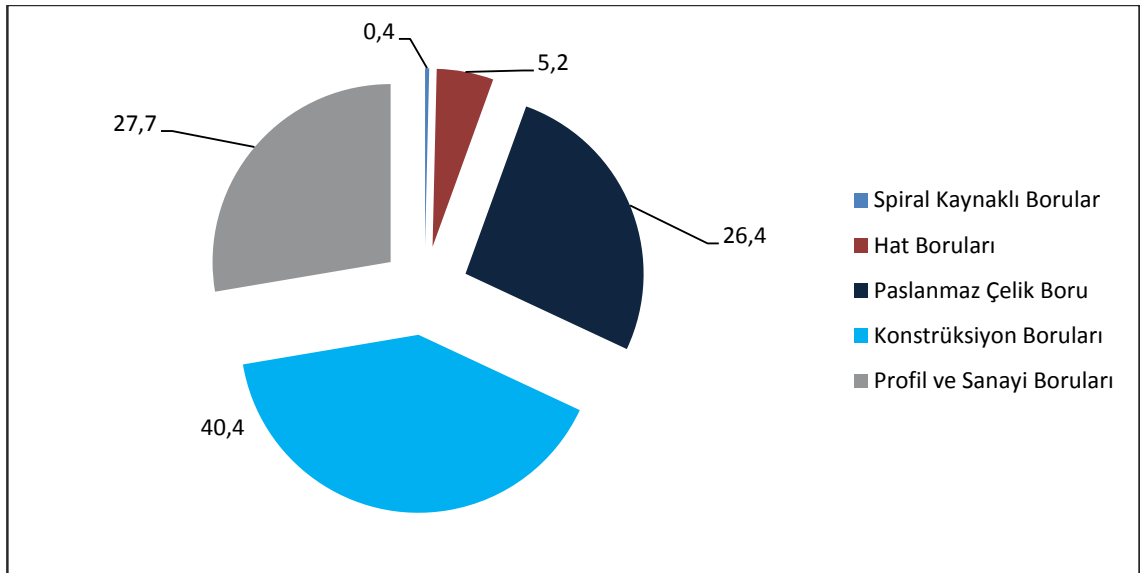
GRAFİK-5: TÜRKİYE ÇELİK BORU İTHALATI (2008-2013)

Kaynak: TÜİK

2013 yılında dikişli çelik boru ithalatı 134 bin ton, dikişsiz çelik boru ithalatı ise 283 bin ton seviyelerine yükseldi. Dikişli çelik boru ithalatının büyük bir kısmını konstrüksiyon boru ve profilleri, hassas borular ve paslanmaz borular oluşturmaktadır.

GRAFİK-6: DİKİŞLİ ÇELİK BORU İTHALATININ ÜRÜN ÇEŞİTLERİNE GÖRE DAĞILIMI (% 2013)

Kaynak: ÇEBİD

TABLO-3: 2013 YILI TÜRKİYE DİKİŞLİ ÇELİK BORU İTHALATI

Ülke	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)
İtalya	36.845	101.593.659	27,3	31,6
Kayseri Serbest Bölgesi	34.611	31.384.629	25,7	9,8
Çin	19.849	39.871.236	14,7	12,4
Tayvan	8.869	26.325.494	6,6	8,2
Almanya	6.868	22.253.241	5,1	6,9
Avusturya	4.002	7.039.781	3,0	2,2
İspanya	3.378	29.352.436	2,5	9,1
Malezya	2.459	7.856.027	1,8	2,4
Çek Cumhuriyeti	1.989	6.728.410	1,5	2,1
Hollanda	1.765	4.613.334	1,3	1,4
İlk 10 Toplam	120.635	277.018.247	89,5	86,1
Genel Toplam	134.760	321.791.745	100,0	100,0

Kaynak: ÇEBİD

3. Dünya Çelik Boru Piyasası

3.1. Dünya Çelik Boru Üretimi

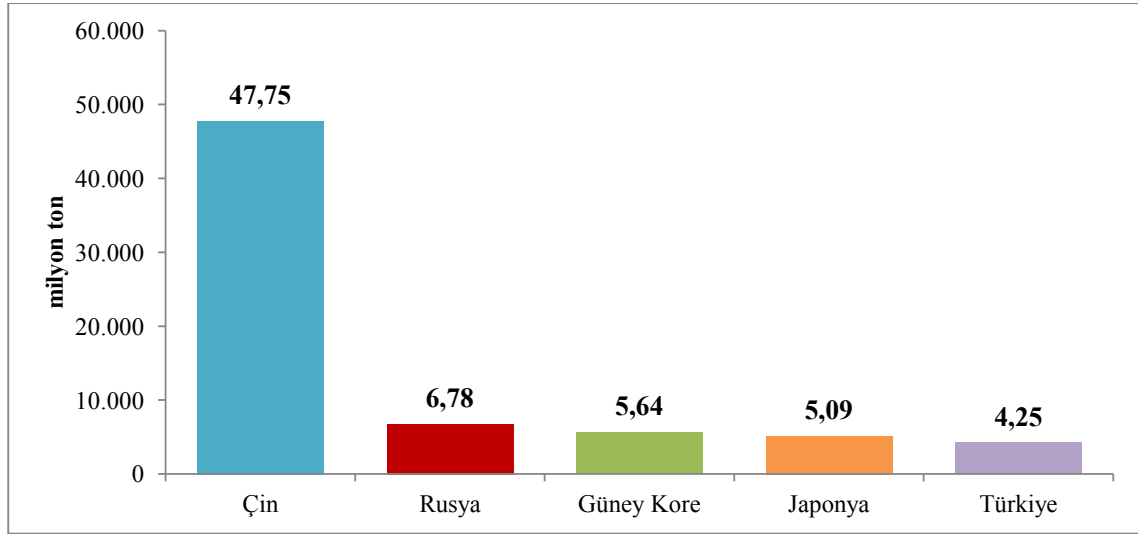
Dünya çelik boru üretimi son on yılda iki katından fazla artış göstermiştir. 2012 yılında 133 milyon ton olan dünya çelik boru üretiminin 94 milyon tonu Asya kıtasında gerçekleştirilmiştir. Dünya çelik boru üretiminde dikişli boru üretiminin payı dikişsiz borulara göre daha fazladır. 2012 yılında üretilen çelik boruların yüzde 67'sini dikişli borular, kalanını dikişsiz borular oluşturmuştur.

TABLO-4: DÜNYA ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2008-2012)

(1000 ton)			
Yıl	Dikişli	Dikişsiz	Toplam
2012	89.339	43.822	133.161
2011	81.479	42.967	124.446
2010	70.834	37.597	108.431
2009	56.782	28.947	85.729
2008	61.761	36.060	97.821

Kaynak: Worldsteel, ESTA, ÇEBİD

GRAFİK-7: DÜNYA DİKİŞLİ ÇELİK BORU ÜRETİMİ (2012)

Kaynak: World Steel

2012 yılı verilerine göre dünya dikişli çelik boru üretiminin yaklaşık yarısını üreten Çin; 47,75 milyon ton üretimi ile en fazla dikişli çelik boru üretimi gerçekleştiren ülkedir. Türkiye ise dünya dikişli çelik boru üretiminde beşinci sırada bulunmaktadır.

TABLO-5: TOPLAM ÇELİK BORU ÜRETİMİNİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (2012)

(bin ton)	2008	2009	2010	2011	2012
Avusturya	563	499	555	739	699
Belçika	144	96			
Bulgaristan	84	36	36	36	
Kıbrıs					
Çek Cumhuriyeti	708	468	576	600	595
Danimarka					
Finlandiya	312	168	228	180	
Fransa	1.548	912	960	1.200	
Almanya	3.864	2.904	3.204	3.252	
Yunanistan	744	576	636	648	
Hollanda	432	324	300	300	
Macaristan	120	60	48	48	
İtalya	4.056	2.616	3.036	3.276	
Polonya	816	780	828	864	
Portekiz	168	96	96	108	
Romanya	712	479	679	588	
Slovakya	276	192	228	240	
Slovenya	108	72	36	24	

İspanya	1.248	744	1.140	1.092	
İsveç	228	120	156	168	
İngiltere	732	528	624	732	
Avrupa Birliği (27)	16.862	11.670	13.366	14.095	13.180*
Türkiye **	3.266	2.928	3.439	3.765	4.250
Kazakistan			238	273	235
Beyaz Rusya			173	218	214
Rusya	7.736	6.575	9.139	10.045	9.934
Ukrayna	2.368	1.565	1.834	2.302	2.179
BDT	10.104	8.140	11.384	12.838	12.562
Kanada	2.638	1.524	2.430	2.540	2.721
Meksika	1.314	1.170	1.375	1.280	1.491
ABD	4.522	2.129	3.520	4.369	4.338
Kuzey Amerika	8.475	4.823	7.325	8.189	8.549

TABLO 6 - DEVAMI

Çin	50.894	53.214	56.729	68.324	75.951
Endonezya	1.402	1.556	1.890	1.804	2.012
Japonya	9.722	6.172	7.690	7.804	7.877
Güney Kore	4.812	3.907	4.855	5.073	5.661
Malezya	769	617	660	569	688
Filipinler	138	58	50	90	99
Tayvan	1.056	886	1.148	1.214	1.182
Vietnam	550	568	673	731	775
Asya	69.980	67.620	74.366	86.252	94.931
Avustralya	345	243	251	241	214
Okyanusya	345	243	251	241	214
Dünya	105.792	92.524	106.722	121.645	135.011

Kaynak: Worldsteel Steel Statistical Yearbook 2012

*2012 yılı Avrupa Birliği Üretim Rakamları ESTA'dan alınan rakamlardır.

**Türkiye Üretim Rakamları ÇEBİD tarafından derlenen rakamlardır.

3.2. Dünya Çelik Boru İhracatı

2012 yılında toplam dünya dikişli çelik boru ihracatı 38,9 milyar dolar olmuştur. Çelik boru ihracatının büyük bir kısmı Asya kıtasından yapılmıştır. Türkiye 1,66 milyar dolara karşılık gelen 1,83 milyon ton çelik boru ihracatıyla dünya sıralamasında 5. sırada yer almıştır.

TABLO-6: DÜNYA ÇELİK BORU İHRACATI (2012)

Ülke	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)
Çin	3.696.382	3.993.459	-	10,2
Güney Kore	2.628.534	3.153.497	-	8,1
İtalya	2.513.086	3.976.925	-	10,2
Almanya	2.017.755	3.613.970	-	9,3
Türkiye	1.831.285	1.667.232	-	4,3
Hindistan	1.564.583	1.774.201	-	4,6
Japonya	1.552.024	2.749.662	-	7,1
ABD	1.348.236	2.620.014	-	6,7
Kanada	918.964	1.355.804	-	3,5
Rusya	891.552	982.035	-	2,5
İlk 10 Toplam	18.962.401	25.886.799	-	66,4
Genel Toplam	-	38.982.123	-	100,0

Kaynak: Trade Map (GTİP 7305, 7306)

Dünya çelik boru ihracatının yaklaşık %30'unu büyük çaplı borular, kalanını ise küçük ve orta çaplı borular oluşturmaktadır.

3.3. Dünya Çelik Boru İthalatı

2012 yılında dünya toplam dikişli çelik boru ithalatı 38,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En fazla dikişli çelik boru ithalatı yapan ülke 5,05 milyon ton ile ABD olmuştur. Çelik boru ithalatının büyük kısmını küçük ve orta büyüklükteki dikişli borular oluşturmuştur.

TABLO-7: DÜNYA ÇELİK BORU İTHALATI (2012)

Ülke	Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)
ABD	5.055.699	6.664.567	-	17,4
Almanya	1.546.952	2.184.453	-	5,7
Kanada	1.413.668	2.120.701	-	5,5
Avustralya	936.176	1.210.169	-	3,2
Fransa	865.673	1.094.360	-	2,9
Irak	760.874	805.760	-	2,1
Kazakistan	711.947	1.442.597	-	3,8
B.A.E.	561.065	1.033.331	-	2,7
Hollanda	548.197	712.564	-	1,9
S. Arabistan	536.834	946.306	-	2,5
İlk 10 Toplam	12.937.085	20.141.667	-	47,5
Toplam	-	38.356.475	-	100,0

Kaynak: Trade Map (GTİP 7305, 7306)

4. Sektörün SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">Avrupa standartlarında üretim yapabilen, ulusal ve uluslararası projeler ile adını duyurmuş kaliteli üreticilerBilgi ve tecrübe birikimi, teknoloji ve altyapısı ile uluslararası rekabet gücüne sahip olmasıÜlkenin coğrafi konumunun getirdiği lojistik ve stratejik avantajlarBaşta Avrupa Birliği olmak üzere, gelişmiş pazarlarda tercih edilen ürünler üretilmesiKapasitelerin yüksek miktarlara cevap verebilmesiKalifiye işgücüSektörün tamamının özel sektör hüviyetinde olmasıTeknik ve mühendislik bilgisinin yüksek seviyede bulunması ve teknolojik gelişmeleri yakından takibe yönelik sürekli yatırım kültürüUluslararası standartlarda katma değeri yüksek ürün üretimine odaklılıkFirmaların ve karar mekanizmalarının dinamik yapısıYüksek çevre bilinci ve çevre koruma faaliyetlerinin sürdürülmesiİhracat kültürünün sektörde yerleşmiş olması	<ul style="list-style-type: none">Çelik boru üretiminde kullanılan hammadde kaynaklarının ülkemizde terminin ve fiyatının istenilen seviyede olmamasıTürkiye’de milli bir otomotiv sanayinin olmamasıGelişmekte olan Asya pazarları için lojistik maliyetlerinin yüksek oluşuİşçilik maliyetlerinin rakip ülkelere kıyasla yüksek olmasıBaşta Çin, Rusya ve Ukrayna olmak üzere, rakip ülkelerdeki üreticilerin maliyet gözetmeksizin uyguladığı rekabet dışı fiyat politikalarıPotansiyel pazarlardaki korumacı yaklaşımlarAB’nin Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yapmış olduğu ancak henüz Türkiye’nin STA yapmadığı ülkelerdeki yüksek gümrük vergileriSektördeki kapasite fazlalığının iç piyasadaki yoğun rekabet nedeniyle kar marjlarını daraltmasıİhtiyaç duyulan ulaşım altyapısının yeterli olmaması

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> • Altyapı ve inşaat sektörü başta olmak üzere, birçok sanayi sektöründe çelik boruların tüketilmesi • Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Doğu Avrupa gibi gelişmekte olan pazarlara yakınlık • Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin gelişme potansiyeli yüksek otomotiv endüstrileri • Önemli uluslararası boru hattı projelerinin merkezinde bulunması • Kentsel dönüşüm projeleri ve bir deprem ülkesi olan Türkiye’de çelik yapıların kullanımının yaygınlaşacak olması • Kişi başı çelik boru tüketiminin gelişmiş ülkelere kıyasla düşük seviyelerde bulunması • Türkiye’de petrol ve doğalgaz arama faaliyetlerinin artması • Türkiye’de otomotiv sanayiinde yapılması beklenen yatırımlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Hammadde ve enerji fiyatlarının yüksek olması • Uluslararası hammadde pazarında tedarik sıkıntısı • Hammadde ithalatında yüksek vergi uygulanırken, mamul ithalatında sıfır gümrük vergisi uygulanması • Anti dumping soruşturmaları ve bazı ülkeler tarafından uygulanmakta olan ticaret politikası önlemleri • Çin’in sahip olduğu yüksek kapasitenin, fiyatlar üzerinde sürekli baskı oluşturması • İkame ürünlerdeki gelişmeler ve önemli yatırımlar

5. Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları

- Türkiye çelik boru sektörünün en önemli sorunlarından birisi hammadde temininde yaşanan sıkıntılardır. Çok değişken bir yapıda olan yassı çelik fiyatları, uzun süreli projelerle ilgili ihalelerde fiyat vermeyi oldukça zorlaştırmaktadır.
- Genelde birçok sektörde hammadde ithalatında düşük vergi ve mamul ithalatında yüksek vergi uygulanırken çelik boru sektöründe tam tersi uygulanmaktadır. Çelik boru üretiminde kullanılan Sıcak Hadde Yassı Çelik Ürünleri için %9 ve Soğuk Hadde Yassı Çelik Ürünleri için ithalatta %10 gümrük vergisi uygulanırken çelik boruların ithalatı gümrük vergisinden muaf tutulmaktadır. Bu durum, yurtiçi piyasada yerli yassı çelik üreticilerinin fiyatlarını dünya piyasalarının üzerinde tutmalarına neden olmakta ve çelik boru sektörünün rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Şu anda çelik boru ithalatı çok yüksek seviyelerde bulunmamakla birlikte, hammaddeye uygulanmakta olan gümrük vergisi nedeniyle gelecekte ithalatın artışına neden olabileceği ve çelik boru sektörünün zarara uğrayabileceği düşünülmektedir.
- Türkiye çelik boru sektörünün dünyadaki konumunu güçlendirmek ve kapasite kullanım oranını artırmak için ihracatın artırılması çok önemlidir. Ancak bazı ülkelerdeki yüksek gümrük vergileri nedeni ile sektör ihracat yapmakta zorlanmaktadır. Avrupa Birliği'nin Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yapmış olduğu ancak henüz Türkiye'nin STA yapmadığı ülkelerin yanı sıra bölgesel anlaşmaları olan ülkelerdeki yüksek gümrük vergileri düşürülebilirse çelik boru ihracatımızda çok önemli artışlar olacaktır.
- Ülkemizde küçük çapta üretim yapan bazı firmalar tarafından standartlara uygun olmayan ürünler üretilmekte ve bu ürünler yapılarda, su ve doğalgaz tesisatlarında kullanılabilir. Can ve mal güvenliğini tehlikeye düşüren standart dışı ürünler için üretim ve satış esnasında denetimlerin yapılması önem arz etmektedir.

6. Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik

- Türkiye'de şu anda yıllık yassı çelik üretimi yaklaşık 10 milyon tondur. Bununla birlikte, uzun mamul üretiminin daha karlı olması durumunda bazı üreticiler üretimlerini uzun mamule kaydırabilmektedir. Türkiye'nin yıllık yassı çelik tüketim miktarı ise 14,5 milyon ton civarındadır. Yassı çelik üreticisi firmaların ürettikleri ürünlerin bir kısmını ihraç ettiklerini de düşünürsek (2013 yılında 1,68 milyon ton yassı çelik ihraç edilmiştir) Türkiye'nin önemli miktarda yassı çelik ihtiyacı olduğu ve bunun bir kısmını ithalat yoluyla karşılamak zorunda olduğu görülmektedir. Şu anda yassı çelik ürünleri ithalatında % 9-10 gümrük vergisi uygulandığından Türk çelik boru üreticileri hammaddeyi dünya piyasalarından daha yüksek fiyatlarla temin etmektedir. Bu da sektörün rekabet gücünü azaltmaktadır. Bu nedenle, sektörün hammaddeyi dünya piyasa fiyatlarından sağlamasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

- Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatlar için zaman zaman AB tarafından anti dumping ve telafi edici vergi soruşturmaları açılabilir. Bu konuda ülkemizde Devlet Yardımları Denetleme Kurulu'nun oluşturulması halinde AB tarafından bu soruşturmaların açılmayacağı yönünde bir görüş bulunmaktaydı. Devlet Yardımları Denetleme Kurulu'nun oluşturulmasına ilişkin Kanun 2010 yılı Ekim ayında yayımlanmış olmasına rağmen, bu kanunun uygulanmasına ilişkin uygulama yönetmelikleri hala yayımlanmadığından, AB tarafından anti dumping soruşturması açılabileceği yönünde endişeler devam etmektedir. Söz konusu yönetmeliklerin bir an önce çıkarılarak uygulamaya geçilmesi Türkiye çelik boru sektörünün ihracatını olumlu yönde etkileyecektir.
- Doğalgaz ve petrol boru hatlarında kullanılan 48 inç ve üzeri çelik boru ihalelerinde bazı ülkelerin teknik şartnamelerinde "boyuna kaynaklı çelik boru" şartı bulunmaktadır. Spiral kaynaklı çelik borular, tüm dünyada uzun zamandır yüksek basınçla çalışan petrol ve doğalgaz boru hattı projelerinde kullanılmaktadır. Teknik açıdan boyuna kaynaklı çelik boruların spiral kaynaklı çelik borulara herhangi bir üstünlüğü bulunmamaktadır ve spiral kaynaklı çelik boru üretimine yönelik olarak ülkemizde de önemli yatırımlar yapılmıştır. Spiral boru için potansiyel pazarlar olarak değerlendirilen Irak, S.Arabistan, Suriye ile Türkmenistan ve Kazakistan başta olmak üzere diğer Türk Cumhuriyetlerinde açılan ihalelerdeki "boyuna kaynaklı" şartından dolayı bu ülkelere ihracat imkânı bulunmamaktadır. Bu ülkelerin AB ve Rusya Federasyonu ile olan ilişkileri ve geçmişten gelen alışkanlık nedeni ile bu ürünü kullanma istekleri olduğu düşünülmektedir. Söz konusu ülkelerde; spiral kaynaklı çelik boruların da şartnamelerde yer alması için girişimlerde bulunulmalıdır.
- Son yıllarda belediyeler ve kamu kurumları tarafından su iletim hatlarında çelik borular yerine diğer boru çeşitleri de kullanılmaya başlanmış ancak zamanla diğer borular kullanılarak yapılan hatlarda birtakım problemler yaşandığı görülmüştür. Ülkemizin jeolojik yapısı düşünüldüğünde barajlardan şehir merkezine suyun taşınmasında kullanılacak en uygun boru çeşidi çelik borulardır. Kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin; ihalelere çıkarken çelik boruları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.
- Türkiye'de milli bir otomotiv sanayinin oluşturulması ile birlikte, bu sektöre yönelik talep koşullarının iç piyasada iyileştirilmesiyle katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin artırılması gerekmektedir. Aynı zamanda, otomotiv endüstrisinde kullanılan yassı çelik ve çelik boru ürünlerinde standardizasyona gidilmesi bu ürünlerin yurtiçinden teminini kolaylaştıracaktır.
- Savunma sanayiinde kullanılabilir malzeme üretilmesi sektörün uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artıracak önemli bir unsur olacaktır.

7. Genel Değerlendirme

Türkiye Çelik Boru Sektörü uzun yılların getirmiş olduğu bilgi ve tecrübe birikimi sayesinde Avrupa'da ve dünyada çok önemli bir yere sahiptir.

Çelik boru sektörünün en önemli ihracat pazarı olan Avrupa Birliği'nde 2014 yılında çelik talebinde bir toparlanma beklenmektedir. Bunun yanında, Türkiye çelik boru sektörünün en önemli ikinci ihracat pazarı olan Ortadoğu ülkelerinde yükselen petrol fiyatlarına paralel olarak altyapı yatırımlarının devam etmesi beklenmektedir. Ayrıca, ABD'de bulunan zengin kaya rezervlerinin son yıllarda teknolojiye paralel olarak üretilebilme imkânına sahip olması da bu ülkedeki çelik boru talebini artıran önemli bir etken olmaya devam edecektir.

İç piyasada 2014 yılında Türkiye çelik boru sektörü için en önemli gelişmenin, yılın ikinci yarısında yapımına başlanması öngörülen Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi (TANAP) olacağı öngörülmektedir. TANAP projesi ile çelik boru üretiminin yıllık yaklaşık 300 bin ton artması beklenmektedir. Bunun yanında, 2014 yılında kamu yatırımlarının azalması beklenmekle birlikte devam edecek olan sulama projeleri ve altyapı yatırımlarının çelik boru üretiminin artırılmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. 2013 yılında kentsel dönüşüm projeleri ile inşaat sektöründe kazanılan ivmenin 2014 yılında da devam ederek çelik boru talebini artıracığı tahmin edilmektedir.

Türkiye çelik boru sektörü son on yılda yapılan yatırımlarla dünyadaki her ülkeye boru ihraç edebilen bir sektör konumuna gelmiştir. Özellikle Avrupa Birliği ve ABD gibi gelişmiş pazarlarda Türk üreticileri kalitelerini ve güvenilirliklerini ispatlamışlardır. Türkiye, Avrupa'nın birinci, dünyanın ise beşinci dikişli çelik boru üreticisi konumundadır. Yakın gelecekte sektörün hedefi dünyanın en fazla çelik boru üretimi yapan üç ülkesinden birisi olmaktır. Türk çelik boru sektörünün 2023 ihracat hedefi ise 7,9 milyar dolar olarak belirlenmiştir.

w w w . t o b b . o r g . t r

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ

Dumlupınar Bulvarı No: 252
(Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 Çankaya / ANKARA